नामलिंगानुशासनम् अमरकोशो वा

५८६

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ दिश्याच्छिवानि शिवयोस्तिलकायमाने गौरीचनारुचिल्ललाटविलो
चनेन: अन्योन्यगाढपरिरंभनिपीडनेन पिंडीभवन्वदिरिवस्फुरितोनुरागः ॐ यस्यज्ञानदया
सिंधोरगाधस्यानघागुणाः सेव्यतामक्षयोधीराः सश्रियेचामृतायच समाहृत्यान्यतंत्राणि।
संक्षिप्तैः प्रतिसंस्कृतैः संपूर्णमुच्यतेवर्गैर्नामलिंगानुशासनम् प्रायशोरूपभेदेनसाहचर्या
च्चकुत्रचित् स्त्रीपुंनपुंसकंज्ञेयंतद्विशेषविधेःक्वचित् भेदाख्यानायनद्वंद्वोनैकशेषोनसंक
रः कृतोत्रभिन्नलिंगानामनुक्तानांक्रमादृते त्रिलिंग्यांत्रिष्वितिपदंमिथुनेतुद्वयोरिति नि
षिद्धलिंगंशेषार्थंत्वंताथादिनपूर्वभाक् स्वरव्ययंस्वर्गनाकत्रिदिवत्रिदशालयः सुरलोकोद्यो
दिवौद्वेस्त्रियांक्लीबेत्रिविष्टपम् १ अमरानिर्जरादेवास्त्रिदशाविबुधाःसुराः सुपर्वाणःसु
मनसस्त्रिदिवेशादिवौकसः आदितेयादिविषदोलेखाआदितिनंदनाः आदित्याऋभवोस्व
प्नाअमर्त्याअमृतांधसः बर्हिर्मुखाःक्रतुभुजोगीर्वाणादानवारयः वृंदारकादैवतानिपुंसि

सिवादेवताःस्त्रियाम् ।९ आदित्यविश्ववसवस्तुषिताभास्वरानिलाः महाराजिकसाध्याश्चरुद्रा
श्चगणदेवताः ९ विद्याधराप्सरोयक्षरक्षोगंधर्वकिंनराः पिशाचोगुह्यकःसिद्धोभूतोमीदेवयो
नयः १० असुरादैत्यदैतेयदनुजेंद्रारिदानवाः शुक्रशिष्यादितिसुताःपूर्वदेवाःसुरद्विषः ११ सर्व।
ज्ञःसुगतोबुद्धोधर्मराजस्तथागतः समंतभद्रोभगवान्मारजिल्लोकजिज्जिनः षडभिज्ञोदशब
लोद्वयवादीविनायकः मुनींद्रःश्रीघनःशास्तामुनिः १२ शाक्यमुनिस्तुयः १ सिद्धार्थोवीतरा
गोर्हन्केवलीतीर्थंकृत्कथा स्याद्वादवादीनिर्द्वंद्वोनिर्ग्रंथऋषिरित्यपि ब्रह्मात्मभूःसुरज्येष्ठःपर।
मेष्ठीपितामहः हिरण्यगर्भोलोकेशःस्वयंभूश्चतुराननः धाताब्जयोनिर्द्रुहिणोविरिंचिःकम
लासनः स्रष्टाप्रजापतिर्वेधाविधाताविश्वसृड्विधिः शानानंदःशतधृतिःस्थविरोद्रुमवाह।
नः १४ विष्णुर्नारायणःकृष्णोवैकुंठोविष्टरश्रवाः दामोदरोहृषीकेशःकेशवोमाधवःस्व
भूः दैत्यारिःपुंडरीकाक्षोगोविंदोगरुडध्वजः पीतांबरोहृषीकेशःकेशवोच्युतः शार्ङ्गीविष्व
क्सेनोजनार्दनः उपेंद्रइंद्रावरजश्चक्रपाणिश्चतुर्भुजः पद्मनाभोमधुरिपुर्वासुदेवस्त्रिविक्र

अ
को
२

मः देकीनंदनः शौरिःश्रीपतिपुरुषोत्तमः वनमालीबलिध्वंसीकंसारातिरधोक्षजः विश्वंभरः
कैटभजिद्विधुः श्रीवत्सलाञ्छनः पुराणपुरुषोदाशार्होब्धिशायीगदाग्रजः जलशायीविश्वरूपो
मुकुंदोमुरमर्दनः २० मेचकेशोहरिर्हृषाकपिस्तु वसुदेवोस्यजनकः सएवानकदुंदुभिः बलभ
प्रलम्बघ्नोबलदेवोच्युताग्रजः रेवतीरमणोरामः कामपालोहलायुधः नीलांबरोरौहिणेय।
स्तालांकोमुसलीहली संकर्षणःसीरपाणिःकालिंदीभेदनोबलः २ सात्वतोविशुचियोनिष्ठो
त्रसखोनाल्क्षयोरतिवल्लभः मदनोमन्मथोमारः प्रद्युम्नोमीनकेतनः कंदर्पोदर्पकोनंगःकामःपंच
शरःस्मरः शम्बरारिर्मनसिजः कुसुमेषुरनन्यजः पुष्पधन्वारतिपतिर्मकरध्वजआत्मभूः १५
चैत्रसखः शृंगारयोनिः पुष्पकेतुश्चेतिभार्गविः ब्रह्मसूर्विश्वकेतुः स्यादनिरुद्धउषापतिः ४ वि।
ष्वक्सेनात्मजात्मजः लक्ष्मीःपद्मालयापद्माकमलाश्रीर्हरिप्रिया मारमोदधिजासंपद्धरिणी
लोकविश्रुता इंदिरालोकमातामामामामंगलदेवता भार्गवीलोकजननीक्षीराब्धितनयातथा १९
शंखोलक्ष्मीपतेःपांचजन्यः १ चक्रंसुदर्शनः १ कौमोदकीगदा १ खड्गोनंदकः १ कौस्तुभोमणि।

२

गरुत्मान्गरुडस्तार्क्ष्योवैनतेयःखगेश्वरः नागान्तकोविष्णुरथःसुपर्णःपन्नगाशनः २९ शंभुरीशःपशु
पतिःशिवःशूलीमहेश्वरः ईश्वरःशर्वईशानःशंकरश्चन्द्रशेखरः भूतेशःखण्डपरशुर्गिरीशोगिरिशोमृडः मृत्यु
ञ्जयःकृत्तिवासाःपिनाकीप्रमथाधिपः उग्रःकपर्दीश्रीकण्ठःशितिकण्ठःकपालभृत् वामदेवोमहा
देवोविरूपाक्षस्त्रिलोचनः कृशानुरेताःसर्वज्ञोधूर्जटिर्नीललोहितः हरःस्मरहरोभर्गस्त्र्यम्बकस्त्रि
पुरान्तकः गंगाधरोन्धकरिपुःक्रतुध्वंसीवृषध्वजः व्योमकेशोभवोभीमःस्थाणुरुद्रउमापतिः महा
नटोष्टमूर्तिस्स्यादिर्बुध्नोवृषाकपि भैरवःशिपिविष्टश्चगजारिस्मरहरस्तथा ५५ कपर्दोस्यजटाजू
टः १ पिनाकोजगवंधनुः १ प्रमथाःस्युःपारिषदाः १ गणाश्चपि ब्राह्मीत्याद्यास्तुमातरः १ भूतिर्विभू
तिरैश्वर्यमणिमादिकमष्टधा ४ उमाकात्यायनीगौरी कालीहैमवतीश्वरी शिवाभवानीरुद्राणी
शर्वाणीसर्वमंगला अपर्णापार्वतीदुर्गामृडानीचण्डिकाम्बिका जगन्माताभैरवीचम्पतीदाक्षाय
णीतथा योगनिद्रामहामायागिरिजामेनकात्मजा गणाम्बिकादेवदेवीसार्याचक्रकुलनायका वि

अ
को
२
3

नायकोविघ्नराजद्वैमातुरगणाधिपाः अप्येकदंतहेरंबलंबोदरगजाननाः गांगेयाषड्रथौ १० तेद्रुते
हिनोनंदिकेश्वरे ३ कार्तिकेयोमहासेनः शरजन्माषडाननः पार्वतीनंदनःस्कंदः सेनानीरग्निभू
र्गुहः बाहुलेयस्तारकजिद्विशाखःशिखिवाहनः षाण्मातुरःशक्तिधरः कुमारःक्रौंचदारणः १२
पावकिस्षभंगीभंगीभंगिरिटिः कर्णमोटीतवाभ्रडावमैध्रडातवर्चिका ४ इंद्रोमरुत्वानमघवा।
बिडौजाःपाकशासनः वृद्धश्रवाःसुनासीरःपुरुहूतःपुरंदरः जिष्णुर्लेखर्षभःशक्रःशतमन्युर्दिव
स्पति सुत्रामागोत्रभिद्वज्रीवासवोवृत्रहावृषा वास्तोष्पतिःसुरपतिर्बलारातिःशचीपतिः जम्भ
भेदीहरिहयःस्वाराण्नमुचिसूदनः संक्रंदनोदुश्च्यवनस्तुराषाण्मेघवाहनः आखंडलःसहस्राक्ष
ऋभुक्षाः २५ प्राचीनवर्हिर्बहिर्हापदननाषाढ पुलोमजित् उग्रधन्वाच तस्यतुप्रियापुलोमजा।
शचीन्द्राणी ३ नगरीत्वमरावती हयउच्चैःश्रवाः। सूतोमातलिः। नंदनंवनम्। स्यात्प्रासादो २
वैजयंतः। जयंतःपाकशासनिः ३ ऐरावतोभ्रमातंगैरावणाभ्रमुवल्लभाः ४ स्वरराजोगजमल्लःह्रा

दिनीवज्रमस्त्रीस्यात्कुलिशंभिदुरंपविः शतकोटिःस्वरुःशंबोदंभोलिरशनिर्द्वयोः ९ व्योमयानंवि
मानोस्त्री । नारदाद्याःसुरर्षयः । स्यात्सुधर्मादेवसभा । पीयूषममृतंसुधा २ मंदाकिनीवियद्गंगा
गास्वर्णदीसुरदीर्घिका ४ सिद्धसिंधुश्च मेरुःसुमेरुर्हेमाद्रीरत्नसानुःसुरालयः ५ पंचैतेदेवतरवो
मंदारःपारिजातकः संतानःकल्पवृक्षश्चपुंसिवाहरिचंदनम् ५ सनत्कुमारोवैधात्रः २ स्वर्वैद्याव
श्विनीसुतौ नासत्यावश्विनौदस्रावाश्विनेयौचताउभौ ९ स्त्रियांबहुष्वप्सरसःस्वर्वेश्याउर्वशी
मुखाः घृताचीमेनकारंभाउर्वशीचतिलोत्तमा सुकेशीमंजुघोषाद्याः कथ्यंतेप्सरसोबुधैःहा
हाहूहूश्चैवमाद्यागंधर्वास्त्रिदिवौकसाम् २ अग्निर्वैश्वानरोवह्निर्वीतिहोत्रोधनंजयः कृपी
टयोनिर्ज्वलनोजातवेदास्तनूनपात् बर्हिःशुष्माकृष्णवर्त्माशोचिष्केशउषर्बुधः आश्रया
शोबृहद्भानुःकृशानुःपावकोनलः रोहिताश्वोवायुसखः शिखावानाशुशुक्षणिः हिरण्यरे
ताहुतभुग्दहनोहव्यवाहनः सप्तार्चिर्दमुनाःशुक्रः चित्रभानुर्विभावसुः शुचिरप्पित्तम् १७ ३

दर्विश्च क्षारस्तुभस्मभसितम् और्वस्तुवाडवोवडवानलः ३ वह्नेर्द्वयोर्ज्वालकीलावर्चिर्हेतिः शिखा
स्त्रियाम् ४ त्रिषुस्फुलिंगोग्निकणः ३ संतापःसंज्वरःसमौ २ धर्मराजःपितृपतिःसमवर्तीपरेतराट् कृ
तान्तोयमुनाभ्राताशमनोयमराड्यमः कालोदंडधरःश्राद्धदेवोवैवस्वतोंतकः प्रेताधिपःपाशह
स्तः कीनाशोमस्तुरकंजः १४ राक्षसःकौणपःक्रव्यात्क्रव्यादोस्रपआशरः रात्रिंचरोरात्रिचरः कर्बुरो
निकषात्मजः यातुधानःपुण्यजनोनैर्ऋतोयातुरक्षसी १५ विभ्रमेपि प्रचेतावरुणःपाशीयादसां
पतिरप्पतिः ५ श्वसनःस्पर्शनोवायुर्मातरिश्वासदागतिः पृषदश्वोगंधवहोगंधवाहानिलाशुगाः स
मीरमारुतमरुज्जगत्प्राणसमीरणाः नभस्वद्वातपवनपवमानप्रभंजनाः प्रकंपनस्तुसमिरो ११ जं
ताहृद्याक्रलोमरुत् । एतन्नाभिकंठान्तसर्वसंधिगताःक्रमात् प्राणापानसमानोदानव्यानाः
पंचवायवः शरीरस्थाइमे ५ रंहस्तरसीतुरयःस्यदः जवःवाजोवेगस्तु अथशीघ्रंत्वरितंलघुक्षिप्र।
मरंद्रुतम् सत्वरंचपलंतूर्णमविलंबितमाशुच ॥ सततानारताश्रान्तसंतताविरतानिशम् नि

मानवस्नाजन्ममपि ९ अथातिशयोभरः अतिवेलभृशात्यर्थातिमात्रोद्गाढनिर्भरम् तीव्रैकांतनि
तांतिगाढबाढदृढानि च १९ क्लीवेशीघ्राद्यसत्वेस्यात्त्रिष्वेषांसत्वगामियत् कुबेरस्त्र्यंबकसखोयक्ष
राड्गुह्यकेश्वरः मनुष्यधर्माधनदोराजराजोधनाधिपः किन्नरेशोवैश्रवणःपौलस्त्योनरवाहनः
यक्षैकपिंगैडविडश्रीदपुण्यजनेश्वरः ९ अस्योद्यानंचैत्ररथः । पुत्रस्तुनलकूबरः । कैलासःस्था
नं । अलकापूः । विमानंतुपुष्पकम् । स्यात्किन्नरःकिंपुरुषस्तुरंगवदनोमयुः ४ निधिर्नाशेवधि
र्भेदाः शंखपद्मादयोनिधेः निधिभेदाः उक्तंच महापद्मश्चपद्मश्चशंखोमकरकच्छपौ मुकुंदः
कुंदनीलैश्चखर्वश्चनिधयोनव निधयः इत्यमरकोशेस्वरादिकांडेस्वर्गवर्गःप्रथमः। द्योदिवौ
द्वेस्त्रियामभ्रंव्योमपुष्करमंबरम् नभोंतरिक्षंगगनमनंतंसुरवर्त्मखम् वियद्विष्णुपदंवातु
पुंस्याकाशविहायसी १९ विहायसोपिनाकोपिद्युरपिस्यात्तदव्ययम् तारापथश्चमेघाध्वाप्यंतरि
क्षंमहाबिलम् इतिव्योमवर्गोद्वितीयः दिशस्तुककुभःकाष्ठाआशाश्चहरितश्चताः ५ प्रा

अ
को
५
5

अवाचीप्रतीच्यस्ताः पूर्वदक्षिणपश्चिमाः २ उत्तरादिगुदीचीस्यात् । दिश्यंतुत्रिषुदिग्भवे । इंद्रोव
ह्निः पितृपतिर्नैरृतोवरुणोमरुत् कुबेरईशः पतयः पूर्वादीनांदिशांक्रमात् ८ ऐरावतः पुंडरी
कोवामनः कुमुदोंजनः पुष्पदंतः सार्वभौमः सुप्रतीकश्चदिग्गजाः ८ क्लीबेव्ययंत्वपदिशंदिशोर्म
ध्येविदिक्स्त्रियां अभ्यंतरंत्वंतरालं २ चक्रवालंतुमंडलम् २ अभ्रंमेघोवारिवाहः स्तनयित्नुर्बला
हकः धाराधरोजलधरः तडित्वान्वारिदोंबुभृत् घनजीमूतमुदिरजलमुग्धूमयोनयः १५ कादंबि
नीमेघमाला । त्रिषुमेघभवेभ्रियम् । स्तनितंगर्जितंमेघनिर्घोषेरसितादिच ४ शंपाशतह्रदाह्रा
दिन्यैरावत्यः क्षणप्रभा तडित्सौदामिनीविद्युच्चंचलाचपलापिच १० स्फूर्जथुर्वज्रनिर्घोषे । मेघज्यो
तिरिरंमदः २ इंद्रायुधंशक्रधनुः २ तदेवऋजुरोहितम् । वृष्टिर्वर्षं २ तद्विघातेवग्राहावग्रहौ
समौ २ धारासंपातआसारः शीकरोंबुकणाः स्मृताः । वर्षोपलस्तुकरकः २ मेघच्छन्नेह्निदुर्दिनम्
वामिलेच अंतर्धाव्यवधापुंसित्वंतर्धिरपवारणम् अपिधानतिरोधानपिधानाच्छादनानिच ८

५

हिमांशुश्चंद्रमाचंद्रइंदुःकुमुदबांधवः विधुःसुधांशुःशुभ्रांशुरोषधीशोनिशापतिः अब्जोजैवातृ

कःसोमोग्लौर्मृगांकःकलानिधिः द्विजराजःशशधरोनक्षत्रेशःक्षपाकरः रोहिणीशःसुधासूति

रत्नेयोमस्ततनिरीमः समुद्रनवनीतंच कलातुषोडशोभागः १ विंबोस्त्रीमंडलंत्रिषु २ भित्तंशक

लखंडेवापुंस्यर्धो ३ र्धसमेंशके १ भागछेदौच चंद्रिकाकौमुदीज्योत्स्ना २ प्रसादस्तुप्रसन्नता

ता १ नैर्मल्यंच कलंकांकौलांछनंचचिह्नंलक्ष्मचलक्षणं ६ सुभिक्षातंवसुषमापरमाशो

भा १ शोभाकांतिर्द्युतिश्छवि ४ अवश्यायस्तुनीहारः धूममहिषीधूमिकाच तुषारस्तुहिनं

हिमम् प्रालेयंमिहिकाचा ५ थहिमानीहिमसंहतिः २ शीतंगुणेतद्वदर्थाः सुषीमःशिशिरो

जडः तुषारःशीतलःशीतोहिमःसप्तान्यलिंगकाः १ ध्रुवऔत्तानपादिःस्यात् २ अगस्त्यःकुं

भसंभवःमैत्रावरुणिः ३ अस्यैवलोपामुद्रासधर्मिणी १ नक्षत्रमृक्षंभंतारातारकाप्युडुवोस्त्रि

याम् ९ दाक्षायण्योऽश्विनीत्यादितारा अश्वयुगश्विनी राधाविशाखा १ पुष्येतुसिध्यतिष्यौ २ श्र

अ
को
६
6

विष्ठा समाधनिष्ठास्युःप्रोष्ठपदाभाद्रपदाःस्त्रियः २ मृगशीर्षंमृगशिरस्तस्मिन्नेवाग्रहायणी इ
ल्वकास्तच्छिरोदेशेतारकानिवसंतियाः । रविःशुक्रोमहीसूनुःस्वर्भानुर्भानुजोविधुः बुधोबृ।
हस्पतिःसुराचार्योगीष्पतिर्धिषणोगुरुः जीवआंगिरसोवाचस्पतिश्चित्रशिखंडिजः ४ शुक्रोदै
त्यगुरुःकाव्यउशनाभार्गवःकवि ६ अंगारकःकुजोभौमोलोहितांगोमहीसुतः ५ वक्रश्चा
रश्च रौहिणेयोबुधःसौम्यःज्ञश्चांहिविच समौसौरिशनैश्चरौ शनिर्मंदोपंगुकालोछायापुत्रो
सितसुतः ६ तमस्तुराहुःस्वर्भानुस्सैंहिकेयोविधुंतुदः ५ अभ्रपिशाचोग्रहकल्लोलश्च केतुः।
शिखीसप्तर्षयोमरीच्यत्रिमुखाश्चित्रशिखंडिनः ३ राशीनामुदयोलग्नं । तेतुमेषवृषादयः।
सूरसूर्यार्यमादित्यद्वादशात्मदिवाकराः भास्कराहस्करब्रध्नप्रभाकरविभाकराः भास्वद्वि
वस्वत्सप्ताश्वहरिदश्वोष्णरश्मयः विकर्तनार्कमार्तंडमिहिरारुणपूषणः द्युमणिस्तरणिर्मित्रश्चि
त्रभानुर्विरोचनः विभावसुर्ग्रहपतिस्त्विषांपतिरहर्पतिः भानुर्हंसःसहस्रांशुस्तपनःसवितार।

६

विः कर्मसाक्षीजगच्चक्षुरंशुमालीत्रयीतनुः प्रद्योतनोदिनमणिः खद्योतोलोकबांधवः इनोविस्व
द्धामनिधिः पद्मिनीकांत इत्यपि ३५ धाममणिरंबरमणिः देलिस्त्र माठरः पिंगलोदंडश्चंडांशोपारिपा
र्श्वकाः ३ सूर्यसूतोरुणोनूरुः काश्यपिर्गरुडाग्रजः ५ परिवेशस्तुपरिधिरुपसूर्यकमंडले ३ किर
णोस्त्रमयूखांशुगभस्तिघृणिरश्मयः भानुकरोमरीचिः स्त्रीपुंसयोर्दीधितिः स्त्रियाम् ॥ स्युः प्रभारुक्
त्विट्भाभाश्छविद्युतिदीप्तयः रोचिः शोचिरुभे क्लीबे ॥ प्रकाशोद्योतआतपः ३ आलोकस्त्वको
ष्णंकवोष्णंमंदोष्णंकदुष्णंत्रिषुतद्वति ४ तिग्मंतीक्ष्णंखरंतद्वत् ३ मृगतृष्णामरीचिका २ इ
त्यमरकोशेस्वर्गादिकांडे। व्योमादिवर्गोद्वितीयः २ ॐ कालोदिष्टोप्यनेहापिसमयोपि ४ अथप
क्षतिः प्रतिपद्द्वे इमेस्त्रीत्वे २ तदाद्यास्तिथयोद्वयोः । घस्रोदिनाहनीवातुक्लीबेदिवसवासरौ ४ प्र
त्यूषोहर्मुखंकल्यमुषःप्रत्युषसीअपि व्युष्टंविभातेसौगोसर्गः प्रातस्त्वेवप्रगेव्ययम् प्रभातेव ॥ दि
नांतेतुसायं । संध्यापितृप्रसूः २ प्राह्णापराह्णमध्याह्नास्त्रिसंध्यं । अथशर्वरीनिशानिशीथिनीरात्रि

अ को

त्रियामाक्षणदाक्षपा विभावरीतमस्विन्यौरजनीयामिनीतमी ।२ तमा३थापि तमिस्रातामसीरा।
त्रिः । ज्यौत्स्नीचंद्रिकयान्विता । आगामिवर्तमानाहर्युक्तायांनिशिपक्षिणी । गणरात्रंनिशाबह्व्यः ।प्र
दोषोरजनीमुखं । अर्धरात्रनिशीथौद्वौ २ द्वौयामप्रहरौसमौ २ सपर्वसंधिःप्रतिपत्पंचदश्योर्यदंतरम्
पक्षांतौपंचदश्यौद्वे २ पौर्णमासीतुपूर्णिमा २ कलाहीनेसानुमतिः । पूर्णेराकानिशाकरे । अमा
वस्यात्वमावास्यादर्शःसूर्येंदुसंगमः ४ सादृष्टेंदुःसिनीवाली । सानष्टेंदुकलाकुहूः । उपरागोग्रहो
२ राहुग्रस्तेत्विंदौचपूष्णिच सोपप्लवोपरक्तौद्वौअग्न्युत्पातउपाहितः २ एकयोक्त्यापुष्पवंतौदिवाकर
निशाकरौ । अष्टादशनिमेषास्तुकाष्ठा । त्रिंशत्तुताःकलाः । तास्तुत्रिंशत्क्षणः । तेतुमुहूर्तोद्वाद
शास्त्रियाम् । तेतुत्रिंशदहोरात्रः ।पक्षस्तेदशपंचच २ पक्षौपूर्वापरौशुक्लकृष्णौ २ मासस्तुतावुभौ
।द्वौद्वौमाघादिमासौस्यादृतुः । तैरयनंत्रिभिः । अयनेद्वेगतिरुदग्दक्षिणार्कस्यवत्सरः । समरात्रिं
दिनेकालेविषुवंविषुवच्चतत् । पुष्ययुक्तापौर्णमासीपौषी । मासेतुयत्रसानाम्नासपौषः । माघा

याम्येवमेकादशापरे मार्गशीर्षः सहा मार्ग आग्रहायणिकश्च सः ४ पौषे तैषसहस्यौ द्वौ ३ तपा।
माघे १ अथ फाल्गुने स्यात्तपस्यः फाल्गुनिकः ३ स्याच्चैत्रे चैत्रिको मधुः ३ वैशाखे माधवो राधः
३ ज्येष्ठे शुक्रः २ शुचिस्त्वयमाषाढे १ श्रावणे तु स्यान्नभाः श्रावणिकश्च सः ३ स्युर्नभस्यः प्रौष्ठपद
भाद्रभाद्रपदाः समाः ४ स्यादाश्विन इषोऽप्याश्वयुजोऽपि ३ स्यात्तु कार्तिके बाहुलोर्जौ कार्तिकिको
४ हेमन्तः शिशिरोऽस्त्रियाम्। वसन्ते पुष्पसमयः सुरभिः ३ फलपश्च ग्रीष्म ऊष्मक निदाघ उष्णो
पगम उष्ण ऊष्मागमस्तपः ७ स्त्रियां प्रावृट् स्त्रियां भूम्नि वर्षाः २ अथ शरत्स्त्रियाम्। षडमी ऋ।
तवः पुंसि मार्गादीनां युगैः क्रमात् ऋतवः ६ संवत्सरो वत्सरोऽब्दो हायनोऽस्त्री शरत्समाः ६
मासेन स्यादहोरात्रः पैत्रः। वर्षेण दैवतः। दैवे युगसहस्रे द्वे ब्राह्मः। कल्पौ तु तौ नृणाम्। म।
न्वन्तरं तु दिव्यानां युगानामेकसप्ततिः संवर्तः प्रलयः कल्पः क्षयः कल्पान्त इत्यपि ५ संहारो यु
गात्ययः परिवर्तश्च अस्त्री पंकं पुमान्पाप्मा पापं किल्बिषकल्मषम् कलुषं वृजिनैनोऽघमंहो

अ
को
८

दुरितदुष्कृतम् किएंवमलञ्च स्याद्धर्ममस्त्रियांपुण्यश्रेयसीसुकृतंवृषः ५ मुत्प्रीतिःप्रमदोहर्षःप्र

मोदामोदसम्मदाः स्यादानंदथुरानंदःशर्मसातसुखानिच १२ श्वःश्रेयसंशिवंभद्रंकल्याणंमंग

लंशुभम् भावुकंभविकंभव्यंकुशलंक्षेममस्त्रियांशस्तंच १२ प्रशस्तेनिःश्रेयसंस्तन्तेच अथत्रि

षुद्रव्येपापपुण्यसुखादिच मतल्लिकामचर्चिकाप्रकांडमुद्धतल्लजौप्रशस्तवाचकान्यमूनि ५ अ

यःशुभावहोविधिः । दैवंदिष्टंभागधेयंभाग्यंस्त्रीनियतिर्विधिः ६ प्राक्कर्मबीजंयदस्यभविष्यद्व

ित्तथाता हेतुर्नाकारणंबीजं २ निदानंत्वादिकारणम् १ क्षेत्रज्ञआत्मापुरुषः २ प्रधानंप्रकृतिः

स्त्रियाम् १ विशेषःकालिकोवस्थागुणाःसत्त्वंरजस्तमः ३ जनुर्जननजन्मानिजनिरुत्पत्तिरुद्भ

वः ६ प्राणीतुचेतनोजन्मीजंतुजन्युशरीरिणः ६ जातिर्जातंचसामान्यं २ व्यक्तिस्तुपृथगात्म

ता । चित्तंतुचेतोहृदयंस्वांतंहृन्मानसंमनः ७ इतिअमरकोशेस्वर्गादिकांडेकालवर्गःतृतीयः ८

बुद्धिर्मनीषाधिषणाधीप्रज्ञाशेमुषीमतिः प्रेक्षोपलब्धिश्चित्संवित्प्रतिपज्ज्ञप्तिचेतनाः धीर्धारणा

वतीमेधा १ संकल्पः कर्म्ममानसम् । विकल्पश्च चित्ताभोगोमनस्कारः १ समाधानमवधानंप्र

णिधानंच चर्चासंख्याविचारणाः २ विचारोविमर्शोभावनावासनासंस्कारश्च अध्याहारस्तर्क ।

ऊहः २ विचिकित्सातुसंशयः संदेहद्वापरौच ४ अथ समौनिर्णयनिश्चयौ २ मिथ्यादृष्टिर्ना ।

स्तिकताः १ व्यापादोद्रोहचिंतनम् १ समौसिद्धांतराद्धांतौ २ भ्रांतिर्मिथ्यामतिर्भ्रमः ३ संवि ।

दागूः प्रतिज्ञानंनियमाश्रवसंश्रवाः अंगीकाराभ्युपगमप्रतिश्रवसमाधयः १ मोक्षेधीर्ज्ञानं

अन्यत्रविज्ञानंशिल्पशास्त्रयो । मुक्तिःकैवल्यनिर्वाणश्रेयोनिःश्रेयसामृतम् मोक्षोपवर्गः८

अथाज्ञानमविद्याहंमतिःस्त्रियाम् २ रूपंशब्दोगंधरसस्पर्शाश्चविषयाअमी गोचराइंद्रियार्था ।

श्च ३ हृषीकंविषयींद्रियम् २ कर्म्मेंद्रियंतुपाय्वादि । मनोनेत्रादिधीन्द्रियम् । तुवरस्तुक ।

षायोस्त्री २ मधुरोलवणःकटुस्तिक्तोम्लश्चरसाःपुंसि ५ तद्वत्सुषडमीत्रिषु । विमर्दोत्थेपरिम

लोगंधेजनमनोहरे । आमोदःसोतिनिर्हारी २ वाच्यलिंगत्वमागुणात् समाकर्षीतुनिर्हारी

अ
को
४
9

सुरभिर्घ्राणतर्पणः ४ इष्टगंधः सुगंधिः स्यादामोदी मुखवासनः २ पूतिगंधिस्तु दुर्गंधः १ विस्रं
स्यादामगंधियत् । शुक्लशुभ्रशुचिश्वेतविशदश्येतपांडुराः अवदातः सितो गौरो वलक्षो धवलो
ऽर्जुनः हरिणः पांडुरः पांडुः १२ ईषत्पांडुस्तु धूसरः १ कृष्णनीलासितश्यामकालश्यामलमे।
चकाः ७ पीतो गौरो हरिद्राभः ३ पलाशो हरितो हरित् ३ लोहितो रोहितो रक्तः शोणः कोक
नदच्छविः ५ अव्यक्तरागस्त्वरुणः १ पीतरक्तस्तु पिंजरः १ श्वेतरक्तस्तु पाटलः १ श्यावः
स्यात्कपिशः २ धूम्रधूमलौ कृष्णलोहिते २ कडारः कपिलः पिंगः पिशंगः कद्रुपिंगलौ बभ्रुश्च
चित्रं किर्मीरकल्माषशबलैताश्च कर्बुरे ६ गुणाः शुक्लादयः पुंसि गुणिलिंगास्तु तद्वति इत्य
मरकोशे स्वर्गादिकांडे धीवर्गः चतुर्थः ४ ॐ ब्राह्मी तु भारती भाषा गीर्वाग्वाणी सरस्वती व्या।
हार उक्तिर्लपितं भाषितं वचनं वचः ९ अपभ्रंशोऽपशब्दः स्यात् १ शास्त्रे शब्दस्तु वाचकः १ ति
ङ्सुबंतचयो वाक्यं क्रिया वा कारकान्विता श्रुतिः स्त्री वेद आम्नायस्त्रयी ४ निगमः । तिङ्सुवे

४

त्रयीधर्मस्तुतद्विधिः। स्त्रियामृक्सामयजुषी इति वेदास्त्रयस्त्रयी। शिक्षेत्यादिश्रुतेरंगं। ओंकारप्रण।
वौसमौ इतिहासः पुरावृत्तं १ उदात्ताद्यास्त्रयः स्वराः आन्वीक्षिकी दंडनीतिस्तर्कविद्यार्थशास्त्रयोः
आख्यायिकोपलब्धार्था। पुराणं पंचलक्षणम् १ प्रबंधकल्पनाकथा प्रवह्लिकाप्रहेलिका १
सर्गश्चप्रतिसर्गश्चवंशोमन्वंतराणिच वंशानुवंशचरितंपुराणंपंचलक्षणम् स्मृतिस्तुधर्मसंहि
ताः समाहृतिस्तुसंग्रहः १ समस्यातुसमासार्था १ किंवदंतीजनश्रुतिः वार्ताप्रवृत्तिर्वृत्तांत
उदंतःस्यात् ४ अथाह्वयः आख्याह्वे अभिधानंचनामधेयंचनामच ६ हूतिराकाह्वने ३ सं
हूतिर्बहुभिःकृता। विवादोव्यवहारःस्यात् १ उपन्यासस्तुवाङ्मुखम्। उपोद्घातउदाहारः १
शपनंशपथःपुमान् १ शपथ प्रश्नोऽनुयोगःपृच्छाचप्रतिवाक्योत्तरेसमे १ मिथ्याभियोगोऽभ्या
ख्याने १ अथमिथ्याभिशंसनम् अभिशापः प्रणादस्तुशब्दःस्यादनुरागजः। यशःकीर्तिःस
माज्ञाच १ श्लोकोऽभिख्याच स्तवःस्तोत्रंनुतिःस्तुतिः ४ आम्रेडितंद्विस्त्रिरुक्तं। उच्चैर्घुष्टंतुघोष।

अ
को
१०
10

ए २ काकुः स्त्रियां विकारो यः शोकभीत्यादिभिर्ध्वनेः २ अवर्णाक्षेपनिर्वादपरीवादापवादवत् उपाक्रो
शो जुगुप्सा च कुत्सा निंदा च गर्हणे १० पारुष्यमतिवादः स्यात् २ भर्त्सनं त्वपकारगीः २ यः सनिंदउपा
लंभस्तत्र स्यात्परिभाषणम् । तत्र त्वाक्षारणा यः स्यादाक्रोशो मैथुनं प्रति स्यादाभाषणमालापः २ प्र
लापोऽनर्थकं वचः । अनुलापो मुहुर्भाषा २ विलापः परिदेवनम् २ विप्रलापो विरोधोक्तिः २ संलापो
भाषणं मिथः । सुप्रलापः सुवचनम् २ अपलापस्तु निह्नवः २ चोद्यमाक्षेपाभियोगौ शापा
क्रोशौ दुरीषणा अस्त्री चाटु चटु श्लाघा प्रेम मिथ्याविकत्थनम् संदेशवाग्वाचिकं स्यात् २ वाग्भेदा
स्तु त्रिषूत्तरे रुशती वागकल्याणी । स्यात्कल्या तु शुभात्मिका २ अत्यर्थमधुरे सांत्वम् । संगतं हृद
यंगमम् । निष्ठुरं परुषं २ ग्राम्यमश्लीलं २ सूनृतं प्रिये सत्ये । अथ संकुलक्लिष्टे परस्परप
राहते २ लुप्तवर्णपदं ग्रस्तं । निरस्तं त्वरितोदितम् । अंबूकृतं सनिष्ठेवं । अबद्धं स्यादनर्थकम् अ
नक्षरमवाच्यं स्यात् । आहतं तु मृषार्थकं अथ म्लिष्टमविस्पष्टं वितथं त्वनृतं वचः २ सत्यं तथ्यमृत

१०

सोन्माशंमणितेरतिकूजितम् अव्यक्तेहेमनोहारि ३ विस्पष्टंप्रकटोदितम् सम्यंतथ्यमृतेत्र।
स्मक् ४ अमन्निविच्छितरहति शब्देनिनादनिनदध्वनिध्वानरवस्वनाः स्वाननिर्घोषनिर्ह्रादनाद
निस्वाननिस्वनाः आरवारावसंरावविरावाः ६ अथमर्मरः स्वनितेवस्त्रपर्णानां। भूषणानां
तुशिञ्जितम् निक्वाणोनिक्वणः क्वाणः क्वणः क्वणनमित्यपि ५ वीणायाः क्वणितेप्रादेः
प्रक्वाणप्रक्वणादयः कोलाहलः कलकलः तिरश्चांवाशितंरुतं। स्त्रीप्रतिश्रुत्प्रतिध्वाने
९ प्रतिश्रुत्कांप्रतिध्वनिः गीतिस्त्वगेयंगांधर्वम्गीतंगानमिमेसमे १ इत्यमरकोशेस्वरादि
कांडेशब्दादिवर्गः पंचमः ५ अथनिषादर्षभगांधारषड्जमध्यमधैवताः पंचमश्चेत्यमीसप्त
तंत्रीकंठोत्थितास्वराः ७ काकलीतुकलेसूक्ष्मे। ध्वनौतुमधुरास्फुटेकलः ३ मंद्रस्तुगंभी
रेतारोत्युच्चैः। त्रयस्त्रिषु समन्वितलयस्त्वेकतालः ३ वीणातुवल्लकी विपंचीसातुतंत्री।
भिः सप्तभिः परिवादिनी। ततंवीणादिकंवाद्यमानद्धंमुरजादिकम्। वंश्या

श्रे
को
॥

दिकंतुसुषिरं। कांस्यतालादिकंघनं। चतुर्विधमिदंवाद्यंवादित्रातोद्यनामकम्॥ मृदंगा
मुरजा॥ भेदास्त्वंक्यालिंग्योर्ध्वकास्त्रयः॥ स्याद्यशःपटहोढक्का॥ भेरीस्त्रीदुंदुभिःपुमान्॥
आनकःपटहोस्त्रीस्यात्॥ कोणोवीणादिवादनम् वीणादंडःप्रवालःस्यात्॥ ककुभस्तुप्र
सेवकः॥ कोलंबकस्तुकायोस्याः। उपनाहोनिबंधनं वाद्यप्रभेदाडमरुमड्डुडिंडिमझर्झराः
मर्दलःपणवोन्येच ६ नर्तकीलासिकेसमे शनिलासिकाच विलंबितंद्रुतंमध्यंतत्त्वमोघो
घनंक्रमात्॥ तालःकालक्रियामानंलयःसाम्यं॥ अथास्त्रियांतांडवंनटनंनाट्यंलास्यंनृ
त्यंचनर्तने कांदलार्थभांडेस्यात्। मर्यादाःपंचसंधयः। तौर्यत्रिकंनृत्यगीतवाद्यंनाट्य
मिदंत्रयम्॥ भ्रुकुंसश्चभ्रकुंसश्चभ्रूकुंसश्चेतिनर्तकः स्त्रीवेषधारीपुरुषः॥ नाट्योक्तौगणिकाज्ज
ुका॥ भगिनीपतिरावुत्तो। भावोविद्वान्। अथावुको मान्योभावेतिवक्तव्यः किंचिद्दन
स्वमायिषः जनकःयुवराजस्तुकुमारोभर्तृदारकः॥ राजाभट्टारकोदेवः॥ तत्सुताभ।

॥

नेदारिका । देवीकृताभिषेकायाम् २ इतरास्तु भट्टिनी ३ आब्रह्मण्यमवध्योक्तौ । राजश्याल
स्तु राष्ट्रियः । अम्बामाता २ अथबाला स्याद्वासूः २ आर्यस्तु मारिषः मार्षश्च अत्तिकाभगिनी
ज्येष्ठा । निष्ठानिर्वहणे समे २ हण्डे हञ्जे हलाह्वाने नीचां चेटीं सखीं प्रति ३ अङ्गहारोऽङ्गविक्षेपः २
व्यञ्जकाभिनयौ समौ २ निर्वृत्ते त्वङ्गसत्त्वाभ्यां द्वे त्रिष्वाङ्गिकसात्त्विके २ शृङ्गारवीरकरुणाद्भुत
हास्यभयानकाः बीभत्सरौद्रौ च रसाः ८ शृङ्गारः शुचिरुज्ज्वलः ३ उत्साहवर्धनो वीरः २ का
रुण्यं करुणा घृणा कृपा दयानुकम्पा स्यादनुक्रोशोऽपि ७ अथो हसः हासो हास्यं च ३ बीभत्सं
विकृतं त्रिष्विदं द्वयम् विस्मयोऽद्भुतमाश्चर्यं चित्रमपि ४ अथ दारुणं भैरवं भीषणं भीष्मं घोरं ।
भीमं भयानकम् भयंकरं प्रतिभयं ९ रौद्रं तूग्रं २ अमी त्रिषु चतुर्दश दरस्त्रासो भीतिर्भीः
साध्वसं भयम् ६ विकारो मानसो भावः । अनुभावो भावबोधकः २ गर्वोऽभिमानोऽहंकारः २
मानश्चित्तसमुन्नतिः अवलेपश्च ममता दर्पोऽहंता भवेत्स्त्रियां अनादरः परिभवः परीभावस्ति

ग्रं
को
१२
12

रस्क्रिया रीढावमाननावज्ञावहेलमसूर्क्षणं ५ निकारोभिभवःपराभवोन्यक्कारस्य भेदा
तंह्रीस्त्रपाव्रीडालज्जा ५ सापत्रपान्यतः । क्षांतिस्तितिक्षा २ हमासहनेच अभिध्यानंपरस्व
विषयेस्पृहा । अक्षांतिरीर्षा २ मात्सर्यंच असूयातुदोषारोपोगुणेष्वपि । वैरंविरोधेःविद्वेषः
३ द्वेषस्य मन्युशोकौतुशुकस्त्रियां ३ पश्चात्तापोनुतापश्चविप्रतीसारइत्यपि ३ विप्रतिसारो
नुशयश्च कोपक्रोधामर्षरोषाःप्रतिघोरुट्क्रुधौस्त्रियां ७ मन्योश्च शुचौतुचरितेशीलं । चरि
त्रेचारित्रेच उन्मादश्चित्तविभ्रमः २ प्रेमानाप्रियताहार्दंप्रेमस्नेह ५ अथदोहदः इच्छा
कांक्षास्पृहेहातृड्वांछालिप्सामनोरथः कामोभिलाषस्तर्षश्च १२ मनोगवीच सात्यर्थे
लालसाद्वयोः । उपाधिर्नाधर्मचिंता । पुंस्याधिर्मानसीव्यथा २ स्याच्चितास्मृतिराध्यानं ३
उत्कंठोत्कलिके समे २ उत्साहोध्यवसायःस्यात् २ उद्योगोद्यमौच सवीर्यमतिशक्तिभा
क् कपटोस्त्रीव्याजदंभोपधयश्छद्मकैतवे ६ कुसृतिर्निकृतिःशाठ्यं ३ कुतकंकुकल्ह

१२

लम् कौतूहलंकौतुकंच ४ प्रसादोनवधानता । स्त्रीणांविलासोविब्बोकोविभ्रमोल
लितंतथा हेलालीलेत्यमीहावाः क्रियाःशृंगारभावजाः ८ लीलाविलासोविछित्तिर्वि
भ्रमः किलकिंचितम् मोट्टायितंकुट्टमितंविब्बोकंललितंतथा विहृतंचेतिसंख्या
दशस्त्रीणांस्वभावजाः प्रियस्यानुकृतिर्लीलाश्लिष्टवाग्वेशचेष्टितैः विलासोंगवि
शेषोयः प्रियागमननादिषु हर्षाद्रुदितगीतादिव्यामिश्रंकिलकिंचितम् मोट्टायि
तंप्रियंस्मृत्वासांगदाहंविजृम्भणम् दुःखोपचारःसोप्युक्तःकुट्टमितंमतं विब्बो
कोभिमतप्राप्तावपिगर्वादनादरः अनाचार्योपदिष्टंस्याल्ललितंरतिचेष्टितम् वक्त
व्याभाषणंव्याजादिहृतंदर्शितेंगितम् द्रवः केलिःपरीहासः क्रीडालीलाचनर्मचव्या
जोपदेशोलक्षंच २ खर्करोपि क्रीडाखेलाचकूर्दनम् २ घर्मोनिदाघःस्वेदःस्यात् २
प्रलयोनष्टचेष्टता । अवहित्थाकारगुप्तिःसमौसंवेगसंभ्रमौ २ आवेगस्तु स्यादाक्रु

अ॰
को॰
स्व॰
13

रितकं हासः सोत्प्रासः । समनाक्स्मितम् मध्यमं स्याद्विहसितं । रोमांचो रोमहर्षणम् ।३

लकोलोमविक्रियाच क्रंदितं रुदितं क्रुष्टं २ जृम्भस्त्रिषु जृम्भणं २ विप्रलम्भो विसंवादो २ रिं

खनं स्खलनं समे २ स्यान्निद्राशयनं स्वापः स्वप्नः संवेश इत्यपि ५ तंद्री प्रमीला २ भ्रकुटिर्भ्रू

कुटिः स्त्रियाम् अदृष्टिः स्यादसौम्येक्ष्णि १ संसिद्धिप्रकृती त्विमे स्वरूपं च स्वभावश्च निसर्ग

श्च ५ अथ वेपथुः कंपः २ अथ क्षण उद्धर्षो मह उद्धव उत्सवः ५ इत्यमरकोशे स्वर्गादिकं

डे नाट्यवर्गः षष्ठः ८ ॐ अधोभुवनपातालबलिसद्मरसातलम् नागलोकः ५ अथ कुहरं

सुषिरं विवरं विलम् छिद्रं निर्व्यथनं रोकं रंध्रं श्वभ्रं वपा सुषिः ॥ गर्तावटौ भुवः श्वभ्रे सरंध्रे

सुषिरं त्रिषु । अंधकारोऽस्त्रियां ध्वांतं तमिस्रं तिमिरं तमः ५ ध्वमिध्वात्याव ध्वांते गाढेंऽधतम

सम् । क्षीणेवतमसं । तमो विष्वक्संतमसं । नागाः काद्रवेयाः २ तदीश्वरः शेषोऽनंतः २

वासुकिस्तु सर्पराजः २ अथ गोनसे तिलित्सः स्यात् २ गोनासो वारिंड्रश्च अजगरे शयुः ।

१३

वारदसस्तुभौ २ अवलस्यकमंडलीव अलगर्दो जलव्यालः २ अलीगंधश्लेके समौ राजिल
डुंडुभौ २ मालुधानो मातुलाहिः २ निर्मुक्तकंचुकः २ सर्पः पृदाकुर्भुजगो भुजंगोहिर्भु
जंगमः आशीविषो विषधरः चक्री व्यालः सरीसृपः कुंडली गूढपाच्चक्षुःश्रवाः काकोद
रः फणी दर्वीकरो दीर्घपृष्ठः दंदशूको बिलेशयः उरगः पन्नगो भोगी जिह्मगः पवनाश
नः २५ कुंभीनसो लेलिहानः कंचुकी राजसर्पकः भुजंगभुक् त्रिष्वाहेयं विषास्थ्यादि १
स्फटायां तु फणा द्वयोः २ दर्विः कफेलस्य समौ कंचुकनिर्मोकौ २ अहित्वक् निर्ल्वयनी
च क्ष्वेडस्तु गरलं विषम् २ गरस्य पुंसि क्लीबे च काकोलकालकूटहलाहलाः सौराष्ट्रि
कः शौल्किकेयः ब्रह्मपुत्रः प्रदीपनः दारदो वत्सनाभश्च विषभेदा अमी नव ९ हालाह
ले हालहलेच हालहलसाह्वोपि संस्वेन स्वकाव्योस्यापितः विषवैद्यो जांगुलिकः २
व्यालग्राह्याहितुंडिकः १ इत्यमरकोशे स्वर्गादिकाण्डे पातालभोगिवर्गः समाप्तः ८ ॐ स्वा

अ
को
१४
14

न्नारकस्तु नरको निरयो दुर्गतिः स्त्रियाम् तद्भेदास्तपनावीचिमहारौरवरौरवाः संघातः का
लसूत्रं चेत्याद्याः १ सत्वास्तु नारकाः प्रेताः । आनिवाहिकाः परेताश्च वैतरणी सिंधुः । स्या
दलक्ष्मीस्तु निर्ऋतिः । विष्टिराजूः कारणातु यातना तीव्रवेदना २ पीडाबाधाव्यथादुःखमा
मनस्यं प्रसूतिजम् स्यात्कष्टं कृच्छ्रमाभीलम् ३ त्रिष्वेषां भेद्यगामियत् इत्यमरकोशे स्वर्गा
दिकाण्डे नरकवर्गः अष्टमः ८ ॐ समुद्रोब्धिरकूपारः पारावारः सरित्पतिः उदन्वानुदधिः
सिंधुः सरस्वान्सागरोर्णवः रत्नाकरो जलनिधिः यादस्पतिरपांपतिः वीचिमाली नदीना
थो वारिराशिः झषध्वजः १ अवारपारः पाथोधिश्च तस्य प्रभेदाः क्षीरोदो लवणोदस्तथापरे
२ आपः स्त्री भूम्नि वार्वारि सलिलं कमलं जलम् पयः कीलालममृतं जीवनं भुवनं वनम्
कबंधमुदकं पाथः पुष्करं सर्वतोमुखम् अंभोर्णस्तोयपानीयनीरक्षीराम्बुशम्बरम् मेघ
पुष्पं घनरसः १ दकं जीवनीयं च त्रिषु द्वे आप्यमम्मयम् २ भंगस्तरंग ऊर्मिर्वा स्त्रियां वी।

विः ४ अथोर्मिषु महत्सूल्लोलकल्लोलौ २ लहरीभेदश्च स्यादावर्तोम्भसां भ्रमः २ पृषंति विं।

दुपृषताः पुमांसो विप्रुषः स्त्रियः ४ चक्राणि पुटभेदाः स्युः २ भ्रमाश्च जलनिर्गमाः । कूलं रोध।

श्च तीरं च प्रतीरं च तटं त्रिषु ५ पारावारे परार्वाचीतीरे १ पात्रं तदंतरं २ द्वीपोस्त्रियामंतरीपं।

यदंतर्वारिणस्तटं २ तोयोत्थितं तत्पुलिनं १ सैकतं सिकतामयम् २ निषद्वरस्तु जम्बालः

पंकोस्त्री शादकर्दमौ ५ जलोच्छ्वासाः परिवाहाः २ कूपकास्तु विदारकाः नाव्यं त्रिलिंगं।

नौतार्ये १ स्त्रियां नौस्तरणिस्तरिः ३ उडुपं तु प्लवः कोलः ३ स्रोतोम्बुसरणं स्वतः । आ

तरस्तरपुण्यं स्यात् । द्रोणी काष्ठाम्बुवाहिनी । सांयात्रिकः पोतवणिक् २ कर्णधारस्तु

नाविकाः २ नियामकाः पोतवाहाः २ निर्यामाश्च कूपको गुणवृक्षकः नौकादंडः क्षेप।

णी स्यात् २ अरित्रं केनिपातकं स्फुरत्कोटिपात्रंच अभ्रिः स्त्री काष्ठकुद्दालः २ सेकपात्रं

तु सेचनम् २ यानपात्रं तु पोतः १ अब्धिभवे त्रिषु समुद्रियम् । सामुद्रिको मनुष्योब्धिभवः

अ
को
१५

सामुद्रिकास्ततो । क्लीवेर्धनावंनावोर्धे २ अतीतनौकेतितुत्रिषु । त्रिष्वागाधात् प्रसन्नो।
च्छः २ कलुषोनच्छआविलः निम्नंगभीरंगंभीरं ३ उत्तानंतद्विपर्यये । अगाधमतलस्पर्शे
२ कैवर्तेदाशधीवरौ आनायःपुंसिजालंस्यात् २ शणसूत्रंपवित्रकम् मत्स्याधानीकुवे।
णीस्यात् वडिशंमत्स्यवेधनम् २ पृथुरोमाझषोमत्स्यः मीनोवैसारिणोण्डजः विसारःशकु
लीच ८ अथगडुकः शकुलार्भकः २ सहस्रदंष्ट्रःपाठीनः २ उलूपीशिशुकः
समौ २ नलमीनश्चिलिचिमः २ प्रोष्ठीतुशफरीद्वयोः २ क्षुद्राण्डमत्स्यसंघातः पोताधा
नं २ अथोझषाः रोहितोमद्गुरः शालोराजीवःशकुलस्तिमिः तिमिंगिलादयः ७ चाथ
यादांसिजलजन्तवः २ तद्भेदाःशिशुमारोद्रशंकवोमकरादयः ४ स्यात्कुलीरःकर्कट।
कः २ कूर्मेकमठकच्छपौ २ ग्राहोवहारः २ अथमहीलतागंडूपदःकिंचुलकः २ नि।
हाकागोधिकासमे २ रक्तपातुजलौकायांस्त्रीभूम्निजलौकसः २ मुक्तास्फोटःस्त्रि।

१५

15

यांशुक्तिः २ शंखःस्यात्कम्बुरस्त्रियां २ क्षुद्रशंखाःशंखनकाः २ शम्बूकाजलशुक्तयः
२ भेकेमंडूकवर्षाभूशालूरप्लवदर्दुराः ५ शिलीगंडूपदी १ भेकीवर्षाभ्वी २ कमठीडुलिः २
कूर्मीच मद्गुरस्यप्रियाशृंगी २ दुर्नामादीर्घकोशिका २ जलाशयोजलाधारः २ तत्रागा
धजलेह्रदः १ आहावस्तुनिपानंस्यादुपकूपजलाशये २ पुंस्येवांधुप्रहीकूपउदपानंतुपुं
सिवा ४ नेमिस्त्रिकास्य २ वीनाहोमुखबंधनमस्ययत् १ पुष्करिण्यांतुखातंस्यात् १
अखातंदेवखातकं २ पद्माकरस्तडागोस्त्रीकासारःसरसीसरः ५ वेशंतःपल्वलंचा
ल्पसरः २ वापीतुदीर्घिका २ खेयंतुपरिखा २ आधारस्त्वंभसांयत्रधारणं १ स्यादाल
वालमावापः अथनदीसरित् तरंगिणीशैवलिनीतटिनीह्रादिनीधुनी स्रोतस्वतीद्वीप
वतीस्रवंतीनिम्नगापगा कूलंकषानिर्झरिणीरोधोवक्रासरस्वती गंगाविष्णुपदीज
ह्नुतनयासुरनिम्नगा भागीरथीत्रिपथगात्रिस्रोताभीष्मसूरपि ८ कालिंदीसूर्यतनया

अ
को
१५
२

15/2

यमुनाशमनस्वसा ४ रेवातुनर्मदासोमोद्भवामेकलकन्यका ४ करतोयासदानीरा २
बाहुदासैतवाहिनी २ अर्जुनीकथितासैवकांतवीर्यावतारिका शतद्रुस्तुशुतद्रिः स्यात्
१ विपाशातुविपाट्स्त्रियाम् २ शोणोहिरण्यवाहः स्यात् २ कुल्याल्पाकृत्रिमासरित्।
शरावतीवेत्रवतीचंद्रभागासरस्वती कावेरीसरितोन्याश्च ५ संभेदः सिंधुसंगमः द्वयोः
प्रणालीपयसः पदव्यां। त्रिषुतूत्तरौ देविकायांसरय्वांचभवेदाविकसारवौ २ सौगंधि
कंतुकल्हारं २ हल्लकंरक्तसंध्यकम् २ स्यादुत्पलंकुवलयं २ अथनीलांबुजन्मचइंदी
वरंचनीलेस्मिन् २ सितेकुमुदकैरवे २ शालूकमेषांकंदः स्यात् । वारिपर्णीतुकुंभि
का जलनीलीतुशैवालंशैवलः २ अथकुमुद्वतीकुमुदिन्यां २ नलिन्यांतुबिसिनी
पद्मिनीमुखाः २ वापुंसिपद्मंनलिनमरविंदंमहोत्पलम् सहस्रपत्रंकमलंशतपत्रं।
कुशेशयम् पंकेरुहंतामरसंसारसंसरसीरुहम् सहस्रपत्रंकमलंशतपत्रंकुशेशयं

षम् पंकेरुहंतामरसंसारसंसरसीरुहम् विसप्रसूनराजीवपुष्कराम्भोरुहाणिवनाली
कंच पुंडरीकंसिताम्भोजं २ अथरक्तसरोरुहे रक्तोत्पलंकोकनदं २ नालानालम् २ अ
थास्त्रियां मृणालेविसम् २ अब्जादिकदम्बेखंडमस्त्रियाम् । करहाटः शिफाकंदं २
किंजल्कः केसरोस्त्रियाम् २ संवर्तिकानवदलं २ बीजकोशोवराटकः २ कर्णिकाव
इत्यमरकोशेस्वर्गादिकांडेवारिवर्गः ९ उक्तंस्वर्व्योमदिक्कालधीशब्दादिसनाट्यक
म् पातालभोगिनरकंवारिचैषांचसंगतम् इतिनामलिंगानुशासनेअमरसिंहवि
रचितेस्वर्गादिकांडः प्रथमःसमाप्तः ॐवर्गाःपृथ्वीपुरक्ष्माभृद्वनौषधिमृगादिभिः नृ
ब्रह्मक्षत्रविट्शूद्रैः सांगोपांगैरिहोदिताः ॐभूर्भूमिरचलानंतारसाविश्वंभरास्थिरा ध
राधरित्रीधरणिः क्षोणीर्ज्याकाश्यपीक्षितिः सर्वंसहावसुमतीवसुधोर्वीवसुंधरा गो
त्राकुःपृथिवीपृथ्वीक्ष्मावनिर्मेदिनीमही भूतधात्रीरत्नगर्भाविपुलासागराम्बरा २

ग्रं
को
१९
२
16

त्नवतीभारवती भगजगतीगैः लमाउत्साच मृन्मृत्तिका २ प्रशस्तातुमृत्स्नामृत्साचमृत्ति
का २ उर्वरासर्वसस्याढ्या । स्यादूषः क्षारमृत्तिका २ ऊषवानूषरोद्वावप्यन्यलिंगौ २ स्थलं
स्थली २ समानौमरुधन्वानौ २ द्वेखिलाप्रहतेसमेत्रिषु । अथोजगतीलोकोविष्टपंभुवनं
जगत् लोकोयंभारतंवर्षं । शरावत्यास्तुयोवधेः देशःप्राग्दक्षिणःप्राच्यः उदीच्यःप
श्चिमोत्तरः हिमवद्विंध्ययोर्मध्यंयत्प्राग्विनशनादपि प्रत्यगेवप्रयागाच्चमध्यदेशःप्रकी
र्तितः पर्यन्तोम्लेच्छदेशःस्यात् । मध्यदेशस्तुमध्यमः २ आर्यावर्तः पुण्यभूमिर्मध्यंवि
ध्यहिमागयोः २ नीवृज्जनपदौ २ देशविषयौतूपवर्तनम् २ त्रिष्वागोष्ठात् नडप्रायेन
ड्वान्नड्वलइत्यपि २ कुमुद्वान्कुमुदप्राये २ वेतस्वान्बहुवेतसे । शाड्वलःशादहरिते २ स
जम्बालेतुपंकिलः जलप्रायमनूपंस्यात् । पुंसिकच्छस्तथाविधः । स्त्रीशर्कराशार्क
रिलः शार्करःशर्करावति देशएवादिमा ५ एवमुन्नेयाः सिकतावति ४ देशोनद्यम्बु

वृष्ट्यम्बुसंपन्नव्रीहिपालितः स्यान्नदीमातृकोदेवमातृकश्चयथाक्रमम् २ सुराज्ञिदेशेराजन्वा

न्स्यात् ततोन्यत्रराजवान् । गोष्ठंगोस्थानकं । तत्तुगौष्ठीनंभूतपूर्वकम् । पर्यंतभूः परिस

रः सेतुरालिः स्त्रियांपुमान् २ वामलूरश्चनाकुश्चवल्मीकंपुंनपुंसकम् अयनंवर्त्ममार्गा

ध्वपंथानः पदवीसृतिः सरणिः पद्धतिः पद्यावर्तन्येकपदीतिच २ अतिपंथाः सुपंथाश्च

सत्पथश्चार्चितेध्वनि २ व्यध्वोदुरध्वोविपथः कदध्वः कापथः समाः ५ अपंथास्त्वपथं २ तु

ल्येशृंगाटकचतुष्पथे २ संस्थानेचत्वरंचप्रांतरंदूरशून्योध्वा । कांतारंवर्त्मदुर्गमम् । ग

व्यूतिः स्त्रीक्रोशयुगं २ नल्वः किष्कुचतुःशतम् घंटापथः संसरणं २ तत्पुरस्योपनि

ष्करम् द्यावापृथिव्यौरोदस्यौद्यावाभूमीचरोदसीदिवस्पृथिव्यौगंजातुरुमास्याल्लव

णाकरः २ इत्यमरकोशेद्वितीयकांडेभूवर्गः प्रथमः । पूः स्त्रीपुरीनगर्यौवापत्तनं

पुटभेदनम् स्थानीयंनिगमः अधिष्ठानेदुर्गकोहेराजधानीच अन्यत्तुयन्मूलनगरा

अ
को
१०
17

न्पुरम् तच्छाखानगरं । वेशो वेश्याजनसमाश्रयः । साकेतस्यादयोध्यायां २ विदेहा
मिथिलापुरी २ महोदयः कन्यकुब्जः कन्यकुब्जं महोदयम् काशीवाराणसी २ अवंती
विशालावोज्जयिन्यपि प्राग्ज्योतिषं कामरूपं द्वारका द्वारवत्यपि आपणस्तु निषद्यायां
२ विपणिः पण्यवीथिका २ रथ्याप्रतोलीविशिखा २ स्याच्चयोवप्रमस्त्रियाम् २ प्राकारो
वरणः सालः ३ प्राचीनंप्रान्ततोवृतिः वाटीवाटीआवेशकस्तु भित्तिःस्त्रीकुड्यं २ एडूकं
यदंतर्न्यस्तकीकसम् । गृहंगेहोदवसितवेश्मसद्मनिकेतनम् निशांतपस्त्यसदनं
भवनागारमंदिरम् गृहाः पुंसिभूम्न्येवनिकायनिलयालयाः वासः कुटीद्वयोः शा
लासभा १० वसतिःवासनेयीनिवेशनेआवसथः संस्थायस्तु संजवनेत्विदंचतुःशालं ।
मुनीनांतपर्णशालोटजोस्त्रियाम् चैत्यमायतनंतुल्ये २ स्तूपस्तु वाजिशालानमन्दुरा २
आवेशनंशिल्पिशाला २ प्रपापानीयशालिका २ मठश्छात्रादिनिलय २ वोटानांतु

१०

विहारोस्त्रीसत्रशालाप्रतिश्रयः २ गंजातुमदिरागृहम् २ गर्भागारंवासगृहंअरिष्टंसूति
कागृहम् २ कुट्टिमोस्त्रीनिबद्धाभूश्चंद्रशालाशिरोगृहम् वातायनंगवाक्षः २ अथमंडपो
स्त्रीजनाश्रयः २ हर्म्यादिधनिनांवासः । प्रासादोदेवभूभुजाम् । सौधोस्त्रीराजसदने २
उपकार्योपकारिका २ स्वस्तिकःसर्वतोभद्रोनंद्यावर्तादयोपिच विछंदकप्रभेदाहि
भवंतीश्वरसद्मनाम् स्त्र्यागारंभूभुजामंतः पुरंस्यादवरोधनम् शुद्धांतश्चावरोधश्च स्या
दट्टः क्षौममस्त्रियाम् २ प्रघाणप्रघणालिंदाबहिर्द्वारप्रकोष्टके २ गृहावग्रहणीदे
हली २ अंगनंचत्वराजिरे २ अधस्ताद्दारुणिशिला । नासादारूपरिस्थिता । प्रछन्न
मंतर्द्वारंस्या । पक्षद्वारंतुपक्षकः । वलीकनीध्रेपटलप्रांते २ अथपटलंछदिः २
गोपानसीतुवलभीछादनेवक्रदारुणि । कपोतपालिकायांतुविटंकंपुंनपुंसकम्
। स्त्रीद्वार्द्वारंप्रतीहारः २ स्याद्वितर्दिस्तुवेदिका २ वेदीच तोरणोस्त्रीबहिर्द्वारं २ पुरद्वा

अ
को
१९
18

रं तु गोपुरम् । कूटं पूर्द्वारि यद्धस्तिनखस्तस्मिन् । अथ त्रिषु कवाटमररं तुल्ये । तद्विष्कम्भो
ऽर्गलं न ना २ परिकस्थ्य आरोहणं स्यात्सोपानं २ निःश्रेणिस्त्वधिरोहिणी २ सम्मार्जनी शोध-
नी स्या २ रजोवारणी बज्रकरी वर्धनी च संकरोऽवकरस्तथा क्षिप्ते २ मुखं निःसरणं २ स-
न्निवेशो निकर्षणः २ समौ संवसथग्रामौ २ इंगग्रामपधानं खेटकं च वेश्मभूर्वास्तुरस्त्रियां।
२ ग्रामान्त उपशल्यं स्यात् २ सीमसीमे स्त्रियामुभे २ घोष आभीरपल्लिः स्यात् २ पक्कणः श-
बरालयः इत्यमरकोशे द्वितीयकांडे पुरवर्गः द्वितीयः ॐ महीध्रे शिखरिक्ष्माभृदहार्यध-
रपर्वताः अद्रिगोत्रगिरिग्रावाचलशैलशिलोच्चयः १२ लोकालोकश्चक्रवालः २ त्रिकू-
टस्त्रिककुत्समौ २ अस्तस्तु चरमः क्ष्माभृत् २ उदयः पूर्वपर्वतः २ हिमवान्निषधो विन्ध्यो मा-
ल्यवान्पारियात्रकः गंधमादनमन्ये च हेमकूटादयो नगाः हिमालयो गिरिराजः स्यात्। १९
मलयश्चन्दनाचलः २ पाषाणप्रस्तरग्रावोपलाश्मानः शिलादृषत् ७ कूटोऽस्त्री शिखरं शृं-

गंप्रपातस्त्वतटोभृगुः २ कटकोस्त्रीनितम्बोद्रेः। स्नुःप्रस्थःसानुरस्त्रियां ३ उत्सःप्रस्र

वणंवारिप्रवाहोनिर्झरोझरः ५ दरीतुकंदरोवास्त्री २ देवखातबिलेगुहा गह्वरं २ गंड

शैलास्तुच्युताःस्थूलोपलागिरेः। खनिःस्त्रियामाकरःस्यात् २ खानिर्जाच पादाः

प्रत्यंतपर्वताः २ उपत्यकाद्रेरासन्नाभूमिः। ऊर्ध्वमधित्यका। धातुर्मनःशिलाद्यद्रेः।

गैरिकंतुविशेषतः। निकुंजकुंजौवाक्लीबेलतादिपिहितोदरे २ इत्यमरकोशेद्विती

यकांडेशैलवर्गस्तृतीयः ३ अटव्यरण्यंविपिनंगहनंकाननंवनं ६ महारण्यम

रण्यानीगृहारामस्तुनिष्कुटः २ अमात्यगणिकागेहोपवनेवृक्षवाटिका। आरामः

स्यादुपवनंकृत्रिमंवनमेवयत् पुमानाक्रीडउद्यानंराज्ञःसाधारणंवनम् २ स्यादेतदे

वप्रमदावनमंतःपुरोचितम्। वीथ्यालिरावलिःपंक्तिःश्रेणी ५ लेखास्तुराजयः २ व

न्यावनसमूहेस्यात् अंकुरोभिनवोद्भिदि। वृक्षोमहीरुहः शाखीविटपी।

अ
को
१४

19

पादपस्तरुः अनोकहः कुटः सालः पलाशी द्रुद्रुमागमाः ।२ अगनगौ च वानस्पत्यः
फलैः पुष्पात् । तैरपुष्पाद्वनस्पतिः । ओषधिः फलपाकांता । स्यादवंध्यः फलेग्र।
हिः २ वंध्योफलोवकेशी च २ फलवान्फलिनः फली ३ प्रफुल्लोत्फुल्लसंफुल्लव्याको
शविकचस्फुटाः फुल्लश्चैते विकसिते स्युः ८ अवंध्यादयस्त्रिषु स्थाणुर्वा ना ध्रुवः शंकुः
२ ह्रस्वशाखाशिफः क्षुपः अप्रकांडे स्तम्भगुल्मौ २ वल्ली तु व्रततिर्लताः ३ लताप्रता।
निनी वीरुद्गुल्मिन्युलप इत्यपि ५ नगाद्यारोह उच्छ्राय उत्सेधश्चोच्छ्रयश्च सः ३ अस्त्री प्र
कांडः स्कंधः स्यान्मूलाच्छाखावधिस्तरोः २ समे शाखालते २ शिफा च स्कंधशाखाशा
ले २ शिफाजटे २ शाखाशिफावरोहः स्यान्मूलाग्रं गता लता । शिरोग्रं शिखरं वा।
ना ३ मूलं बुध्नोंघ्रिनामकः सारो मज्जा नरि । त्वक्स्त्री वल्कं वल्कलमस्त्रियाम् २ का
ष्ठं दारु २ इन्धनं त्वेध इध्ममेधः समित्स्त्रियां ५ निष्कुहः कोटरं वा ना २ वल्लरिर्मञ्जरिः

१४

स्त्रियां १ पत्रंपलाशंछदनंदलंपर्णंछदःपुमान् ८ पल्लवोस्त्रीकिसलयं ८ विस्तारोविटपो

स्त्रियाम् १ वृन्तादीनांफलंसस्यं । वृन्तंप्रसवबंधने । आमेफलेशलाटुःस्यात् । शुष्केवा

नम् । उभेत्रिषु क्षारकोजालकंक्लीवे १ कलिकाकोरकःसमौ १ स्याद्गुच्छकस्तुस्तवक १

कुड्मलोमुकुलोस्त्रियाम् १ स्त्रियःसुमनसःपुष्पंप्रसूनंकुसुमंसुमम् ६ मकरंदःपुष्प

रसः १ परागःसुमनोरजः १ द्विहीनंप्रसवेसर्वंहरीतक्यादयःस्त्रियाम् । आश्वत्थवैणवप्ला

क्षनैयग्रोधैङ्गुदंफले ५ बार्हतंच । फलेजम्ब्वाजम्बूःस्त्रीजम्बुजाम्बवम् २ पुष्पेजाती

प्रभृतयःस्वलिंगाःव्रीहयःफले विदार्याद्यास्तुमूलेपिपुष्पेक्लीवेपिपाटलः वनव

गः बोधिद्रुमश्चलदलःपिप्पलःकुंजराशनः अश्वत्थः ५ केशवावासोमंगल्यः श्या

मलश्च अथकपित्थेस्युर्दधित्थग्राहिमन्मथाः तस्मिन्दधिफलःपुष्पफलदंतशठा

वपि ७ उदुंबरोजंतुफलोयज्ञांगोहेमदुग्धकः ४ कोविदारेचमरिकःकुदालोयुगप

अ॰
को॰
१९
२

त्रकः ४ सप्तपर्णो विशालत्वक् शारदो विषमच्छदः ४ आरग्वधो राजवृक्षशम्पाकचतुरं
गुलाः आरेवतव्याधिघातकृतमालसुवर्णकाः ८ स्युर्जंभीरे दंतशठजंभजंभीरजंभ
लाः ५ वरुणो वरणः सेतुस्तिक्तशाकः कुमारकः ५ पुंनागे पुरुषस्तुंगः केसरो देववल्
लभः ५ पारिभद्रे निंबतरुर्मंदारः पारिजातकः ४ तिनिशे स्यंदनो नेमी रथद्रुरतिमुक्तकः
४ वंजुलश्चित्रकृच्चाथ द्वौ पीतनकपीतनौ आम्रातके ३ मधूके तु गुडपुष्पमधुद्रुमौ वान
प्रस्थमधुष्ठीलौ ५ जलजेत्र मधूलकः १ पीलुः गुडफलः स्रंसी तस्मिंस्तु गिरिसंभवे २ अ
क्षोटकंदरालौ द्वौ पर्वतीयश्च फलस्नेहो गुडाशयः कैरेलः स्वादुमज्जा सरडुश्चादश्च अं
कोटे तु निकोचकः २ पलाशे किंशुकः पर्णो वातपोथः ४ अथ वेतसे रथाभ्रपुष्पविदु
लशीतवानीरवंजुलाः द्वौ परिव्याधविदुलौ नादेयी चाम्बुवेतसे २ दीर्घपत्रश्च शोभांज
ने शिग्रुतीक्ष्णगंधकाक्षीवमोचकाः ५ रक्तोसौ मधुशिग्रुः स्यात् १ अरिष्टः फेनिलः

समौ १ बिल्वे शाण्डिल्यशैलूषौ मालूरश्रीफलावपि ४ प्लक्षो जटी पर्कटी स्यात् ३ न्यग्रोधो ब

हुपाद्वटः ३ गालवः शाबरो लोध्रस्तिरीटः तिल्वमार्जनौ ६ आम्रश्चूतो रसालः । असौ सह

कारोऽतिसौरभः ५ कामाङ्को मदिरासखः परपुष्टमहोत्सवः कुम्भोलूखलकं क्लीबे कौशि

को गुग्गुलुः पुरः ४ शेलुः श्लेष्मातकः शीत उद्दालो बहुवारकः ५ राजादने प्रियालः स्या

त्सन्नकद्रुर्धनुःपटः ४ गम्भारी सर्वतोभद्रा काश्मरी मधुपर्णिका श्रीपर्णी भद्रपर्णी च का।

श्मर्यश्चापि ७ अथ द्वयोः कर्कन्धुः बदरी कोलिः ३ घोण्टा कुवल फेनिल सौवीरं बदरं

कोलम् ६ अथ स्यात्स्वादुकण्टकः विकङ्कतः स्रुवावृक्षो ग्रन्थिलो व्याघ्रपादपि ५ ऐराव

तो नागरङ्गः २ नादेयी भूमिजम्बुका २ तिन्दुकः स्फूर्जकः कालस्कन्धश्च शितिसारके का

केन्दुः कुलकः काकतिन्दुकः काकपीलुके ४ गोलीढो झाटलो घण्टापाटलिर्मोक्षमु।

ष्ककौ ६ तिलकः क्षुरकः श्रीमान् ३ समौ पिचुलझावुकौ २ श्रीपर्णिका कुमुदिका कु

श्रीकैटर्यकट्फलौ ५ क्रमुकः पट्टिकाख्यः स्यात्पट्टी लाक्षाप्रसादनः ४ तूदस्तुयू
पः क्रमुको ब्रह्मण्यो ब्रह्मदारु च तूलं च ८ नीपप्रियककदम्बास्तु हलिप्रिये ४ वीर
वृक्षोऽरुष्करोऽग्निमुखी भल्लातकी त्रिषु ४ गर्दभाण्डे कन्दरालकपीतनसुपार्श्वकाः प्ल
क्षश्च ५ तिन्तिडी चिञ्चाम्लिका ३ अथो पीतसालके सर्जकासनबन्धूकपुष्पप्रियक
जीवकाः ८ साले तु सर्जकार्श्याश्वकर्णकाः सस्यसंवरः ४ नदीसर्जो वीरतरुरिन्द्रद्रुः क
कुभोऽर्जुनः राजादनः फलाध्यक्षः क्षीरिकायामथ द्वयोः इङ्गुदी तापसतरुः २ भू
र्जे चर्मिमृदुत्वचौ पिच्छिला पूरणी मोचा स्थिरायुः शाल्मलिर्द्वयोः ५ पिच्छा तु शाल्म
लीवेष्टे १ रोचनः कूटशाल्मलिः २ चिरबिल्वो नक्तमालः करजश्च करञ्जकः ४ प्रकी
र्यः पूतिकरजः पूतीकः कलिमारकः ४ करञ्जभेदाः षड्ग्रन्थो मर्कट्यङ्गारवल्लरी ३
रोही रोहितकः प्लीहशत्रुर्दाडिमपुष्पकः ४ रक्तमो रक्तो रक्तपुष्पकश्च गायत्री बालप

अ. को. ९ २

19/3

१९

त्रः स्यात्खदिरो दंतधावनः ७ अरिमेदो विट्खदिरे १ कदरः खदिरे सिते सोमवल्कोपि

१ अथ व्याघ्रपुच्छगंधर्वहस्तकौ एरंड उरुबूकश्चित्रकश्च सः चंचुः पंचांगुलो मंडवर्धमा।

नव्यडंबकाः ॥ अल्पा शमी शमीरः स्यात्। शमी सक्तुफला शिवा ३ पिंडीतको मरुब

कः श्वसनः करहाटकः शल्यश्च मदने ८ शक्रपादपः पारिभद्रकः भद्रदारु द्रुकि।

लिमं पीतदारु च दारु च पूतिकाष्ठं च सप्त स्युर्देवदारुणि १ अथ द्वयोः पाटलिः पाटला

मोघा काचस्थाली फलेरुहा कृष्णवृंता कुबेराक्षी । श्वेता स्यात्काष्ठपाला। वसंतद्रुतीव

त्वीकीनाग्रपुष्पांतुवासिनी क्रमाकी प्रियवल्ली च श्यामा मानमहिलाह्वया लता गोवंद।

नी गुंद्रा प्रियंगुः फलिनी फली ७ विष्वक्सेना गंधफली कारंभा प्रियकश्च सा मंडूकपर्णी।

पत्रोर्णनटकट्वंगटुंटुकाः मयूरजंघोरल्लकः प्रियजीवश्च भल्लकः पृथुशिम्बो जम्बु

हत्तः सल्लकोजंबुद्वहत्तकः श्योनाकशुकनासर्क्षदीर्घवृंतकुटन्नटाः शोलीकश्चारलुः

अ
को
२
४ 20

१ तिष्यफलात्वामलकीत्रिषु अमृताचवयःस्थाचजातीरसफलाशिवा ६ जातीरसे
श्रीफलेचतिष्यंचामलकंफलम् विष्णुक्रेनागधफलाकारेभःप्रियकाचमा ४ संवर्त
कल्लवासंतःकल्कोद्राक्षोविभीतकः नाक्षस्तुषःकर्षफलोभूतावासःकलिद्रुमः १
अभयात्वव्यथापथ्याकायस्थापूतनामृता हरीतकीहैमवतीचेतकीश्रेयसीशिवा ॥
पीतद्रुःसरलःपूतिकाष्ठं ३ चाथद्रुमोत्पलः कर्णिकारःपरिव्याध ३ लकुचोलिकु
चोडहुः ३ पनसःकंटकिफलः २ निचुलोद्राम्बुमेज्जलोः ३ काकोडंबरिकाफल्गु
मलयूर्जघनेफला ४ फलभारीस्थिविपण्यामराजीफलश्चवाटिका ५ काश्मीरिकार
सालाचकपिलासाफलेतना ऽेनरापथिकाञ्जाताप्रियालिशापसप्रिया ५ अरिष्टः
सर्वतोभद्रोहिंगुनिर्यासमालकाः पिचुमंदश्चनिम्बः ६ अथपिच्छिलागुरुशिंशपा ३
कपिलाभस्मगर्भासा । शिरीषस्तुकपीतनःमंडिलः ३ अथचाम्पेयश्चंपकोहेम

१

पुष्पकः ३ पनस्य कलिका गंधफली स्यात् । अथ केसरे बकुलः । वंजुलोऽशोकः २ स
मौ करकदाडिमौ २ चाम्पेयः केसरो नागकेसरः कांचनाह्वयः ४ जया जयंती तर्कारी ।
नादेयी वैजयंतिका ५ श्रीपर्णमग्निमंथः स्यात्कणिका गणिकारिका जयः ५ अथ कुटजः शक्रो व।
त्सको गिरिमल्लिका ४ एतस्यैव कलिंगेंद्रयवभद्रयवं फले ३ कृष्णपाकफलाविग्नसुषे
णाः करमर्दके ४ कालस्कंधस्तमालः स्यात्तापिच्छोऽपि ३ अथ सिंदुकः सिंदुवारेंद्रसुरसौ
निर्गुंडीन्द्राणिकेत्यपि ५ वेणी गरा गरी देवताडो जीमूत इत्यपि ६ श्रीहस्तिनी तु भूरुंडी २ तृ
णशून्यं तु मल्लिका भूपदी शीतभीरुश्च ४ सैवास्फोता वनोद्भवा । शेफालिका तु सुवहा
निर्गुंडी नीलिका च सा ४ सितासौ श्वेतसुरसा भूतवेशी २ अथ मागधी गणिका यूथिका।
म्बष्ठा ४ सा पीता हेमपुष्पिका । अतिमुक्ता पुंड्रगंधा उग्रगंधोज्ज्वला स्वर्णपुष्पी हरि।
लीव ५ अतिमुक्तः पुंड्रकः स्याद्वासंती माधवी लता सुमनाः मालती जातिः ३ सप्त

अ
को
२१
21

ब्रवीप्रियंवदाम्लयगंधातैलभाविनीच सप्तलानवमालिका २ माध्यंकुंदं २ रक्तकस्तुबं
धूकोबंधुजीवकः ३ सहाकुमारीतरणिः ३ अम्लानस्तुमहासहा २ तत्रशोणेकुरवकः
तत्रपीतेकुरंटकः १ नीलाझिंटीद्वयोर्बाणादासीचार्तगलस्तथा ४ सैरेयिकस्तुझिंटीस्या
त् १ तस्मिन्कुरवकोरुणे १ पीतेकुरंटकेझिंटी १ तस्मिन्सहचरीद्वयोः १ ओड्रपुष्पंजपाव
ज्रपुष्पंपुष्पंतिलस्यात् प्रतिहासशतप्रासचंडातहयमारकाः करवीरे ४ करीरेतुक्रक
रग्रंथिलावुभौ ३ उन्मत्तःकितवोधूर्तोधत्तूरःकनकाह्वयः मातुलोमदनश्चास्य ७ स्यफले
मातुलपुत्रकः १ फलपूरोबीजपूरो २ रुचकोमातुलुंगके ४ समीरणोमरुवकः प्रस्थपु
ष्पःफणिज्जकः जम्बीरोपि ५ अथपर्णासेकठिंजरकुठेरकौ ३ सितेर्जकोत्र १ पाठीतुचि
त्रकोवह्निसंज्ञकः ३ अर्काह्ववसुकास्फोटगणरूपविकीरणाः मंदारश्चार्कपर्णेत्रशु
क्लेलर्कप्रतापसौ २ शिवमल्लीपाशुपतएकाष्ठीलोबुकोवसुः ५ वंदावृक्षादनीवृक्ष

२१

रुहाजीवंतिकेत्यपि ४ वत्सादनीछिन्नरुहागुडूचीतंत्रिकामृता जीवंतिकासोमवल्लीवि

शल्यामधुपर्ण्यपि मूर्वादेवीमधुरसामोरटातेजनीस्रवा मधूलिकामधुश्रेणीगोकर्णीपी।

लुपर्ण्यपि ५ पाठाम्बष्ठाविद्धकर्णीस्थापनीश्रेयसीरसा एकाष्ठीलापापचेलीप्राचीनावन

तिक्तिका: ६ कटु:कटम्बराशोकरोहिणीकटुरोहिणी मत्स्यपित्ताकृष्णभेदीचक्रांगीश

कुलादनी आत्मगुप्ताजडाव्यंडाकंडूराप्रावृषायणी ऋष्यप्रोक्ताशूकशिम्बि: कपिक।

च्छुमर्कटी ७ चित्रोपचित्रान्यग्रोधीद्रवंतीशम्बरीवृषा प्रत्यक्श्रेणीसुतश्रेणीरंडामूष

कर्ण्यपि ८ अपामार्ग:शैखरिकोधामार्गवमयूरकौ प्रत्यक्पर्णीकेशपर्णीकिणिहीखरमंज

री ९ हंजिकाब्राह्मणीपद्माभार्गीब्राह्मणयष्टिका अंगारवल्लीवालेयोधर्मोवर्वरकस्तथा १

~~ब्रह्मीतिलस्याश्क्राभार्गीब्राह्मणयष्टिका अंगारवल्लीवालेयोधर्मोवर्वरकस्तथा १~~ ब्रा।

ह्मीतिलस्याश्क्राभार्गीचब्राह्मणीमता संजिष्ठाविकसाजिंगीसमंगाकालमेषिका मे

डूकपर्णी भंडीरी भंडी योजनवल्लिका १३ याषो यवाषो दुःस्पर्शः धन्वयाषः कुनाशकः रोद
नी कच्छुरानंता समुद्रांता दुरालभा ९ पृश्निपर्णी पृथक्पर्णी चित्रपर्ण्यंघ्रिपर्ण्यपि क्रोष्टुविन्ना
सिंहपुच्छी कलशिः धावनिर्गुहा ४ निदिग्धिका स्पृशी व्याघ्री बृहती कंटकारिका प्रचोदनी
कुली क्षुद्रा दुःस्पर्शा राष्ट्रिकेत्यपि ९ नीली काला क्लीतकिका ग्रामीणा मधुपर्णिका प्रचो
दनी क्के रंजनी श्रीफली तुत्था द्रोणी दोला च नीलिनी ॥ अवल्गुजः सोमराजी सुवल्लिः सो
मवल्लिका कालमेषी कृष्णफला वाकुची पूतिफल्यपि ८ कृष्णोपकुल्या वैदेही माग।
धी चपला कणा उषणा पिप्पली शौंडी कोला ९ अथ करिपिप्पली कपिवल्ली कोलव।
ल्ली श्रेयसी वसिरः पुमान् ५ चव्यं तु चविका १ काकचिंची गुंजा तु कृष्णला रक्तिका च पलं
कषा त्विक्षुगंधा श्वदंष्ट्रा स्वादुकंटका गोकंटको गोक्षुरको वनशृंगाट इत्यपि ७ विषा विषा

प्रतिविषातिविषोपविषारुणा शृंगी महौषधं च ८ अथ क्षीरावी दुग्धिका समे १ शतमू।

लीवहुसुतानाभीरुरिंदीवरीवरी ऋष्यप्रोक्ताभीरुपत्रीनारायण्यः शतावरी अहेरुः अथपी

तद्रुकालीयकहरिद्रवाः दार्वीपचंपचादारुहरिद्रापर्जनीत्यपि २ वचोग्रगंधाषड्ग्रंथा

गोलोमीशतपर्विका ५ शुक्लाहैमवती १ वैद्यमातृसिंह्यौतुवाशिका वृषोटरूषः सिंहा

स्योवाशिकोवाजिदंतकः ६ आस्फोटागिरिकर्णीस्याद्विष्णुक्रांतापराजिता ४ इक्षुगं

धातुकांडेक्षुकोकिलाक्षेक्षुवालिकाः ५ शालेयःस्याच्छीतशिवश्छत्रामधुरकामिसिः

सि श्रेयात्वएलपि ६ अथसीहुंडोवज्रद्रुः स्नुकस्नुहीगुडासमंतदुग्धा ९ अथोवेल्लम

मोघाचित्रतंडुलातंडुलश्चकृमिघ्नश्चविडंगःपुंनपुंसकम् वलावाट्यालकः २ घंटारवातु

शणपुष्पिका २ मृद्वीकागोस्तनीद्राक्षास्वाद्वीमधुरसेतिच ५ हाराहूराच सर्वानुभू

तिःसरलात्रिपुटात्रिवृतात्रिवृत् त्रिभंडीरोचनी ७ श्यामापालिंद्योतुसुषेणिका का

लामसूरविदलाःर्धचंद्राकालमेषिका ७ मधुकंक्लीतकंयष्टीमधुकंमधुयष्टिका ४

अ
को
२३

विदारीक्षीरशुक्लेक्षुगंधा ३ क्रोष्टीतुयासिता । अन्याक्षीरविदारीस्यान्महाश्वेतर्क्षगंधिका
३ लांगलीशारदीतोयपिप्पलीशकुलादनी ४ खराश्वाकारवीदीप्यामयूरोलोचमस्तकः
५ गोपीश्यामाशारिवास्यादनन्तोत्पलशारिवा ५ योग्यमृद्धिःसिद्धिलक्ष्म्यौवृद्धेरप्याह्वया
इमे ४ कदलीवारणबुसारंभामोचांशुमत्फलाकाष्ठीला ६ मुद्गपर्णीतुकाकमुद्गासहे
त्यपि ३ वार्ताकीहिंगुलीसिंहीभांडाकीदुष्प्रधर्षिणी ५ नाकुलीसुरसानागसुगंधागं
धनाकुली नकुलेष्टाभुजंगाक्षीछत्राकीसुवहाचसा ८ विदारिगंधांशुमतीसालपर्णी
स्थिराध्रुवा ५ तुंडिकेरीसमुद्रान्ताकार्पासीबादरेतिच ४ भारद्वाजीतुसावन्या २ शृंगी
तुऋषभोवृषः ३ गांगेरुकीनागबलाझषाह्रस्वगवेधुका ४ धामार्गवोघोषकःस्यात्
२ महाजालीसपीतकः । ज्योत्स्नीपटोलिकाजाली ३ नादेयीभूमिजंबुका २ स्याल्लां।
गलीक्यग्निशिखा २ काकांगीकाकनासिका २ गोधापदीतुसुवहा २ मुसलीताल।

२३

मलिका। अजशृंगी विषाणी स्यात् २ गोजिह्वा दार्विके समे २ तांबूलवल्ली तांबूली नाग-

वल्ल्यपि ३. अथ हिंसा हंसपादी कीटमारी ३. कपिला भस्मगंधिनी १. पेलावालुकमेल्ले

येलागंधि हरिवालुकम्. वालुकं च ५ अथ पालंक्यां मत्कुणः कुंदरः कुंदकुंदतत्. ४ वालं ह्रीबे

रबर्हिष्ठोदीच्यकेशांबुनामच ९ कालानुसार्यवृद्धाश्मपुष्पशीतशिवानितुशैले

येनालपर्णीतंदैत्या गंधकुटी मुरागंधिनी ५ गजभक्ष्या सुवहा ह्लादरभी रसा। महे

रणांकुदुरुकी ह्लादिनी सल्लकी तिच ८ अग्निज्वालासुभिक्षेतुधातकी धातुपुष्पि-

का ४ पृथ्वीकावंशवाल्लैलानिष्कुटिर्बहुला ५ अथ सा मस्त्योपकंविकातुढ्ढकी

रंगी त्रिपुरान्तकः ५ आपिःकुंडेपाविभर्यावायपाकलमुत्पलं ८ शंखिनी चोरपु-

ष्पी स्यात्केशिनी ३. अथ वितुन्नकं झाटाः कट्वः कोनलकोनेदिहृत्तः ९ अथरा

स्ती चेंडाधनहरीलेमत्तमघाग्रगणहासकाः आडाग्रुंधं आग्रनखं करजं च चक्रका।

४ जटामलाकृतालीशिवात्वामलकीतिच ७ प्रपौंडरीकं पौंडर्यं २ अथ तुन्नः कुबेरकः ३

ग्रं को ५५

९४

रकम् ४ शुषिराविद्रुमलताकपोतांघ्रिर्नटीनलीधमन्यंजनकेशीच हनुर्हट्टविला

सिनी ४ शुक्तिः शंखः खुरः कोलदलं नखम् ७ अथाढकी काक्षी मृत्स्ना तुवरिका

मृत्तालकसुराष्ट्रजे १ कुटन्नटं दाशपुरं वानेयं परिपेलवं प्लवगोपुरगोनर्दकैवर्ती

मुस्तकानि च ६ ग्रंथिपर्णं शुकं बर्हं पुष्पं स्थौणेयकुक्कुरे ५ मरुन्माला तु पिशुना।

स्पृक्का देवी लता लघुः समुद्रांता वधूः कोटिवर्षा लंकोपिकेत्यपि ॥ तपस्वि

नीजटीमांसीजटिलालोमशामिषी १ त्वक्पत्रमुत्कटं भृंगं त्वचं चोचं वरांगकम्

५ कर्चूरको द्राविडकः काल्पको वेधमुख्यकः ४ ओषध्यो जातिमात्रे स्युरजातौ

सर्वमौषधम् शाकाख्यं पत्रपुष्पादि । तंडुलीयोऽल्पमारिषः २ विशल्याग्निशिखा

नंताफलिनी शक्रपुष्प्यपि ५ स्यादृक्षगंधाछगलांत्र्यावेगी वृद्धदारकः जुंगः ५ ब्रा

ह्मी तु मत्स्याक्षी वयःस्था सोमवल्लरी ४ पटुपर्णी हैमवती स्वर्णक्षीरी हिमावती ४

५५

हृषबुद्धीतकांभोजीमाषपर्णीमहासहा तुंडिकेरीरक्तफलाविंविकापीलुपर्ण्यपि
४ वर्वराकवरीतुंगीखरपुष्पाऽजगंधिका ५ एलापर्णीसुवहारास्नायुक्तरसालाव
सा ४ चांगेरीचुक्रिकादंतशठाम्बष्ठाम्ललोणिकासहातुंडिकेरीरक्तफलाविंविका
पीलुपर्ण्यपि ४ वर्वराकवरीतुंगीखरपुष्पाऽजगंधिका ५ एलापर्णीसुवहारा
स्नायुक्तरसाचसा ४ चांगेरीचुक्रिकादंतशठाम्बष्ठा) सहस्रवेधीचुक्रोम्लवेतसः शतवे
ध्यपि ४ नमस्कारीगंडकालीसमंगाखदिरेत्यपि ४ जीवंतीजीवनीजीवाजीवनी
यामधुस्रवा ५ कूर्चशीर्षोमधुरकः शृंगह्रस्वांगजीवकाः ५ किराततिक्तोभूनिं
म्बोऽनार्यतिक्तः ३ अथसप्तलाविमलासातलाभूरिफेनाचर्मकसेत्यपि संस्पर्शा
शसटीगंधमूलषड्ग्रंथिकेत्यपि कावरोपिपलाघोपिकारवेल्लः कटिल्लकः सुगवी
वाथकुशल्लकपोलस्थिकः पटुः कूष्मांडकस्तुकंकाननः केवारुः कर्कटीस्त्रिया

अ
को
२५
25

सू वायसोली स्वादुरसा वयस्था ३ अथ मकूलकः निकुंभो दंतिका प्रत्यक्श्रेण्युदुंबरप

र्ण्यपि ५ अजमोदा तूग्रगंधा ब्रह्मदर्भा यवानिका ४ मूले पौष्करकाश्मीरपद्मपत्राणि पौ

ष्करे ३ अव्यथातिचरा पद्मा चारटी पद्मचारिणी ५ कांपिल्यः कर्कशश्चंद्रो रक्तांगो रोचनी

त्यपि ५ प्रपुणाडस्त्वेडगजो दद्रुघ्नश्चक्रमर्दकः पद्माट उरणाख्यश्च ८ पलांडुस्तु सुकंदकः

२ लतार्कदुर्द्रुमौ तत्र हरिते २ अथ महौषधम् लशुनं गृंजनारिष्टमहाकंदरसोनकाः ८

पुनर्नवा तु शोथघ्नी २ वितुन्नं सुनिषण्णकम् २ स्याद्वातकः शीतलोऽपराजिता शणप

र्ण्यपि ४ पारावतांघ्रिः कटभी पण्या ज्योतिष्मती लता ५ वार्षिकं त्रायमाणा स्यात् त्रायंती

बलभद्रिका ४ विष्वक्सेनप्रिया गृष्टिर्वाराही बदरेत्यपि ४ मार्कवो भृंगराजः स्यात् २ का

कमाची तु वायसी २ शतपुष्पा सितच्छत्रातिच्छत्रा मधुरा मिसिः अवाक्पुष्पी कार

वी च ७ सरणा तु प्रसारणी २ तस्यां कटंभरा राजबला भद्रबलेति च ३ जनी जतूका र

२५

ननीजनलत्तक्रवर्त्तिनीसंस्यशो ६ अथगाटीगंथमलीवड्ग्रंथिकेत्यपि १ कडुरोपिपा।
लाशोपि १ कारवेलः कटिलभः सुषवीच ३ अथकूलकंपटोलस्तिक्तकः पटुः ४ कू
ष्माण्डकस्तककोरुः १ पर्वारुः कर्कटीस्त्रियो इक्ष्वाकुः कटुतुंबीस्यात् १ तुम्ब्यलाबूरुभे
समे १ चित्रागवाटीगोतुम्बा ३ विशालाहिंद्रवारुणी १ अर्शोघ्नः सूरणः कंदः ३ गंडी
रोनासमष्ठिलाकालेअपोटका १ अक्षीवश्लकंहिलमोचिका १ वास्तुकं १ शाकभे
दाः स्युः ५ दूर्वातुशतपर्विकासहस्रवीर्याभार्गव्योरुहानंता ६ अथसासितागोलोमी
शतवीर्यावगंडालीशकुलाक्षकः ४ कुरुविंदोमेघनामामुस्तामुस्तकमस्त्रियां ४ स्या
द्भद्रमुस्तकोगुंद्रा १ चूडालाचक्रलीमुस्टा १ केचकावेणवस्तेस्युर्येस्वनंत्यनिलोद्धता
१ ग्रंथिर्नापर्वपरुषी २ गुंद्रस्तेजनकः शरः ३ नडस्तुधमनः पोटगलः ३ अथोकाशमस्त्रि
स्त्रियाम इक्षुगंधःपोटगलः ३ पुंसिभूम्नितुवल्वजाः रसालइक्षुः २ तद्भेदाः पुंड्रकां

अ
को
२८
26

नाडकादयः स्याद्वीरणंवीरतरं २ मूलेस्योशीरमस्त्रियाम् अभयंनलदंसेव्यममृणालंजला
शयम् लामज्जकंलघुलयमवदाहेष्टकापथे नलादयस्तृणंगर्मुच्छ्यामाकप्रमुखाअपि
अग्रौकुशंकुथोदर्भःपवित्रं ४ अथकत्तृणंपौरसौगंधिकंध्यामदेवजग्धकरौहिषम् ८ छत्रा
तिछत्रपालघ्नौ २ मालातृणकभूस्तृणे ५ शष्पंबालतृणं २ घासोयवसं २ तृणमर्जुनं ४
तृणानांसंहतिस्तृण्या २ नड्यातुनडसंहतिः १ तृणराजाह्वयस्तालः २ नारिकेलस्तुलां
गली २ घोंटातुपूगःक्रमुकोगुवाकःखपुरः ५ अस्यतु फलमुद्वेगमेतेचहिंतालसहिता।
स्त्रयः खर्जूरः केतकीतालीखर्जूरीचतृणद्रुमाः इत्यमरकोशेद्वितीयकांडेवनौषधिव
र्गः वनस्थः ॐसिंहोमृगेंद्रःपंचास्योहर्यक्षःकेसरीहरिः ८ कंठेरवव्याघ्रशार्दूलद्वीपिनौ।
व्याघ्रे ८ चित्रकायःपंचशिखस्तु तरक्षुस्तुमृगादनः २ वृकस्तु वराहःसूकरोघृष्टिःको।
लःपोत्रीकिरिःकिटिः दंष्ट्रीघोणीस्तब्धरोमाक्रोडोभूदारइत्यपि १२ कलालोमृगस्तादोम

२८

खलांगलस्य कपिप्लवंगप्लवगशाखामृगवलीमुखाः मर्कटोवानरःकीशोवनौकाः ५ ऋ
रिःकृष्णमुखोगोलांगूलस्य प्लवभल्लके ऋक्षाच्छभल्लभल्लुका ४ भाल्लूकस्य गंडकोखड्ग
पि स्त्रियांशिवाभूरिमायुगोमायुमृगधूर्तकाः सृगालोवंचकःक्रोष्टाफेरुफेरवजंबुकाः
१० फेरंडस्य ओतुर्बिडालोमार्जारोवृषदंशक आखुभुक् ५ त्रयोगौधेरगौधेयगौधारगौ।
धिकात्मजे श्वावित्तुशल्यःतल्लोम्निशललीशललंशललम् ३ वातप्रमीर्वातमृगः १ को
कईहामृगोवृकः ३ मृगेकुरंगवातायुहरिणाजिनयोनयः ५ ऐणेयमेण्याश्चर्माद्ये ।ए
णस्यैणमुभेत्रिषु कदलीकंदलीचीरचमूरुप्रियकावपि समूरुश्चेतिहरिणाअमीअजि
नयोनयः ८ कृष्णसाररुरुन्यंकुरंकुशंबररौहिषाः गोकर्णपृषतैणर्श्यरोहिताश्चमरो
मृगाः १२ गंधर्वःशरभोरामःसृमरोगवयःशशः ८ इत्यादयोमृगेंद्राद्यागवाद्याःपशुजा
तयः उंदुरुर्मूषकोप्याखुः ३ खनकोगृहाश्चयोगितोतोवृषस्य छुछुंदरीगंधमूषीदीर्घ

अ
को
२७

27

देहीतमूषिका ४ गिरिकाबालमूषिका । ब्रुराकस्तु सरटःकृकलासःस्यात् २ प्रतिसू
र्घ्याघातकस्तु मुसलीगृहगोधिका २ लूतास्त्रीतंतुवायोर्णनाभमर्कटकाःसमाः ४ जा
लिकोजालकारस्तु नीलंगुस्तुक्रिमिःकर्णजलौकाःशतपद्युभे २ वृश्चिकःशूककीटः
स्यात् । अलिद्रोणौतुवृश्चिके २ पारावतःकलरवःकपोतः ३ अथशशादनःपत्रीश्येनः २
उलूकेतुवायसारातिपेचकौ २ घूकोनिशाटस्तुव्याघ्राटःस्याद्भरद्वाजः २ खंजरीटस्तुखं
जनः २ लोहपृष्ठस्तुकंकःस्यात् २ अथचाषःकिकीदिविः २ कलिंगभृंगधूम्याटाः ३
अथस्यात् शतपत्रकःदार्वाघाटः २ अथसारंगस्तोककश्चातकःसमाः ३ कृकवाकुस्ता
म्रचूडःकुक्कुटश्चरणायुधः ४ चिरावीकालस्तु चटकःकलविंकःस्यात् २ तस्यस्त्रीचट
का २ तयोःपुमपत्येचाटकैरःस्त्र्यपत्येचटकैवहि । करकरेटुःकरेटुःस्यात् २ कृकणक्र(
करौसमौ २ वनप्रियःपरभृतःकोकिलःपिकइत्यपि ४ कलकंठस्ताम्राक्षस्तु काकेतुक

२०

रटारिष्टबलिपुष्टसकृत्प्रजाः ध्वांक्षात्मघोषपरभृद्बलिभुग्वायसा अपि १० एकदृष्टिश्चिरंजी
वी मौकलिर्हिंजशोणो द्रोणकाकस्तु काकोलः २ दात्यूहः कालकंठकः २ आतापिचि
ल्लौ २ दाक्षाय्यगृध्रौ १ कीरशुकौ समौ २ प्रियदर्शनो विलीनं गोर्दीर्घजनेवचस्तु क्रुङ्क्रौंचः
अथ बकः कह्वः २ पुष्कराह्वस्तु सारसः २ कोकश्चक्रश्चक्रवाको रथांगाह्वयनामकः ४
कादम्बः कलहंसः स्यात् २ उत्क्रोशकुररौ समौ २ हंसास्तु श्वेतगरुतश्चक्रांगा मानसौक
सः ४ राजहंसास्तु ते चंचुचरणैर्लोहितैः सिताः मलिनैर्मल्लिकाक्षास्ते १ धार्तराष्ट्राः सि
तेतरैः १ शरारिराटिराटिश्च ३ बलाका बिसकंठिका १ शारिका गोरटी पीतरोगा च हंस
स्य योषिद्वरटा १ सारसस्य तु लक्ष्मणा १ जतुकाजिनपत्रा स्यात् १ परोष्णी तैलपायिका २
गृहविंशवल्गुलिकानिशाविनीव बर्बणा मक्षिका नीला २ सरघा मधुमक्षिका २ पतं
गिका पुत्तिका स्यात् २ दंशस्तु वनमक्षिका दंशी तज्जातिरल्पा स्यात् २ गंधोली वरटा द्रट

ग्रं
को
२८
28

योः भृंगारीचीरुकाचीरीझिल्लिकाचसमाइमाः ४ समौपतंगशलभौ २ खद्योतोज्यो

तिरिंगणः २ इंद्रगोपकः ज्योतिर्मालीकीटमणिश्च मधुव्रतोमधुकरोमधुलिण्मधुपा

लिनः द्विरेफपुष्पलिड्भृंगषट्पदभ्रमरालयः भमरस्तंबरीकश्चरोलम्बेंदिंदिराव

पि मयूरोबर्हिणोबर्हीनीलकंठोभुजंगभुक् शिखावलःशिखीकेकीमेघनादानुला

स्यपि ९ केकावाणीमयूरस्य । समौचंद्रकमेचकौ २ शिखाचूडा २ शिखंडस्तुपिच्छबर्हे

नपुंसके ३ प्रचलाकःकलापश्च खगेविहंगविहगविहंगमविहायसः शकुंतपक्षि

शकुनिशकुंतिशकुनद्विजाः पतत्रिपत्रिपतगपतत्पत्ररथांडजाः नगौकोवाजिविकि

रविविष्किरपतत्रयः नीडोद्भवागरुत्मंतः पित्संतोनभसंगमाः २९ तेषांविशेषाहारीतो

मद्गुः कारंडवःप्लवः तित्तिरिःकुक्कुभो २ लवोजीवंजीवश्चकोरकः २९ तेषांविशेषाहा

रीतोमद्गुःकारंडवःप्लवःतित्तिरिः कोयष्टिकष्टिट्टिभकोवर्तकोवर्तिकादयः ८ गरुत्प

२८

खगतिकादयः गरुत्पतत्त्रच्छदाः पत्रंपतत्रंचतनूरुहम् ८ स्त्रीपक्षतिः पक्षमूलं २ चंचुस्त्रोटिरु

भेस्त्रियौ २ अंडेच पेशीनीडोऽस्त्रियाम् २ पोतःपाकोऽर्भकोडिम्भः पृथुकःशावकःशिशुः ७

स्त्रीपुंसौमिथुने । द्वंद्वंयुग्मंतुयुगलंयुगं ४ समूहनिवहव्यूहसंदोहविसरव्रजाः स्तोमौघ।

निकरव्रातवारसंघातसंचयाः समुदायःसमुदयः समवायश्चयोगणः स्त्रियांतुसंहतिर्वृं

दंनिकुरंबंकदंबकम् १८ वृंदभेदाःसमैर्वर्गः । संघसार्थौतुजंतुभिः २ सजातीयैःकुलं ।

यूथंतिरश्चांपुंनपुंसकम् । पशूनांसमजः । अन्येषांसमाजः । अथसधर्मिणांस्यान्निकायः

पुंजराशीतूत्करःकूटमस्त्रियाम् ४ कापोतशौकमायूरतैत्तिरादीनितद्गणे ४ गृहासक्ताः

पक्षिमृगाश्छेकास्तेगृह्यकाश्चते इत्यमरकोशेद्वितीयकांडेसिंहादिवर्गःपंचमः ५ ॐम

नुष्यामनुजामर्त्यामानुषामानवानराः ८ स्युःपुमांसःपंचजनाःपुरुषानराः ५ स्त्रीयोषि

दबलानारीयोषासीमंतिनीवधूः प्रतीपदर्शिनीवामावनितामहिलातथा ॥ विशेषा

अ
को
१५
29

स्तु अंगनाभीरुः कामिनीवामलोचना प्रमदामानिनीकांताललनाचनितंबिनीसुंदरीरमणी
रामा ११ कोपनासैवभामिनी १ वरारोहामत्तकाशिन्युत्तमावरवर्णिनी ४ कृताभिषेकामहि।
षी । भोगिन्योन्यानृपस्त्रियः । पत्नीपाणिगृहीतीच १ द्वितीयासहधर्मिणी भार्याजायाथपुं।
भूम्निदाराःसहचरीच स्यात्तुकुटुंबिनीपुरंध्री १ सुचरित्रातुसतीसाध्वीपतिव्रता ४ कृतसाप
त्निकाध्यूढाधिविन्ना १ अथस्वयंवरापतिंवराचवर्याथ १ कुलस्त्रीकुलपालिका १ कन्या
कुमारी १ गौरीतुनग्निकानागतार्तवा २ स्यान्मध्यमादृष्टरजाः १ तरुणीयुवतिःसमे १ स
माःस्नुषाजनीवध्वः १ वधूटीच चिरंटीतुसुवासिनी १ इच्छावतीकामुकास्यात् १ वृषस्यंती
तुकामुकी १ कांतार्थिनीतुयायातिसंकेतंसाभिसारिका । पुंश्चलीधर्षिणीबंधक्यसतीकु
लटेत्वरी स्वैरिणीपांशुलाचस्यात् ८ अशिश्वीशिशुनाविना । अवीरानिष्पतिसुता । विश्वस्ता
विश्वस्ताविधवेसमे । आलिःसखीवयस्याथ १ सधीच पतिवत्नीसभर्तृका १ वृद्धापलिक्नी

१५

२ प्राज्ञीतुप्रज्ञा २ प्राज्ञातुधीमती २ शूद्रीशूद्रस्यभार्यास्यात् । शूद्रातज्जातिरंगना । आभीरी
तुमहाशूद्रीजातिपुंयोगयोःसमाः २ अर्याणीस्वयमर्यास्यात् २ क्षत्रियाक्षत्रियाण्यपि ।
उपाध्यायाप्युपाध्यायी २ स्यादाचार्यापिचस्वतः । आचार्यानीतुपुंयोगे । स्यादाचार्यापि
चस्वतः । आचार्यानीतुपुंयोगे । स्यादर्यीक्षत्रियीतथा २ उपाध्यान्युपाध्यायीपोटा ।
स्त्रीपुंसलक्षणावीरपत्नीवीरभार्या २ वीरमातातुवीरसूः २ जीवसूर्जीवतोकाऽक्रती ।
दावक्षरवाहिनी जातापत्याप्रजाताचप्रसूतिका ४ स्त्रीनग्निकाकोटवीस्यात् । स्वव
शाशिल्पकारिका । असिक्नीस्यादवृद्धायाप्रेष्यान्तःपुरचारिणी । वारस्त्रीगणिकावेश्या
रूपाजीवाथपण्यस्त्रीपण्यस्त्रीच अथसाजनैः सत्कृतावारमुख्यास्यात् । कुट्टनीशंभली
समे २ विप्रश्निकादैक्षणिकादैवज्ञा २ अथरजस्वलास्त्रीधर्मिण्यवीरात्रेयीमलिनी
पुष्पवत्यपि ऋतुमत्यप्युदक्यापि ८ पुष्पितावस्याद्रजःपुष्पमार्तवम् २ श्रद्धालुर्दोहद

अ
को
म
३०
30

वत्नी २ निष्कला विगतार्तवा २ आपन्नसत्त्वा स्याद्गुर्विण्यन्तर्वत्नी च गर्भिणी ४ गणिकादेस्तु
गाणिक्यं गार्भिणं यौवतं गणे ३ पुनर्भूर्दिधिषूरूढा द्विस्तस्या दिधिषुः पतिः । स तु द्विजोऽग्रेदि
धिषूः सैव यस्य कुटुम्बिनी । कानीनः कन्यकाजातः सुतः । अथ सुभगासुतः सौभागिनेयः
स्यात् २ पारस्त्रैणेयस्तु परस्त्रियाः । पैतृष्वसेयः स्यात्पैतृष्वस्रीयश्च पितृष्वसुः सुतः २ मातृ
ष्वसुश्चैवं २ वैमात्रेयो विमातृजः २ साम्मातुरस्तु भद्रमातृकः अथ बान्धकिनेयः स्याद्बन्धु
लश्चासतीसुतः कौलटेयः कौलटेरः ५ भिक्षुकी तु सती यदि तदा कौलटिनेयः स्या
त्कौलटेयोऽपि चात्मजः २ आत्मजस्तनयः सूनुः सुतः पुत्रः ५ दारकदायादौ च स्त्रियां
त्वमी आहुर्दुहितरं सर्वे ५ अपत्यं तोकं तयोः समे संततिः संतानः प्रजा च स्वजाते त्वौर
सोरस्यौ २ तातस्तु जनकः पिता ३ जनयित्री प्रसूर्माता जननी ३ भगिनी स्वसा २
ननान्दा तु स्वसा पत्युः । नप्त्री पौत्री सुतात्मजा ३ भार्यास्तु भ्रातृवर्गस्य यातरः स्युः परस्पर

२८

म॰ प्रजावती भ्रातृजाया २ मातुलानी तु मातुली २ पतिपत्न्योः प्रसूः श्वश्रूः । श्वशुरस्तु पि

ता तयोः । पितुर्भ्राता पितृव्यः स्यात् । मातुर्भ्राता तु मातुलः । स्यालास्तु भ्रातरः पत्न्याः

स्वामिनो देवृदेवरौ । स्वस्रीयो भागिनेयः स्यात् । जामाता दुहितुः पतिः । पितामहः पि

तृपिता । तत्पिता प्रपितामहः । मातुर्मातामहाद्येवं । सपिण्डास्तु सनाभयः २ समानोद

र्यसोदर्यसगर्भ्यसहजाः समाः ४ सगोत्रबांधवज्ञातिबंधुस्वस्वजनाः समाः ६ ज्ञातेयं बं

धुता तेषां क्रमाद्भावसमूहयोः २ धवः प्रियः पतिर्भर्ता सेक्ता वरयिता वरः ७ अथ पुत्रः पि

योनाढ्ये २ जारस्तूपपतिः समौ २ अमृते जारजः कुंडः । मृते भर्तरि गोलकः । भ्रात्रीयो

भ्रातृजः २ भ्रातृभगिन्यौ भ्रातरावुभौ गणत्वेन लोपे मागौ स्यादेकवचनेवो समर्थितः सार।

वौ विंशतौ त्रिंशतः स्वैरको ग्रलोपतः स्त्रीकयोः स्त्रीवपेक्षोस्यान्मह्इति पडुतीपङ्स्यादादौ

नामधयोगेपेक्ष्ये तौ तौ च नेत्रिषु पुत्रामित्यादिकं त्वेषां स्वैयौगोपरोधतः मातापितरौ

अ
को
३३
३।
31

पितरौमातरपितरौप्रसूजनयितारौ ४ श्वश्रूश्वशुरौश्वशुरौ २ पुत्रौपुत्रश्चदुहिताच दंपतीजं
पतीभार्यापतीजायापतीतौच ४ गर्भाशयोजरायुःस्यादुल्बंचकललोस्त्रियाम् ४ सूति
मासोवैजननः २ गर्भोभ्रूणइमौसमौ २ तृतीयाप्रकृतिःषंढःक्लीवःपंडोनपुंसके ५ शुंढः
शुंडोपीतिस्वामीपंडःपंडुश्चेतिच शिशुत्वंशैशवंबाल्यंतारुण्यंयौवनेसमे २ स्यात्स्थावि
रंतुवृद्धत्वं १ वृद्धसंघेपिवार्द्धकं १ पलितंजरसाशौक्ल्यंकेशादेः १ विस्रसाजरा २ स्यादुत्तान
शयोडिंभःस्तनपोपिस्तनंधयः ४ बालस्तुस्यान्माणवकः वयःस्थस्तरुणोयुवा ३ प्र
वयाःस्थविरोवृद्धोजीनोजीर्णोजरन् ८ अथ वर्षीयान्दशमीज्यायान् ३ पूर्वजस्त्वग्रियोग्रजः
३ ज्येष्ठस्त्वथजघन्यजःकनिष्ठयवीयोवरजानुजाः ५ अमांसोदुर्बलश्छातः ३ बलवान्मांसलों
सलः ३ तुंदिभस्तुंदीवृहत्कुक्षिःपिचंडिलः ५ उदरिलस्तु अवटीटोवनाटश्चावभ्राटोन।
तनासिके ३ केशवःकेशिकःकेशी ३ वलिनोवलिभःसमौ २ विकलांगस्त्वपोगंडः २ ख

२९

र्वोह्रस्वश्चवामनः २ निःखर्वः खर्वजश्च खरणाः स्यात्खरणसोः २ विग्रस्तुगतनासिकः।

खुरणाः स्यात्खुरणसः २ तद्रणाः तद्रत्नासिकः प्रज्ञः प्रगतजानुकः २ ऊर्ध्वज्ञुरूर्ध्वजानुः

स्यात् ० संज्ञः संहतजानुकः २ स्यादेडोवधिरः। कुब्जेगडुलः २ कुकरेकुणिः २ पृश्निरल्प

तनौ २ श्रोणःपंगौ २ मुंडस्तुमुंडिते २ कलविंकस्तुवाककर्णः। खलतिस्त्विंद्रलुप्तिकः

२ वलिरः केकरे २ खोडेखंजः २ वितथस्तुविकृतगात्रकः नडुलः कालकः पिप्लु २ तिलकः

ग्रनामयंस्यादारोग्यम् चिकित्सारुक्प्रतिक्रिया २ भेषजौषधभैषज्यान्यगदोजायुरित्यपि ५ स्त्री

रुक्रुजाचोपतापरोगव्याधिगदामयाः ७ पुमान्यक्ष्माक्षयःशोषः २ प्रतिश्यायस्तुपीन।

सः २ स्त्रीक्षुत्क्षुतंक्षवः पुंसि २ कासस्तुक्षवथुः पुमान् २ शोफस्तुश्वयथुः शोथः २ पादस्फो

टोविपादिकाः किलासस्तुक्षवथुः पुमान् २ शोफस्तुश्वयथुः शोथः २ पादस्फोटोविपा

दिकाः किलाससिध्मे २ कच्छ्वांतुपामपामाविचर्चिका ४ कंडूःखर्जूश्चकंडूया २ विस्फो

अ
को
२२
32

ह: पिटकस्त्रिषु २ व्रणोस्त्रियामीर्ममरुत्कीवेनारीव्रणः पुमान् ४ कोठोमंडलकं २ कुष्ठंश्वित्रे
२ दुर्नामकार्शसी २ गुदजंगुदकीलकंच आनाहस्तुविबंधःस्यात् २ ग्रहणीरुक्प्रवाहिका २ प्र
~~च्छर्दिकार्शसी २ गुदजंगुदकीलकंच आनाह~~ प्रच्छर्दिकावमिश्चस्त्रीपुमांस्तुवमथुःसमाः
२ छर्दीछर्दिश्च व्याधिभेदाविद्रधिःस्त्रीज्वरमेहभगंदराः ४ अश्मरीमूत्रकृच्छ्रंस्यात् २ पूर्वेश्व
कावयेस्त्रिषु रोगहार्यगदंकारोभिषग्वैद्योचिकित्सके ५ वार्तोनिरामयःकल्यः २ उल्लाघो
निर्गतोगदात् । ग्लानग्लास्नू आमयावीविकृतोव्याधितोपटुः आतुरोभ्यमितोभ्यांतः ७ समौ
पामनकच्छुरौ २ दद्रुरोगीस्यात् २ अर्शोरोगयुतोर्शसः २ वातकीवातरोगीस्यात् २ साति
सारोतिसारकी २ स्युः क्लिन्नाक्षेचुल्लचिल्लपिल्लाः ४ क्लिन्नेक्ष्णिचाप्यमी ४ उन्मत्तउन्मादव
ति २ श्लेष्मणः श्लेष्मलःकफी ३ न्युब्जोभुग्नेरुजा २ कुब्जश्च वृद्धनाभौतुंदिलतुंदिभौ २ किला
सीसिध्मलः २ अंधः अदृक् २ मूर्च्छालेमूर्तमूर्च्छितौ २ शुक्रंतेजोरेतसीचबीजवीर्येंद्रियाणिच २

२२

मायुः पित्तं २ कफः श्लेष्मा २ स्त्रियां तु त्वगसृग्धरा २ पिशितं तरसं मांसं पललं क्रव्यमामिषम् ८
उत्तप्तं शुष्कमांसं स्यात् तद्वल्लूरं त्रिलिङ्गकम् रुधिरेऽसृग्लोहितास्ररक्तक्षतजशोणितम् ७
बुक्काग्रमांसं २ हृदयं हृत् २ मेदस्तु वपा वसा २ पश्चाद्ग्रीवासिरा मन्या २ नाडी तु धम।
निः सिरा तिलकं क्लोम २ मस्तिष्कं गोर्दं २ किट्टं मलोऽस्त्रियाम् २ अन्त्रं पुरीतत् २ गुल्मस्तु
प्लीहा पुंस्यथ वस्नसा स्नायुः स्त्रियां २ हृषीका च मूत्रं प्रस्रावः २ उच्चारावस्करौ शमलं म।
शकृत् पुरीषं गूथं वर्चस्कमस्त्री विष्ठाविशौ स्त्रियौ ९ स्यात् कर्परः कपालोऽस्त्री २ कीकसं
कुल्यमस्थि च ३ स्यात् शरीरास्थ्नि कङ्कालः। करङ्कश्च पृष्ठास्थ्नि तु कशेरुका। शिरोस्थ्य
नि करोटिः स्त्री। कररेव पार्श्वास्थनि तु पर्शुका। पर्शुच अङ्गं प्रतीकोऽवयवोऽपघनः ४
अथ कलेवरं गात्रं वपुः संहननं शरीरं वर्ष्म विग्रहः कायो देहः क्लीवपुंसोः स्त्रियां मूर्ति
स्तनुस्तनूः १२ पादाग्रं प्रपदं। पादः पदङ्घ्रिश्चरणोऽस्त्रियाम् ४ तद्ग्रन्थी घुटिके गुल्फौ २ पु

मान्याक्षिरथस्त्रयोः । जंघा तु प्रसृता २ जानूरुपर्वाष्ठीवदस्त्रियाम् २ सक्थि क्लीबे पुमानू
रुः २ तत्संधिः पुंसि वंक्षणः । गुदं त्वपानं पायुर्ना २ वस्तिर्नाभेरधो द्वयोः । कटो ना श्रोणि
फलकं । कटिः श्रोणिः ककुद्मती २ कटीपश्चान्नितम्बः स्त्रीकट्याः । क्लीबे तु जघनं पुरः ।
कूपकौ तु नितम्बस्थौ द्वयहीने कुकुंदरे स्त्रियां स्फिचौ कटीप्रोथौ २ प्रतश्च उपस्थो वक्ष्यमा
णयोः । भगं योनिर्द्वयोः २ स्त्रीचिह्नं स्मरगृहं च शिश्नो मेढ्रो मेहनशेफसी ४ शेपः साप
नेव मुष्कोंऽडकोशो ऽण्डवृषणः २ पेलं च पृष्ठवंशाधरे त्रिकं । पिचंडकुक्षी जठरोदरं तुंदम् ५
तुंदिश्च स्तनौ कुचौ २ चूचुकं तु कुचाग्रं स्यात् न ना क्रोडं भुजांतरम् उरो वत्सं च वक्षश्च ५ पृ
ष्ठं तु चरमं तनोः । स्कंधो भुजशिरोंऽसोऽस्त्री २ संधी तस्यैव जत्रुणी । बाहुमूले उभे कक्षौ २
पार्श्वमस्त्री तयोरधः । मध्यमं चावलग्नं च मध्योऽस्त्री २ द्वौ परौ द्वयोः भुजबाहू प्रवेष्टो दोः
स्यात् ४ कफोणिस्तु कूर्परः २ अस्योपरि प्रगंडः स्यात् । प्रकोष्ठस्तस्य चाप्यधः । मणिबं

धादाकनिष्ठंकरस्यकरभोवहिः। पंचशाखः शयः पाणिः २ हस्तः करस्तु तर्जनीस्यात्प्रदे
शिनी २ अंगुल्यः करशाखाः स्युः २ पुंस्यंगुष्ठः प्रदेशिनी मध्यमानामिकाचापि कनिष्ठा
चेतिताःक्रमात् ५ पुनर्भवः कररुहो नखोस्त्री नखरोस्त्रियाम् ४ काखंक्रशोपि प्रादेश
तालगोकर्णास्तर्जन्यादियुतेतते अंगुष्ठेसकनिष्ठेस्याद्वितस्तिर्द्वादशांगुलः २ पाणौ
चपेटप्रतलप्रहस्ताविस्तृतांगुलौ २ द्वौसंहतौसंहततलप्रतलौवामदक्षिणौ २ पाणिर्नि
कुब्जः प्रसृतिस्तौयुतावंजलिः पुमान्। प्रकोष्ठेविस्तृतकरेहस्तः। मुष्ट्यातुबद्धयासरत्निःस्या
त्। अरत्निस्तुनिष्कनिष्ठेनमुष्टिना। व्यामोबाह्वोःसकरयोस्तिर्यगंतरम्। ऊर्ध्वविस्तृत
दोःपाणिनृमानेपौरुषंत्रिषु। कंठोगलः २ अथग्रीवायांशिरोधिःकंधरेत्यपि २ कंबुग्री
वात्रिरेखासा। अवटुर्घाटाकृकाटिका २ वक्त्रास्येवदनंतुंडमाननंलपनंमुखम् ? क्ली
वेघ्राणंगंधवहाघोणानासासिका ५ क्लपाशंखिनीच ओष्ठाधरौतुरदनच्छदौदशनवा

अ
को
३४

34

सृक्वी ४ अथ स्याच्चिबुकं । गण्डौ कपोलौ २ तत्परा हनुः । रदना दशना दन्ता रदाः ४ तालु तु काकुद
म् २ रसज्ञा रसना जिह्वा २ ऊर्ध्वं दृग्भ्यां भ्रुवौ स्त्रियाम् । कूर्चमस्त्री भ्रुवोर्मध्यं । तारकाक्ष्णः कनीनि
का २ लोचनं नयनं नेत्रमीक्षणं चक्षुरक्षिणी दृग्दृष्टी च ८ अश्रु नेत्राम्बु रोदनं चास्रमश्रु च ५ अ
पाङ्ग अपाङ्गौ नेत्रयोरन्तौ । कटाक्षोऽपाङ्गदर्शने कर्णशब्दग्रहौ श्रोत्रं श्रुतिः स्त्री श्रवणं श्रवः ८३
उत्तमाङ्गं शिरः शीर्षं मूर्धा ना मस्तकोऽस्त्रियाम् ५ वराङ्गं च चिकुरः कुन्तलाः २ अलकाश्च ते लला
टे भ्रमरकाः काकपक्षः शिखण्डकः २ कबरी केशवेशः । अथ धम्मिल्लाः संयताः कचाः ।
शिखा चूडा केशपाशी २ व्रतिनस्तु सटा जटाः २ करग्रं च वेणिः प्रवेणी २ शीर्षण्यशिरस्यौ
विशदे कचे ४ पाशः पक्षश्च हस्तश्च कलापार्थाः कचात्परे २ तनूरुहं रोम लोम २ तद्वृद्धौ श्म
श्रु पुंमुखे । आकल्पवेशौ नेपथ्यं प्रतिकर्म प्रसाधनम् ५ दशैते त्रिष्वलंकर्तालंकरिष्णुश्च
मण्डितः २ प्रसाधितोऽलंकृतश्च भूषितश्च परिष्कृतः ४ विभ्राड् भ्राजिष्णुरोचिष्णू २ भूषा तु स्या

३४

द्यलंक्रिया २ अलंकारस्त्वाभरणं परिष्कारो विभूषणम् मंडनंच ५ अथमुकुटंकिरीटंपुं

नपुंसकम् २ मौलिस्थ चूडामणिः शिरोरत्नं । तरलोहारमध्यगः २ नायकस्य बालपाश्या

पारितथ्या २ पत्रपाश्याललाटिका २ कर्णिकातालपत्रंस्यात् २ कुंडलंकर्णवेष्टनम् २

कुंडलेव ग्रैवेयकंकंठभूषा २ लंबनंतंललंतिका । स्वर्णैःप्रालंबिका २ अथोरःसूत्रिका

मौक्तिकैः कृता । हारोमुक्तावली २ देवछंदोसौशतयष्टिका २ सैवनक्षत्रमालासा

सप्तविंशतिमौक्तिका । आवापकःपारिहार्यःकटकोवलयोस्त्रियाम् ४ किंकि

णीकलापस्य क्लीवेसारसनं उपयोनीव वायपेक्षत्वांशुखलेत्रिषु । पादांगदंतु

लाकोटिर्मंजीरोनूपुरोस्त्रियानिर्दशात्रिषु वाल्कक्षौमादि २ फालंतुकार्पासंबादर

रंचतत् कौशेयंकृमिकोशोत्थंरांकवमृगरोमजम् अनाहतंनिष्प्रवाणितंत्रकंचनवां

बरे ४ तत्स्यादुद्गमनीयंयद्धौतयोर्वस्त्रयोर्युगम् । पत्रोर्णंधौतकौशेयं । बहुमूल्यं

अ॰
को
३५
35

मस्नापनम् २ क्षौमं दुकूलं स्यात् २ द्वे तु निवीतं प्रावृतं त्रिषु २ स्त्रियां बहुत्वे वस्त्रस्य दशाः स्यु
र्वस्तयोर्द्वयोः २ दैर्घ्यमानाह आयामः ३ परिणाहो विशालता २ विस्तारश्च पटच्चरं जीर्णव
स्त्रं २ समौ नक्तककर्पटौ २ वस्त्रमाच्छादनं वासश्चैलं वसनमंशुकम् ८ चीनं च सुचेलकः पटो
स्त्री नावराशिः स्थूलशाटकः २ अंतरीयोपसंव्यानपरिधानान्यधोंशुके ४ द्वौ प्रावारोत्त
रासंगौ समौ बृहतिका तथा संव्यानमुत्तरीयं च चोलः कूर्पासकोऽस्त्रियाम् ५ निचोलः प्रच्छ
दपटः २ समौ रल्लककम्बलौ २ नीशारः स्यात्प्रावरणे हिमानिलनिवारणे १ अर्धोरुकं वर
के वरस्त्रीणां स्याच्चंडातकमंशुकम् १ स्यात्त्रिष्वाप्रपदीनं तत्प्राप्नोत्याप्रपदं हि यत् १ अस्त्री वि
तानमुल्लोचः २ दूष्याद्यं वस्त्रवेश्मनि १ आपशाह्वात्पटकुटीगणलधिनीस्थाने च प्रतिसीरा १
जवनिका स्यात्तिरस्करिणी तिच ३ परिकर्मांगसंस्कारः २ स्यान्मार्ष्टिर्मार्जना मृजा ३ प
र्यंकिका परिकरः पर्यंकश्चावसक्थिका उद्वर्तनोत्सादने द्वे क्लीबे २ आप्लाव आप्लवः स्ना

३५

ने मज्जनेच चर्चातुचार्चिक्यंस्थासकः २ अथप्रबोधनंअनुबोधः पत्रलेखापत्राङ्गु।
लिरिमेस्त्रियाम् । तमालपत्रतिलकचित्रकाणिविशेषकम् ४ द्वितीयंचतुरीयंच।
नस्त्रियाम् [illegible] अथकुङ्कुमं काश्मीरजन्माग्निशिखंवरंबाह्लीकपीतनेरक्तसंको
चपिशुनेधीरलोहितचंदने ८ तुरुष्कंच लाक्षाराक्षाजतुक्लीबेयावोलक्तोद्रुमाम
यः ८ लवंगंदेवकुसुमंश्रीसंज्ञं १ अथजायकंकालीयकंचकालानुसार्यंच २ अ।
थसमर्थकंवंशिकागुरुराजार्हलोहंकृमिजजोंगकम् कालागुर्वगुरुस्यात ३ मं
गल्यामल्लिगंधियत् । यक्षधूपःसर्जरसोरालसर्जरसावपिबहुरूपोपि ५ अथवृकधू
पकृत्रिमधूपकौ तुरुष्कःपिंडकःसिह्लोयावनोपि ४ अथपायसःश्रीवासोवृकधू
पोपिश्रीवेष्टसरलद्रवौ ५ मृगनाभिर्मृगमदःकस्तूरीच २ अथकोलकंकक्कोलकं
कोशफलं १ अथकर्पूरमस्त्रियाम् घनसारश्चंद्रसंज्ञः सिताभ्रोहिमवालुका ५

अ
को
३९

गंधसारोमलयजोभद्रश्रीश्चंदनोस्त्रियाम् ४ तैलपर्णिकगोशीर्षेहरिचंदनमस्त्रियां
३ श्रीखंडंच तिलपर्णीतुपत्रांगंरंजनंरक्तचंदनंकुचंदनंच ५ गुर्वाहितंतोकोशजाती
फलेसमे २ कर्पूरागुरुकस्तूरीकक्कोलैर्यक्षकर्दमः १ गात्रानुलेपनीवर्तिर्वर्णकोस्त्री
विलेपनं ३ चूर्णानिवासयोगाःस्युः २ भावितंवासितंत्रिषु २ संस्कारोगंधमाल्याद्यै
र्यःस्यात्तदधिवासनम् १ माल्यंमालास्रजौमूर्ध्नि ३ केशमध्येतुगर्भकः प्रभ्रष्टकंशि
खालंबि १ पुरोन्यस्तंललामकम् १ प्रालंबमृजुलंबिस्यात् कंठात् १ वैकक्षिकंतु
तत् यत्तिर्यक्क्षिप्तमुरसि १ शिखास्वापीडशेखरौ २ उत्तंसश्च रचनास्यात्परिस्पंदः
२ आभोगःपरिपूर्णता २ उपधानंतूपबर्हः २ शय्यायांशयनीयवच्छयनं २ तूलिका
च मंचपर्यंकपल्यंकाःखट्वयासमाः ४ गेंडुकःकंदुके २ वीटगिरिस्थदीपःप्रदीपः
२ पीठमासनम् २ समुद्गकःसंपुटकः २ प्रतिग्राहःपतद्ग्रहः २ प्रसाधनीकंकतिकाः

३९

36

२ पिष्टातः पटवासकः २ दर्पणे मुकुरादर्शौ ३ आत्मदर्शस्तु व्यजनं तालवृन्तकम् २ इत्य
मरकोशे द्वितीयकाण्डे नृवर्गः षष्ठः ६ संततिर्गोत्रजननकुलान्यभिजनान्वयौ वं
शोऽन्ववायः संतानः ९ वर्णाः स्युर्ब्राह्मणादयः । विप्रक्षत्रियविट्शूद्राश्चातुर्वर्ण्यमि
ति स्मृतं । राजबीजी राजवंश्यः २ बीज्यस्तु कुलसंभवः १ महाकुलकुलीनार्यसभ्यस
ज्जनसाधवः ६ अवस्थायनः प्रथमाश्रमस्थ ब्रह्मचारी गृही वानप्रस्थो भिक्षुः चतुष्टये आ
श्रमोऽस्त्री । द्विजात्यग्रजन्मभूदेववाडवा विप्रश्च ब्राह्मणः ६ असौ षट्कर्मा यागादिभि
र्युतः । विद्वान्विपश्चिद्दोषज्ञः सन्सुधीः कोविदो बुधः धीरो मनीषी ज्ञः प्राज्ञः संख्यावा
न्पण्डितः कविः धीमान्सूरिः कृती कृष्टिर्लब्धवर्णो विचक्षणः दूरदर्शी दीर्घदर्शी २२ श्रो
त्रियच्छान्दसौ समौ २ उपाध्यायोऽध्यापकः । अथ स्यान्निषेकादिकृद्गुरुः । २ मंत्रव्याख्या
कृदाचार्यः १ आदेष्टा त्वध्वरे व्रती यष्टा च यजमानः ३ अथ स सोमवति दीक्षितः ।

अ
को
१०

ज्ञातशीलोभायजन्तकः १ यज्वातुविधिनेष्टवान् । बृहस्पतीष्ट्यास्थपतिः । सोमपीथी
तुसोमपः १ सर्ववेदाःसयेनेष्टः क्रतुःसर्वस्वदक्षिणः । अनूचानःप्रवचनेसांगेधीती १
गुरोस्तुयोलब्धानुज्ञः समावृत्तः । सुत्वात्वभिषवेकृते । छात्रांतेवासिनौशिष्ये १ शैक्षा
प्राथमकल्पिकाः १ एकब्रह्मव्रताचारामिथःसब्रह्मचारिणः । सतीर्थ्यास्त्वेकगुरवः
। चितवानग्निमग्निचित् । पारम्पर्योपदेशेस्यादैतिह्यमितिहाव्ययम् १ मीमांसकोजै
मिनीयेवेदांतीब्रह्मवादिनि वैशेषिकःस्यादौलूक्यः १ सौगतःशून्यवादिनि १ नैया
यिकस्त्वक्षपादः । स्यात्स्याद्वादिकआर्हतः । चार्वाकलौकायतिकौ १ सत्कार्येसां
ख्यकापिलौ १ उपज्ञाज्ञानमाद्यंस्यात् । ज्ञात्वारंभउपक्रमः । यज्ञःसवोध्वरोयागः
सप्ततंतुर्मखःक्रतुः १ पाठोहोमश्चातिथीनांसपर्यातर्पणंबलिः एतेपंचमहाय।
ज्ञाब्रह्मयज्ञादिनामकाः ५ समज्यापरिषद्गोष्ठीसभासमितिसंसदः आस्थानीक्ली

१०

वग्रास्थाने स्त्रीनपुंसकयोः सदः ४ प्राग्वंशः प्राग्घविर्गेहात् । सदस्या विधिदर्शिनः

२ सभासदः सभास्तारः सभ्याः सामाजिकाश्च ते ४ पार्षद्याः पारिषद्याः ऋत्विज अध्वर्यू

द्गातृहोतारो यजुःसामर्ग्विदः क्रमात् २ अग्नीध्राद्या धिष्ण्ये वाग्न्योऽग्निवन्नोयात्तु काश्च

ते । वेदिः परिष्कृता भूमिः । समे स्थण्डिलचत्वरे २ चषालो यूपकटकः २ कुम्भा

सुगहनावृतिः । यूपाग्रं तर्म निर्मथ्यदारुण्यरणिर्द्वयोः । दक्षिणाग्निर्गार्हप

त्याहवनीयौ त्रयोऽग्नयः ३ अग्नित्रयमिदं त्रेता । प्रणीतः संस्कृतोऽनलः समूह्य

परिचाय्योपचाय्या अग्नौ प्रयोगिणः ३ यो गार्हपत्यादानीय दक्षिणाग्निः प्रणीय

ते तस्मिन्नानाय्यः । अग्नायी स्वाहा च हुतभुक्प्रिया ऋक् सामिधेनी धाय्या च या

स्यादग्निसमिन्धने । गायत्रीप्रमुखं छन्दो । हव्यपाके चरुः पुमान् । आमिक्षा सा

शृतोष्णे या क्षीरे स्याद्दधियोगतः । धवित्रं व्यजनं तद्यद्रचितं मृगचर्मणा । पृषदा

ग्रं
को
४९
38

ज्यं सदध्याज्ये । परमान्नं तु पायसम् ॥ हव्यकव्ये दैवपित्र्ये अन्ने ॥ पात्रं स्रुवादिकं
॥ ध्रुवोपभृज्जुहूर्ना तु स्रुचो भेदाः स्रुचः स्त्रियः उपाकृतः पशुरसौ योऽभिमन्त्र्य क्रतौ ह
तः । परम्पराकं शमनं प्रोक्षणं त्रयो वधः ॥ वाच्यलिङ्गाः प्रमीतोपसंपन्नप्रो।
क्षिता हते सान्नाय्यं हविः ॥ अग्नौ तु हुतं त्रिषु वषट्कृतं । दीक्षान्तोऽवभृथो यज्ञे । त
त्कर्मार्हं तु यज्ञियं त्रिषु । अथ क्रतुकर्मेष्टं । पूर्तं खातादिकर्म यत् ॥ अमृतं विघसो य
ज्ञशेषभोजनशेषयोः ॥ त्यागो विहापितं दानमुत्सर्जनविसर्जने विश्राणनं वितर।
णं स्पर्शनं प्रतिपादनम् प्रादेशनं निर्वपणमपवर्जनमंहतिः ॥ १२ उत्सर्गश्च मृतार्थं
न तदहर्दाने त्रिषु स्यादौर्ध्वदैहिकं पितृदानं निवापः स्यात् ॥ श्राद्धं तत्कर्म शास्त्रतः ।
अन्वाहार्यं मासिके । अंशोऽष्टमोऽह्नः कुतपोऽस्त्रियाम् । पर्येषणा परीष्टिश्चान्वेषणा
॥ सनिस्त्वध्येषणा ॥ याच्ञाभिशस्तिर्याचनार्थना ॥ षट् तु त्रिषु अर्घ्यमर्घार्थे । पा

४९

द्यंपादायवारिणी १ क्रमादातिथ्यातिथेयेह्यतिथ्यर्थेत्रसाधुनि १ स्यादावेशिकआगंतुरतिथि
र्नागृहागते १ प्राघूर्णिकः प्राघुणकः २ अथाभ्युत्थानंतुगौरवम् १ पूजानमस्यापचितिः सप
र्यार्चार्हणाः समाः वरिवस्यातुशुश्रूषापरिचर्याप्युपासनम् ४ परिव्रज्यातपस्यानुभक्षंक्रम
विघ्नाखिकाव्रज्याटाट्यापर्यटनं ३ चर्यात्वीर्यापथस्थितिः १ उपस्पर्शस्त्वाचमनम् १ अ
थमौनमभाषणम् १ प्राचेतसश्चादिकविः स्यादिप्रवरुणश्चसः वाल्मीकिश्च ३ अथगाधे
योविश्वामित्रश्चकौशिकः २ व्यासोद्वैपायनःपाराशर्यःसत्यवतीसुतः ४ आनुपूर्व्यांहि
स्त्रियांवाहृत्परीपाटीअनुक्रमः पर्यायश्च ५ अतिपातस्तुविपर्ययउपात्ययः २ क्रमोल्लंघन
मतिक्रमश्च नियमोव्रतमस्त्री १ तच्चोपवासादिपुण्यकम् औपवस्तंतूपवासः १ विवेकः
पृथगात्मता १ स्याद्ब्रह्मवर्चसंवृत्ताध्ययनर्द्धि १ अथांजलिः १ पाठेब्रह्मांजलिः १ पाठेवि
प्रुषोब्रह्मबिंदवः १ ध्यानयोगासनेब्रह्मासनम् १ कल्पेविधिक्रमौ मुख्यःस्यात्प्रथमःक

अ
को
३९

39

ल्प । अनुकल्पस्ततोऽधमः । संस्कारपूर्वं ग्रहणं स्यादुपाकरणं श्रुतेः । समे तु पादग्रहणमभि
वादनमित्युभे २ भिक्षुः परिव्राट् कर्मन्दी पाराशर्यपि मस्करी ५ तपस्वी तापसः पारिकांक्षी
३ वाचंयमो मुनिः २ तपःक्लेशसहो दान्तः १ वर्णिनो ब्रह्मचारिणः २ ऋषयः सत्यवचसः २
स्नातकस्त्वाप्लुतो व्रती २ ये निर्जितेन्द्रियग्रामा यतिनो यतयश्च ते २ यः स्थण्डिले व्रतवशाच्छे
ते स्थण्डिलशाय्यसौ स्थण्डिलश्च २ अथ विरजस्तमसः स्युर्द्वयातिगाः २ पवित्रः प्रयतः पूतः
३ शुचिः पुण्यः पावनश्च पाषण्डाः सर्वलिङ्गिनः २ पालाशो दण्ड आषाढः व्रते । रम्भस्तु वै
णवः । अस्थी कमण्डलुः कुण्डी २ व्रतिनामासनं वृसी १ अजिनं चर्म कृत्तिः स्त्री भैक्षं भिक्षाकद
म्बकम् । स्वाध्यायः स्याज्जपः २ सुत्याभिषवः सवनं च सा ३ सर्वैनसामपध्वंसि जप्यं त्रिष्वघ
मर्षणम् । दर्शश्च पौर्णमासश्च यागौ पक्षान्तयोः पृथक् २ शरीरसाधनापेक्षं नित्यं यत्क
र्म तद्यमः । नियमस्तु स यत्कर्म नित्यमागन्तुसाधनं । चौवशोर्ध्वस्नोतसिकः सिद्धंतीश्वर

३९

मार्गिकः कांकालिकः पाशुपतो नाकुलीशो महाव्रती कपाली सोमसिद्धान्ती नास्तिकः सौ

हिरण्येष्टक यामलो हयमार्गी स्वात्त्रिक वेदी षडर्विकः पूर्वाम्नायी महामार्गी भैरवी दक्षि

णागमी शाक्तो वामस्रोतस्विकः कौलश्चान्वयिकः समौ एकायनं सात्वतस्त्रैव समवः पां

चरात्रिकः रक्तांबरी भदंतस्त्र श्रमणाकाश्रवण भिक्षुकाः भिक्षुश्वेतः श्वेतपटः क्षपणाक्षौ

दिगंबरः नग्नाटः श्रावकी झी कोतिर्ग्रंथो जीवजीवको देवारंतभद्राकरणं स्वदनेवपते।

त्रिषु ४ कक्षापटीवकौपीने शाटीवह्नौ तिलस्पनः ५ उपवीतं यज्ञसूत्रं प्रोद्धृते दक्षिणे

करे १ प्राचीनावीतमन्यस्मिन्। निवीतं कंठलंबितं। अंगुल्यग्रे तीर्थं दैवं। स्वल्पांगु

ल्योर्मूले काय्यं। मध्येंगुष्ठांगुल्योः पित्र्यं। मूलेत्वंगुष्ठस्य ब्राह्मं स्याद्धस्वभूयं ब्रह्मत्वं ब्रह्म

मा गुह्यमित्यपि १ देवभूयादिकं तदत् १ कृच्छ्रं सांतपनादिकम् संन्यासवत्यनशने

मास्रायः। ग्रथवीरहानग्नाग्निः १ कुहनालोभान्मिथ्येर्यापथकल्पना। व्रात्यः संस्का

अ॰
को॰
५
50

रहीनः स्यात् २ अस्वाध्यायो निराकृतिः २ धर्मध्वजी लिंगवृत्तिः अवकीर्णी क्षतव्रतः २ सुप्ते य
स्मिन्नस्तमेति सुप्ते यस्मिन्नुदेति च अंशुमानभिनिर्मुक्ताभ्युदितौ च यथाक्रमम् २ परिवेत्तानु
जोनूढे ज्येष्ठे दारपरिग्रहात् । परिवित्तिस्तु तज्ज्यायान् । विवाहोपयमौ समौ तथा परिणयो
द्वाहोपयामाः पाणिपीडनम् ८ व्यवायो ग्राम्यधर्मो मैथुनं निधुवनं रतम् ५ सुरतं मोहनं
संप्रयोगस्तु त्रिवर्गो धर्मकामार्थैः । चतुर्वर्गः समोक्षकैः । सबलैस्तैश्चतुर्भद्रम् । जन्याः स्नि
ग्धा वरस्य ये । इत्यमरकोशे द्वितीयकांडे ब्रह्मवर्गः समाप्तमः ७ मूर्धाभिषिक्तो राजन्यो
बाहुजः क्षत्रियो विराट् ५ राजा राट् पार्थिवक्ष्माभृन्नृपभूपमहीक्षितः ७ राजा तु प्रणताशेष
सामन्तः स्यादधीश्वरः चक्रवर्ती सार्वभौमः २ रामो दाशरथी रावणारिः काकुत्स्थराघवैः ।
सौमित्रिर्लक्ष्मणो २ लंकापतिः पौलस्त्यो रावणः दशास्यः ४ अथेन्द्रजिन्मेघनादो मंदोदरी
सुतः ३ किष्किंधाधिपः सुग्रीवो २ हनुमान्मारुतात्मजे २ द्रोणजटायुजटायुषो २ अजातशत्रुःश

५

स्याद्धर्मपुत्रो युधिष्ठिरः राधेयोङ्गाधिपः कर्णः २ भीमसेनो हिडिम्बभित् मारुतिः कीच

कारातिर्वकवैरी वृकोदरः ६ धनंजयोर्ज्जुनः पार्थः विजयः शक्रनंदनः गांडीवी फल्गुनः ।।

सव्यसाची मध्यमपांडवः जिष्णुः किरीटी बीभत्सुः श्वेतवाजी कपिध्वजः १४ पृथा कुंती तत्सु

तान् पांचाली याज्ञसेन्यपि द्रौपदी विक्रमादित्यः साहसांकः शकांतकः ३ शूद्रकस्त्वग्नि

सिंहो नाट्यालः स्यात्सालवाहनः ४ वैरोवनिर्वलिः २ कार्तवीर्योर्ज्जुनः सहस्रदोः २ नृपो

स्यो मंडलेश्वरः । येनेष्टं राजसूयेन मंडलस्येश्वरश्च यः शास्ति यश्चाज्ञया राज्ञः स सम्राट् । अ

थ राजकं राजन्यकं चक्रपतित्वं क्षत्रियाणां गणे क्रमात् । मंत्री धीसचिवोमात्यः सामवायि ।

कोपि अन्ये कर्मसचिवास्तता । महामात्राः प्रधानानि २ पुरोधास्तु पुरोहितः २ द्रष्टरि व्य

वहाराणां प्राड्विवाकाक्षदर्शका ५ देशी दौवारिको वेत्री २ उद्धारकस्वर्णदीर्वर्गिल्वनीकस्थः

२ अध्यक्षाधिकृतौ समौ स्यात्पुंकोधिकृतो ग्रामे । गोपो ग्रामेषु बहुषु । भौरिकः कनका

अ
को
८।
51

धाते १ रूप्याध्यक्षस्तु नैष्किकः २ अंतःपुरे त्वधिकृतः स्यादंतर्वंशिको जनः । सौविदल्लाः

कंचुकिनः स्थापत्याः सौविदाश्च ते ४ षंढो वर्षवरस्तुल्यौ २ सेवकार्थ्यनुजीविनः

३ विषयानंतरो राजा शत्रु १ मित्रमतःपरं १ उदासीनःपरतरः १ तरस्पृष्ठस्य पार्ष्णिग्राहस्तु पृ

ष्ठतः १ रिपौ वैरिसपत्नारिद्विषद्द्वेषणदुर्हृदः द्विड्विपक्षाहितामित्रदस्युशात्रवशत्रवः अ

भिघातिपरारातिप्रत्यर्थिपरिपंथिनः १९ भ्रातृव्यासहृदने द्वेषिजिघांस प्रत्यनीकितस्य

वयस्यः स्निग्धः सवया ३ अथ मित्रं सखा सुहृत् ३ सख्यं साप्तपदीनं स्यात् २ सौहार्दं सौ

हृदय्यं अजर्यं च अनुरोधोऽनुवर्तनं यथार्हवर्णः प्रणिधिरपसर्पश्चरः स्पशः चारश्च

गूढपुरुषः ७ आप्तःप्रत्ययितस्त्रिषु २ सांवत्सरो ज्योतिषिको दैवज्ञगणकावपि मौहूर्ति

कमौहूर्तज्ञानिकार्तांतिका अपि ८ तांत्रिको ज्ञातसिद्धांतः २ सत्री गृहपतिः समौ २ लि

पिकारोऽक्षरचणोऽक्षरचंचुश्च लेखके ४ लिखिताक्षरविन्यासे लिपिर्लिबिरुभे स्त्रियौ २

८।

स्यात्संदेशहरो दूतः १ दूत्यं तद्भावकर्मणी । अध्वनीनोऽध्वगोऽध्वन्यः पान्थः पथिक इत्यपि ५

स्वाम्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबलानि च राज्याङ्गानि २ प्रकृतयः पौराणां श्रेणयोऽपि च ।

संधिर्ना विग्रहो यानमासनं द्वैधमाश्रयः षड्गुणाः ६ शक्तयस्तिस्रः प्रभावोत्साहमन्त्र

जाः ३ क्षयः स्थानं च वृद्धिश्च त्रिवर्गो नीतिवेदिनाम् स प्रतापः प्रभावश्च यत्तेजः कोशदं

डजम् २ सामदाने भेददण्डावित्युपायचतुष्टयम् ४ साहसं तु दमो दण्डः १ साम सान्त्वमथ

थो समौ भेदोपजापौ २ उपधा धर्माद्यैर्यत्परीक्षणम् । पञ्च त्रिषु ॥ अषडक्षीणो यस्तृ

तीयाद्यगोचरः । विविक्तविजनच्छन्ननिःशलाकास्तथा रहः रहश्चोपांशु चालिङ्गे ० र

हस्यं तद्भवे त्रिषु । समौ विस्रम्भविश्वासौ २ भ्रेषो भ्रंशो यथोचितात् । अभ्रे

षन्यायकल्पास्तु देशरूपं समञ्जसम् ५ युक्तमौपयिकं लभ्यं भजमानाभिनीतवत् न्या

य्यं च त्रिषु षट् ८ उचितं सांप्रतं च समप्रधारणा तु समर्थनम् । अववादस्तु निर्देशो नि

देशः शासनं च सः शिष्टिश्चाज्ञा च २ संस्था तु मर्यादा धारणा स्थितिः ४ आगोऽपरा
धो मंतुश्च २ समौ तूद्दानबंधने २ द्विपाद्यो द्विगुणो दंडो २ भागधेयः करो बलिः ३ घट्टादि
देयं शुल्कोस्त्री । प्राभृतं तु प्रदेशनम् उपायनमुपग्राह्यमुपहारस्तथोपदा ८ कौशलिका
ढौकनं च यौतकादि तु यद्देयं सुदायो हरणं च तत् २ तत्कालस्तु तदात्वं स्यात् २ स्यादायतिः
काल उत्तरः सांदृष्टिकं फलं सद्य उदर्कः फलमुत्तरं । अदृष्टं वह्नितोयादि दृष्टं स्वपरचक्रज
म् । महीभुजामहिभयं स्वपक्षप्रभवं भयम् । प्रक्रिया त्वधिकारः स्यात् । चामरं तु प्रकीर्ण
कं नृपासनं तु यद्भद्रासनं २ सिंहासनं तु तद्धैमं । छत्रं त्वातपत्रं २ राज्ञस्तु नृपलक्ष्म तत् । भद्र
कुंभः पूर्णकुंभः २ भृंगारः कनकालुका २ निवेशः शिबिरं षंढे २ स्कंदावारः सैन्यावासश्च
सज्जनं तूपरक्षणम् २ गुल्मकश्च हस्त्यश्वरथपादातं सेनांगं स्याच्चतुष्टयम् दंती दंतावलो
हस्ती द्विरदोऽनेकपो द्विपः मतंगजो गजो नागः कुंजरो वारणः करी इभः स्तंभेरमः पद्मी ॥५

सामजः सिंधुरः कुंभीकः यूथनाथस्तुयूथपः २ मदोत्कटोमदकलः २ कलभः करि
शावकः ३ प्रभिन्नोगर्जितोमत्तो २ समावुद्वांतनिर्मदौ २ हास्तिकंगजतावृंदे २ करि
णीधेनुकावशा ३ गंडः कटोमदोदानं ४ दंतिवाः वमथुः करशीकरः २ कुंभौतुपिंडौ ।
शिरसः । तयोर्मध्येविदुःपुमान् । अवग्रहोललाटंस्यात् २ ईषिकात्वक्षिकूटकम् ।
अपांगदेशोनिर्याणं । कर्णमूलंतुचूलिका । अधःकुंभस्यवाहित्थंप्रतिमानमधोस्य
च । आसनंस्कंधदेशः स्यात्पद्मकंबिंदुजालकम् । पक्षभागः पार्श्वभागो २ दंतभाग
स्तुयोग्रतः । द्वौपूर्वपश्चाज्जंघादिदेशौगात्रावरेक्रमात् २ तोत्रंवैणुकंआलानंबंध
स्तंभे २ अथशृंखलेअंदुकोनिगडोस्त्रीस्यात् २ अंकुशोस्त्रीसृणिःस्त्रियाम् दूष्याक
क्ष्यावरत्रास्यात् २ कल्पनासज्जनासमे २ प्रवेण्यास्तरणंवर्णः परिस्तोमः कुथोद्वयोः
५ वीतंत्वसारंहस्त्यश्वं । वारीतुगजबंधनी २ घोटकोवीतितुरगतुरंगाश्वतुरंगमाः

वाजिवाहार्वगंधर्वहयसैंधवसप्तयः ।१। आजानेयाः कुलीनाः स्युः । विनीताः साधुवाहि
नः । वनायुजाः पारसीकाः कांभोजा बाह्लिका हयाः ४ वाह्लीकश्च युयुरश्वोश्वमेधीयः ।
जवनस्तु जवाधिक । प्रजवीव पृष्ठ्यः स्थौरी । सितः कर्कः । रथ्यो वोढा रथस्य यः । बा
लः किशोरः वाम्यश्वा वडवा २ वाडवं गणे । त्रिष्वाश्वीनं यदश्वेन दिनेनैकेन गम्यते ।
कश्यं तु मध्यमश्वानां । हेषा ह्रेषा च निःस्वनः । निगालस्तु गलोद्देशः । वृंदे त्वश्वीय
माश्ववत् । पर्याणं पल्ययनकं । वल्गा रश्मि कशाः समाः २ आस्कंदितं धौरितकं व
ल्गितं रेचितं प्लुतम् गतयोऽमूः पंचधाराः ५ घोणा तु प्रोथमस्त्रियाम् । कविका तु ख
लीनोऽस्त्री । शफं क्लीबे खुरः पुमान् । पुच्छोऽस्त्री लोमलांगूले २ वालहस्तश्च वालधिः
२ त्रिषूपावृत्तलुठितौ परावृत्ते मुहुर्भुवि । याने चक्रिणि युद्धार्थे शतांगः स्यंदनो रथः
४ असौ पुष्परथश्चक्रयानं न समराय यत् । कर्णीरथः प्रवहणं डयनं च समं त्रयम् क्ली

वेसरः स्युमान् २ पुच्छोस्त्रीलोमलांगूले ३ वालहस्तश्च वालधिः २ त्रिषुपाहृतलूदितो
परावृत्ते मुहुर्भुवि २ यानेचक्रिणियुद्धार्थेशतांगः स्यंदनोरथः ४ असौपुष्यरथश्चक्रयां
नंनसमराययत् १ कर्णीरथः प्रवहणंडयनंचसमंत्रयम् क्लीबेनः शकटोस्त्रीस्यात् २
गंत्रीकम्बलिवाह्यकम् २ शिविकायाप्ययानंस्यात् २ दोलाप्रेंखादिकाः स्त्रियाम् २
उभौतुद्वैपवैयाघ्रौद्वीपिचर्मावृतेरथे २ पांडुकंबलसंवीतः स्यंदनः पांडुकम्बली १ यो
ग्योरथोवैनयिकस्याध्वन्यः पारियात्रिकः ४ रथेकाम्बलवास्त्राद्याः कम्बलादिभिरा
वृते २ अस्त्रोद्वूलावद्वूलावद्वूलाख्याद्वधाधोमुखस्त्ववेको २ त्रिषुद्वैपादयोरथ्यारथक
ड्यारथव्रजे २ धूःस्त्रीक्लीबेयानमुखं २ स्याद्रथांगमपस्करः २ चक्रंरथांगं १ रथगुप्ति
र्वरूथोना २ कूबरस्तुयुगंधरः १ अनुकर्षोदार्वधःस्थम् १ प्रासंगोनायुगाद्युगः १ सर्वं
स्याद्वाहनंयानंयुग्यंपत्रंचधोरणम् ५ परम्परावाहनंयत्तद्वैनीतकमस्त्रियाम् १ आ

अ
को
५३
२

43/2

धोरणा हस्तिपका हस्त्यारोहा निषादिनः ४ नियंता प्राजिता यंता सूतः क्षत्ता च सा
दिनः २ भटा योधाश्च योद्धारः ३ सेनारक्षास्तु सैनिकः २ सेनायां समवेता ये सैन्यास्ते सै
निकाश्च ते बलिनो ये सहस्रेण ते सहस्राः सहस्रिणः २ परिधिस्थः परिचरः २ सेनानी
र्वाहिनीपतिः २ कंचुको वारवाणो ऽस्त्री २ यत्तु मध्ये सकंचुकाः बध्नंति तत्सारसनमधि
कांगः २ अथ शीर्षकं शीर्षण्यं शिरस्त्रे च ३ तनुत्रं वर्म दंशनं उरश्छदः कंकटको ऽज
गरः कवचो ऽस्त्रियाम् ९ आमुक्तः प्रतिमुक्तश्च पिनद्धश्चापिनद्धवत् ४ सन्नद्धो वर्मितः
सज्जो दंशितो व्यूढकंकटः ५ त्रिष्वामुक्तादयः वर्मभृतां कावचिकं गणे । पदातिपत्ति
पदगपादातिकपदाजयः पद्गश्च पदिकश्च ७ अथ पादातं पत्तिसंहतिः । शस्त्राजी
वी कांडपृष्ठायुधीयायुधिकाः समाः ४ कृतहस्तः सुप्रयोगविशिखः कृतपुंखवत्
३ अपराधपृषत्को ऽसौ लक्षाद्यश्च्युतसायकः धन्वी धनुष्मान् धानुष्को निषंग्यस्त्री धनु

५३

धेरः ५ स्यात्कंडवांसत्कांडीरः शाक्तीकः शाक्तिहेतिकः १ याष्टीकपारश्वधिकौयष्टिस्वधि

कौयष्टिस्वधितिहेतिकः १ याष्टीकपारश्वधिकौयष्टिस्वधिहेतिकौनैस्त्रिंशिकोसिहेतिःस्या

त् १ समौप्रासिककौंतिकौ १ चर्मीफलकपाणिःस्यात् १ पताकीवैजयंतिकः १ अनुप्ल

वःसहायश्चानुचरोभिचरःसमः ४ पुरोगाग्रेसरप्रष्ठाग्रतःसरपुरःसराः पुरोगमःपुरोगामी

१ मंदगामीतुमंथरः जंघालोतिजवस्तुल्यौ १ जंघाकरिकजांघिकौ १ तरस्वीत्वरितोवे

गीप्रजवीजवनोजवः ४ जय्योयःशक्यतेजेतुं । जेयोजेतव्यमात्रके । जैत्रस्तुजेता १ योग

च्छत्यलंविद्विषतःप्रति सोभ्यमित्रोभ्यमित्रीयोप्यभिमित्रीणइत्यपि १ ऊर्जस्वलःस्यादू

र्जस्वीयऊर्जोतिशयान्वितः १ स्यादुरस्वानुरसिलः १ रथिकोरथिनोरथी १ कामंगाम्यनु

कामीनोपि १ अत्यंतीनस्तथात्यंतगामी १ शूरोवीरश्चविक्रांते १ जेताजिष्णुश्चजित्वरः १ सां

युगीनोरणेसाधुः १ शस्त्राजीवोदयश्चिन्नु ध्वजिनीवाहिनीसेनापृतनातेकिनीचमूः वरू

ग्र
को
४४
५५

थिनी ॰ बलं सैन्यं चक्रं चानीकमस्त्रियाम् ४ व्यूहस्तु बलविन्यासः । भेदा दण्डादयो युधि ४ प्र

त्यासारो व्यूहपार्ष्णिः २ सैन्यपृष्ठे प्रतिग्रहः । एकेभैकरथा त्र्यश्वा पत्तिः पंचपदातिका । पत्त्यं

गैस्त्रिगुणैः सर्वैः क्रमादाख्या यथोत्तरं सेनामुखं । गुल्मगणौ २ वाहिनी । पृतना । चमूः । अनी

किनी । दशानीकिन्य । क्षौहिणी । अथ संपदि संपत्तिः श्रीश्च लक्ष्मीश्च ४ विपत्त्यां विपदापदौ २

आयुधं तु प्रहरणं शस्त्रमस्त्रं ४ दैत्यस्य अथास्त्रियौ धनुश्चापौ धन्वशरासनकोदण्डकार्मुकम् ६

इष्वासोपि ॰ अस्त्रस्य अथ कर्णस्य कालपृष्ठं शरासनम् । कपिध्वजस्य गांडीवगांडिवौ पुंनपुंसके २

कोटिरस्याटनिः । गोधातले ज्याघातवारणे २ लस्तकस्तु धनुर्मध्यं । मौर्वी ज्या शिंजिनी गुणः

४ स्त्रीवाच स्यात् प्रत्यालीढमालीढमित्यादि स्थानपंचकम् लक्षं लक्ष्यं शरव्यं च ३ शराभ्या

स उपासने पृषत्कबाणविशिखा अजिह्मगखगाशुगाः कलम्बमार्गणशराः पत्री रोप इषुर्द्वयोः ५४

कलम्बो वत्सदन्तश्च वाजी भल्लश्च बाणवान् क्षिलीमुखः स्वर्णपुंखः सायकोऽथो तूणः शरः ।

निकतेस्त्रीत्वणमार्गोपि कलम्बवत्मीवसायकः प्रक्ष्वेडनास्तुनाराचैः २ पक्षोवाजः १ त्रिष्वतोनि
रस्तः प्रहितेवाणे। विषाक्तेदिग्धलिप्तकौ २ तूणोपासंगतूणीरनिषंगाइषुधिर्द्वयोः तूण्यां ८
कलापश्च खड्गेतुनिस्त्रिंशचंद्रहासासिरिष्टयः कौक्षेयकोमंडलाग्रः करवालः कृपाणवत् त्स
रुः खड्गादिमुष्टौस्यात्। मेखलातन्निबंधनम्। फलकोस्त्रीफलंचर्म २ संग्राहोमुष्टिरस्ययः २
द्रुघणोमुद्गरघनौ २ स्यादीलीकरवालिका १ भिंदिपालः सृगस्तुल्यौ १ परिघः परिघातनः द्वयोः
कुठारः परशुः स्वधितिस्तुपरश्वधः ४ स्यात्शस्त्रीचासिपुत्रीचछुरिकाचासिधेनुका ४ वापुंसि
शल्यंशंकुर्ना सर्वलातोमरोस्त्रियांप्रासस्तुस्त्रियः पाल्यश्रिकोटयः ४ सर्वाभिसारः सर्वौघः स
र्वसंनहनार्थकः १ लोहाभिसारोस्त्रभृतांराज्ञांनीराजनेविधिः। यत्सेनयाभिगमनमरौस्या
दभिषेणने। यात्राव्रज्याभिनर्याणंप्रस्थानंगमनंगमः ८ स्यादासारः प्रसरणं १ प्रचक्रंचलि
तार्थकम् १ अहितान्प्रत्यभीतस्यरणेयानमभिक्रमः। वैतालिकाबोधकराः १ चाक्रिका

वैदिकार्थकाः २ स्युर्मागधास्तुमगधा २ वंदिनःस्तुतिपाठकाः २ संशप्तकास्तुसमयेसंग्रा।
मादनिवर्तिनः। रेणुर्द्वयोःस्त्रियांधूलिःपांसुर्नानद्वयोरजः ४ चूर्णेःक्षोदः २ समुत्पिंजपिं
जलौभृशमाकुले २ पताकावैजयंतीस्यात्केतनंध्वजमस्त्रियाम् ४ सावीराशंसनंयुद्ध
भूमिर्यातिभयप्रदा अहंपूर्वमहंपूर्वमित्यहंपूर्विकास्त्रियाम्। आहोपुरुषिकादर्पाद्यास्यात्सं
भावनात्मनि। अहमहमिकातुसास्यात्परस्परंयोभवत्यहंकारः। द्रविणंतरःसहोबलशौर्या
णिस्थामशुष्मंच ० शक्तिःपराक्रमःप्राणः ३ विक्रमस्त्वतिशक्तिता। वीरपाणंतुयत्पानंवृ।
त्तेभाविनिवारणे। युद्धमायोधनंजन्यंप्रधनंप्रविदारणम् मृधमास्कंदनंसंख्यंसमीकंसाम्प
रायिकम् अस्त्रियांसमरानीकरणाःकलहविग्रहौ संप्रहाराभिसंपातकलिसंस्फोटसंयु
गाः अभ्यामर्दसमाघातसंग्रामाभ्यागमाहवाः समुदायःस्त्रियांसंयत्समित्याजिसमिद्यु।
धः। नियुद्धंबाहुयुद्धेस्यात्। तुमुलंरणसंकुले। क्ष्वेडातुसिंहनादःस्यात् २ करिणांघटना

घटा। क्रंदनंयोधसंराव: २ बृंहितंकरिगर्जितंविस्फारोधनुष:स्वान:। पटहाडंबरौस
मौ २ प्रसभंतुबलात्कारोहठ: २ अथस्खलितंछलं २ अजन्यंक्लीवउत्पातउपसर्ग:
समंत्रयम् ३ मूर्छातुकश्मलंमोह: ३ अवमर्दस्तुपीडनम् २ अभ्यवस्कंदनंत्वभ्या
सादनं २ विजयोजय: २ वैरशुद्धि:प्रतीकारोवैरनिर्यातनंचसा ३ प्रद्रावोद्द्रावसंद्रा
वा:संदावोविद्रवोद्रव: अपक्रमोपयानंच ८ रणेभंग:पराजय:। पराभवस्तु पराजि
तपराभूतौत्रिषु २ नष्टतिरोहितौ २ प्रमापणंनिबर्हणंनिकारणंविशारणंप्रवास
नंपरासनंनिषूदनंनिहिंसनम् निर्वासनंसंज्ञपनंनिर्ग्रंथनमपासनं निस्तर्हणं।
निहननंक्षणनंपरिवर्जनम् निर्वापणंविशसनंमारणंप्रतिघातनम् उद्वासनप्रम
थनक्रथनोज्जासनानिच आलंभपिंजविशरघातोन्माथवधाअपि २८ व्यापादनंवि
शसनंकदनंचनिबर्हणं ४ स्यात्पंचताकालधर्मोदिष्टांत:प्रलयोत्यय: अंतो।

नाशोद्वयोर्मृत्युः मरणंनिधनोस्त्रियाम् प्रमयोस्त्रीदीर्घनिद्राहिंसासंस्थानिमील
ते १५ परासुप्राप्तपंचत्वपरेतप्रेतसंस्थिताः मृतप्रमीतौत्रिष्वेते ७ चिताचित्याचितिः
स्त्रियः २ कबंधोस्त्रीक्रियायुक्तमपमूर्धकलेवरम् श्मशानंस्यात्पितृवने १ करवी
रंगावाट्यंदं भूतवासःप्रेतवनं १ कुणपःशवमस्त्रियाम् १ प्रग्रहोपग्रहौबंद्यां २ का
रास्याद्बंधनालये १ पुंसिभूम्न्यसवःप्राणाश्चैवं १ जीवोसुधारणंजीवाच आयुर्जीवि
तकालोना १ जीवातुर्जीवनौषधम् १ इत्यमरकोशेद्वितीयकांडेक्षत्रियवर्गः श्र
घृमः ॐऊरव्याऊरुजाअर्यावैश्याभूमिस्पृशोविशः आजीवोजीविकावार्तावृत्ति
र्जीवनवेतने ८ स्त्रियांकृषिः १ पाशुपाल्यं १ वाणिज्यंच १ इतिवृत्तयःसेवाश्ववृत्तिः
अनृतंकृषिः १ उञ्छशिलंमृतम् १ द्वेयाचितायाचितयोर्यथासंख्यंमृतामृते १ स
त्यानृतंवणिग्भावः १ स्यादृणंपर्युदंचनंउद्धारः २ अर्थप्रयोगस्तुकुसीदंवृद्धिजी।

वने २ यावज्जयाश्चेयावितकं । निर्याभेदापमित्यकम् । उत्तमर्णाधमर्णौ द्वौ प्रयोक्तृग्राहकौ
क्रमात् कुसीदिको वार्धुषिको वृद्ध्याजीवश्च वार्धुषिः ४ क्षेत्राजीवः कर्षिकश्च कृषिक
श्च कृषीवलः ४ कार्षिकस्य क्षेत्रं व्रैहेयशालेयं व्रीहिशाल्युद्भवोचितम् । यव्यं यवक्यं
षष्टिक्यं यवादिभवनं हि यत् २ तिल्यतैलीनवत् २ माषोमाणुभंगा द्विरूपता शाक ।
क्षेत्रादिके शाकशाकटं शाकशाकिनं । मौद्गीनकौद्रवीणादि शेषधान्योद्भवक्षमम् ।
बीजाकृतं तूप्तकृष्टे २ सीत्यं कृष्टं च हल्यवत् । त्रिगुणाकृतं तृतीयाकृतं त्रिहल्यं त्रिसी
त्यमित्यपि ४ तस्मिन् द्विगुणाकृते तु सर्वं पूर्वं ४ शम्बाकृतमपीह । द्रोणाढकादिवा
पादौ द्रौणिकाढकिकादयः खारीवापस्तु खारीकः २ उत्तमर्णादयस्त्रिषु पुंनपुंस
कयोर्वप्रः केदारः क्षेत्रं २ अस्य तु कैदारिकं स्यात् कैदार्यं क्षेत्रं कैदारकं गणे ५ लोष्टा
नि लोष्टवः पुंसि २ कोटिशो लोष्टभेदनः २ प्राजनं तोदनं तोत्रं खनित्रमवदारणे च ख ।

नित्रमवदारणे २ कुद्दालस्य दात्रंलवित्रं । आबंधोयोत्रंयोक्त्रं २ अथोफलंनिरीषंकु
टकंफालः कृषिकः फलंकृषिश्च लांगलंहलंगोदारणंचसीरः ४ अथशम्यास्त्रीयु
गकीलकः २ ईषालांगलदंडः स्यात् २ सीतालांगलपद्धतिः २ पुंसिमेधिः खलेदारु
न्यस्तंयत्पशुबंधने । आशुर्व्रीहिः पाटलः स्यात् । शितशूकयवौसमौ २ तोकस्तत्र ।
हरिते कलायस्तुसतीनकः हरेणुखंडिकौचास्मिन् ४ कोरदूषस्तुकोद्रवः २ उद्दाल
कश्च मंगल्यकोमसूरः २ अथमकुष्ठकमयोष्ठकौवनमुद्गे ३ सर्षपेतुद्वौतंतुभकटंभ
कौ २ सिद्धार्थस्त्वेषधवलः । गोधूमः सुमनः समौ २ स्याद्यावकस्तुकुल्माषः २ चणको
हरिमंथकः २ द्वौतिलेतिलपेजश्चतिलपिंजश्चनिष्फले २ क्षवः क्षुताभिजननोराजिका
कृष्णिकासुरी ५ स्त्रियौकंगुप्रियंगूद्वे २ अतसीस्यादुमाक्षुमा २ मातुलानीतुभंगायां २
व्रीहिभेदस्त्वणुः पुमान् । श्यामकः श्यामाकश्च किंशारुःसस्यशूकंस्यात् । कणिशंस

स्यमंजरी खिलं सिलंच धान्यं व्रीहिः स्तम्बकरिः २ सीन्यं कलमस्य कलस्तोवलिनः को

शूगावे धान्यादिकहृकः ४ स्तंभो गुच्छस्तृणादिनः २ नाडीनालं च कांडोस्य २ पलालो

स्त्रीसनिष्फलाः । कडंगरो बुसं क्लीवे २ धान्यत्वचि तुषोमान्स्तुषः । शूकोस्त्रीश्लक्ष्णतीक्ष्णा

ग्रे । कंटकश्च शमीशम्बा २ त्रिषुत्तरे ऋद्धमावसितं धान्यं । पूतंतु बहुलीकृतम् । मा

षादयः शमीधान्ये शूकधान्ये यवादयः । शालयः कलमाद्याश्च षष्टिकाद्याश्च पुंस्यमी

। तृणधान्यानि नीवाराः २ स्त्रीगवेधुर्गवेधुका २ अयोग्रे मुसलोस्त्री स्यात् २ उलूखल

मुलूखलम् २ प्रस्फोटनं शूर्पमस्त्री । चालनं तितउः पुमान् २ परिपवनं च स्यूतप्रसेवौ २

प्रसेवकश्च कंडोलपिटौ २ पिटकश्च कटकिलिंजकौ समानौ २ रसवत्यां तु पाकस्थान

महानसे २ पौरोगवस्तदध्यक्षः २ सूपकारास्तु वल्लवाः २ आरालिका आंधसिकाः सू

दा औदनिका गुणाः भक्षकाराश्च आपूपिकः कांदविको भक्ष्यकारः २ इमे त्रिषु अश्मं

अ
को
५८
48

नधुद्धानमधिश्रयणी चुल्लिरंतिका ५ अंगारधानिकांगारशकट्यपि हसंतिका हसं।
त्यपि ४ मत्राग्रिकाच अथ न स्त्री स्यादंगारः अलातमुल्मुकम् २ क्लीबेम्बरीषं भ्राष्ट्रो ना २
कंदुर्वा स्वेदनी स्त्रियाम् २ अलिंजरः स्यान्मणिकं २ कर्कर्यालूर्गलंतिका पिठिरः स्था
ल्युखा कुंडं ४ कलशस्तु त्रिषु द्वयोः घटः कुटनिपावस्त्री ४ शरावो वर्धमानकः २ ऋजी
षा जिरस्य स्त्रीषं पिष्टपचनं २ कंसोस्त्री पानभाजनं २ मल्लिकापात्री च कुतूः कृत्तेः।
स्नेहपात्रं। सैवाल्पा कुतुपः पुमान्। सर्वमावपनं भांडं २ उष्ट्रिका वीटिका च पात्रामत्रे
च भाजनम् ३ दर्विः कंबिः खजाका च ३ स्यात्तर्दूर्दारुहस्तकः। अस्त्री शाकं हरितकं
शिग्रुः २ अस्य तु नालिका कडम्बश्च कलम्बश्च २ वेषवार उपस्करः २ तिंतिडीकं च चुक्रं
च वृक्षाम्लं २ अथ वेल्लजं मरिचं कोलकं कृष्णमूषणं धर्मपत्तनम् ६ जीरको जरणोजा ५८
जी कणा ४ कृष्णे तु जीरके सुषवी कारवी पृथ्वी पृथुः कालोपकुंचिका ६ आर्द्रकं शृंग

वीरंस्यात् २ अथवक्त्रावितन्नकंकुस्तुंबुरुचधान्याकं ४ अथशुंठीमहौषधं स्त्रीनपुंसकयोर्वि

श्वंनागरंविश्वभेषजं आरणालकसौवीरकुल्माषाभिषुतानि च अवंतिसोमधान्याम्लकुंजलं

निचकांजिकं ८ कांजिकंच सहस्रवेधिजतुकंबाह्लीकंहिंगुरामठम् ४ अथगूढगंधस्य तत्प

त्रीकारवीपृथ्वीबाष्पिकाकबरीपृथुः ४ निशाख्याकांचनीपीताहरिद्रावरवर्णिनी ४ रज

नीव सामुद्रंयत्तुलवणमक्षीवंवशिरंचतत् २ सैंधवोस्त्रीशीतशिवंमाणिमंथंचसिंधुज

म् रौमकंच रोमकेवसुकं २ पाक्यंविडंचकृतकेद्वयं २ सौवर्चलेक्षरुचके २ तिलकं

तत्रमेचके १ मत्स्यंडीफाणितंखंडविकारे २ शर्करासिता २ कूर्चिकाक्षीरविकृतिः १ स्याद्रसा

लातुमार्जिता २ स्यात्तेमनंतुनिष्ठानं २ व्यंजनेच त्रिलिंगावासितावधेः शूलाकृतंभटित्रंच

शूल्यं २ भर्जितकंभृष्टंच उख्यंतुपैठरम् २ प्रणीतमुपसंपन्नं २ प्रयस्तंस्यात्सुसंस्कृतम् २ सं

स्कृतेसर्पिषादंभासापिष्टंदाधिकंक्रमात् स्यात्पिच्छिलंतुविजिलं २ संमृष्टंशोधितंसमे १

चिक्कणं मसृणं स्निग्धं ३ समे भावितवासिते २ आपक्वं पौलिरभ्यूषः ३ लाजाः पुंभूम्नि चा।
तताः २ पृथुकः स्याच्चिपिटकः २ धाना भृष्टयवे स्त्रियः। पूपोऽपूपः पिष्टकः स्यात् ३ करम्भो
दधिसक्तवः। भिस्सा स्त्री भक्तमन्धोऽन्नमोदनोऽस्त्री स दीदिवि ६ आवणालस्तु भिस्सटाद।
ग्धिका २ सर्वरसाग्रे मंडमस्त्रियाम् मासराचामनिस्रावा मंडे भक्तसमुद्भवे ३ यवागूरुष्णि
का श्राणा विलेपी तरला च सा ५ गव्यं त्रिषु गवां सर्वं। गोविड् गोमयमस्त्रियाम् २ तत्तु शुष्कं
करीषोऽस्त्री। दुग्धं क्षीरं पयः समम् ३ पयस्यमाज्यदध्यादि। द्रप्सं दधि घनेतरत्। घृतमाज्य
माज्यं हविः सर्पिः ४ हविष्यंच नवनीतं नवोद्धृतम् तत्तु हैयंगवीनं यद्ध्योगोदोहोद्भवं घृ।
तम्। दंडाहतं कालशेयमरिष्टमपि गोरसः ४ तक्रं ह्युदश्विन्मथितं पादाम्ब्वर्धाम्बु निर्ज
लम् ३ मंडं दधिभवं मस्तु। पीयूषोऽभिनवं पयः। अशनाया बुभुक्षा क्षुत् ३ रोचको ह्रौरुवि
ष्य ग्रासस्तु कवलार्थकः २ सपीतिः स्त्री तुल्यपाने। सग्धिः स्त्री सहभोजने २ उदन्यातु।

पिपासातृट्तर्षः ४ त्सग्धाच जग्धिस्तुभोजनम् जेमनंलेहआहारोविघसोन्यादइत्यपि

१ प्रत्यवसानमभ्यवहारश्च सौहित्यंतर्पणंतृप्तिः २ फेलाभुक्तसमुज्झितम् १ कामंप्रका

मंपर्याप्तंनिकामेष्टंयथेप्सितम् ८ गोपेगोपालगोसंख्यगोधुगाभीरवल्लवाः २ गोमहि

ष्यादिकंपादबंधने । द्वौगवेश्वरे गोमानोधनंतुगोकुलंस्याद्गवांव्रजः २ धनेव त्रिष्वा

शितंगवीनंतद्गावोयत्राशिताःपुरा । उक्षाभद्रोबलीवर्दऋषभोवृषभोवृषः अनड्वान्सौ

रभेयोगौः २ शाक्करश्शाक्करीवाड्पेयः ष्णांकरश्च उक्ष्णांसंहतिरौक्षकं । गव्यागोत्राग

वां २ वत्सधेन्वोर्वात्सकधैनुकम् २ वृषोमहान्महोक्षःस्यात् । वृद्धोक्षस्तुजरद्गवः २

उत्पन्नउक्षाजातोक्षः । सद्योजातस्तुतर्णकः । शकृत्करिस्तुवत्सःस्यात् २ दम्यवत्सत

रौसमौ २ आर्षभ्यःषंडतायोग्यः । षंडोगोपतिरिट्चरः ३ स्कंधदेशस्त्वस्यवहः । सा

स्नातुगलकम्बलः २ स्यान्नस्तितस्तुनस्योतः २ प्रष्ठवाड्युगपार्श्वगः २ युगादीनांतुवो।

ग्रं
को
५·
50

ग्यायुग्यप्रासंग्यशाकटाः २ खनति तेन तद्वोढास्येदं हालिकसैरिकौ २ धूर्वहे धुर्य-
धौरेयधुरीयधुरीणाः सधुरंधराः ५ उभावेकधुरीणैकधुरावेकधुरावहे २ स तु सर्वधुरी
वेकधुरावहे २ स तु सर्वधुरीणो यो भद्रः सर्वधुरावहः २ माहेयी सौरभेयी गौरुस्रामा-
ता च शृंगिणी अर्जुन्यघ्न्या रोहिणी स्यात् २ अनड्वाही गोमतल्लिका स्वन्निष्ठ उत्तमा।
गोषु नैचिकी। वर्णादिभेदात्संज्ञाः स्युः शबलीधवलादयः द्विहायनी द्विवर्षा गौः
२ एकाब्दा त्वेकहायनी २ चतुरब्दा चतुर्हायणी २ एवं त्र्यब्दा त्रिहायणी २ वशा वन्ध्या।
२ अवतोका तु स्रवद्गर्भा २ अथ संधिनी आक्रान्ता वृषभेण अथ वेहद्गर्भोपघातिनी २
काल्योपसर्या प्रजने २ प्रष्ठौही बालगर्भिणी। स्यादचंडी तु सुकरा २ बहुसूतिः परे-
ष्टुका २ चिरसूता बष्कयिनी २ धेनुः स्यान्नवसूतिका। समांसमीना सा यैव प्रतिवर्षं
प्रसूयते। ऊधस्तु क्लीबमापीनं २ समौ शिवककीलकौ २ न पुंसि दाम संदानं २ पशु

५·

रज्जुर्दामनी २ वैशाखमन्थमन्थानमन्थानो मन्थदण्डके ५ तत्क्राटो दमनकः खनिकः

स्तथस्य कुठरो दण्डविष्कम्भे २ मञ्जरस्य मन्थनी गर्गरी समे २ उष्ट्रे क्रमेलकमयमहाङ्गाः

४ दासेरको दीर्घजङ्घो ग्रीवी वल्लभस्य करभः शिशुः । वारणस्य करभाः स्युः।

शृङ्खलका दारवैः पादबन्धनैः । अजाच्छागी २ शुभच्छागबस्तच्छगलका अजे ५ ऌ

गस्य मेढ्रोरभ्रोरणोर्णायुमेषवृष्णय एडकः उष्ट्रः ग्रविश्य उष्ट्रोरभ्राजन्तं देस्यादौष्ट्रको

रभ्रकाजकं वक्रीवेन स्वबालेयाराभगर्दभाः खराः ५ वैदेहकः सार्थवाहो २ नै

गमो वाणिजो वणिक् २ पण्याजीवी ह्यापणिकः क्रयविक्रयिकश्च सः विक्रेता स्या

द्विक्रयिकः २ क्रायकः क्रयिकः समौ २ वाणिज्यं तु वणिज्या स्यात् २ मूल्यं वस्नोप्य

वक्रयः २ नीवी परिपणो मूलधनं २ लाभोधिकं फलं २ परिदानं परीवर्तो नैमेय

निमयावपि ४ पुमानुपनिधिर्न्यासः २ निक्षेपश्च प्रतिदानं तदर्पणं २ क्रये प्रसा

अ
को
५८
51

रितेक्रये। क्रेयंक्रेतव्यमात्रके। विक्रेयंपणितव्यंचपण्यं २ क्रय्यादयस्त्रिषु क्ली
बेसत्यापनंसत्यंकारः सत्याकृतिः स्त्रियाम् २ विपणोविक्रयः २ संख्यासंख्येये
ह्यादशत्रिषु विंशत्याद्याः सदैकत्वेसर्वाः संख्येयसंख्ययोः संख्यार्थेद्विबहुत्वेस्तः
तासुचानवतेःस्त्रियः पंक्तेःशतसहस्रादिक्रमाद्दशगुणोत्तरं यौतवंद्रुवयंपा
य्यमितिमानार्थकंत्रयं २ मानंतुलांगुलिप्रस्थैःगुंजाःपंचाद्यमाषकाः। तेषोड
शाक्षःकर्षोस्त्री २ पलंकर्षचतुष्टयम्। सुवर्णबिस्तौहेम्नोक्षे २ कुरुविस्तस्तुत।
त्पले। तुलास्त्रीयांपलशतं। भारःस्याद्विंशतिस्तुलाः। आचितोदशभाराःस्युः।
शाकटोभारआचितः। कार्षापणःकार्षिकःस्यात् कार्षिकेताम्रिकेपणः। अस्त्रि
यामाढकद्रोणौखारीवाहोनिकुंचकः कुडवःप्रस्थइत्याद्याः परिमाणार्थकाः ५८
पृथक् पादस्तुरीयोभागःस्यात्। अंशभागौतुवंटकः २ द्रव्यंवित्तंस्वापतेयंरिक्थ

ऽरिक्थं धनंवसुहिरण्यंद्रविणंद्युम्नमर्थरैविभवानपि ।१ स्यात्कोशश्चहिरण्यंचहे

मरूप्येकृताकृते २ ताभ्यांयदन्यत्तत्कुप्यं । रूप्यंतद्द्वयमाहतं । गारुत्मतंमरकतम

श्मगर्भोहरिन्मणिः ४ शोणरत्नंलोहितकः पद्मरागः २ अथमौक्तिकंमुक्ता २ तार

श्च अथविद्रुमः पुंसिप्रवालः पुंनपुंसके २ सूर्यकान्तस्त्वग्निमणिः २ वैडूर्यंवालवाय

जम् २ रत्नंमणिर्द्वयोरश्मजातौमुक्तादिकेपिच २ स्वर्णंसुवर्णंकनकंहिरण्यंहेम

हाटकम् तपनीयंशातकौम्भंगांगेयंभर्मकर्बुरं चामीकरंजातरूपंमहारजतकाञ्चने

रुक्मंकार्तस्वरंजाम्बूनदमष्टापदोस्त्रियां ।१९ कल्याणमञ्जुतंकलधौतंकैरिकंभूसिं

ऐंद्रंवसुच अलंकारसुवर्णंयच्छृंगीकनकमित्यदः । दुर्वर्णंरजतंरूप्यंखर्जूरंश्वेतमि

त्यपि ५ अथपिशाहातारंकलधौतंचरीतिः स्त्रियामारकूटोनस्त्रियां २ पित्तलेआरः

कपिलोहंच अथताम्रकंशुल्बंम्लेच्छमुखंद्व्यष्टवरिष्ठोडुम्बराणिच ८ औडुम्बरंचलो

अ
को
५२
52

स्त्रकंतीक्ष्णंपिंडंकालायसायसी अश्मसारं ७ पारवंत्वनेव अथमंडूरंसिं
हानमपितन्मले २ सर्वंचतैजसंलोहं। विकारस्त्वयसःकुशी। क्षारःकाचः २ अ।
थचपलोरसःसूतश्चपारदे ४ गवलंमाहिषंशृंगं २ अभ्रपोतांजनयामुनम् ४ तु।
स्रोतोंजनेशिखिग्रीकार्थोद्भवंतुत्थरसांजने कंगिरिजामले स्रोतोंजनंतुसौवीरंका।
पोतांजनयामुनम् तुत्थांजनेशिखिग्रीवंमयूरकवितुन्नकंकर्परी ५ दार्विका।
क्वाथोद्भवंतुत्थरसांजनेरसगर्भंतार्क्ष्यशैलं ४ रसजातसाग्रेव गंधाश्मनितु
गंधिकः सौगंधिकश्च २ चक्षुष्याकुलाल्यौतुकुलत्थिका २ रीतिपुष्पंपुष्प
केतुपौष्पकंकुसुमांजनम् ४ पिंजरंपीतनंतालमालंचहरितालके ५ गैरें
तेनटमेडनेवगैरेयमर्थ्यंगिरिजमश्मकंतुशिलाजतु ५ बोलगंधरसप्राणपिं ५२
डगोमरसास्समाः ६ डिंडीरोब्धिकफःफेनः ३ सिंदूरंनागसंभवम्। चीनपि।

हेमंगो धारपकस्थरक्रकेरणः सीमंतोन्नु सवमेरुनेव नागः सीसकयोगेष्टवप्राणि ४ त्रपुपि
च्चटे रंगवंगे ४ अथालीनमपि अथपिचुस्तूलः २ अथकमलोत्तरं स्यात्कुसुंभं वह्नि
शिखं महारजनमित्यपि ४ मेषकम्बलऊर्णायुः २ शशोर्णं शशलोमनि २ मधु
क्षौद्रं माक्षिकादि २ मधूच्छिष्टं तु सिक्थकं २ मनःशिला मनोगुप्ता मनो
ह्वा नागजिह्विका ४ शिला च नैपाली कुनटी गोला २ यवक्षारो यवाग्रजः पा
क्यः २ अथ सर्जिकाक्षारः कापोतः सुखवर्चकः २ सौवर्चलं स्याद्रुचकं २ त्वक्
क्षीरी वंशरोचना २ शिग्रुजं श्वेतमरिचं २ मोरटं मूलमैक्षवम् । ग्रन्थिकं पि
प्पलीमूलं चटिकाशिर इत्यपि ४ गोलोमी भूतकेशो ना २ पत्राङ्गं रक्तचंदनम् २
त्रिकटु त्र्यूषणं व्योषं २ त्रिफला तु फलत्रिकम् इत्यमरकोषे द्वितीयकाण्डे वै।

शूद्रवर्गः नवमः ९ ॐ शूद्राश्चावरवर्णाश्च वृषलाश्च जघन्यजाः आचंडालात्तु सं।
कीर्णाश्चम्बष्ठकरणादयः । शूद्राविशोस्तु करणः । अम्बष्ठो वैश्याद्विजन्मनोः ।
शूद्राक्षत्रिययोरुग्रः । मागधः क्षत्रियाविशोः । माहिष्योर्याक्षत्रिययोः । क्षत्तार्याशू
द्रयोः सुतः । ब्राह्मण्यां क्षत्रियात्सूतः । तस्यां वैदेहको विशः । रथकारस्तु माहिष्या।
त् करण्यां यस्य संभवः । स्याच्चण्डालस्तु जनितो ब्राह्मण्यां वृषलेन यः । कारुः शि।
ल्पी संहतैस्तैर्द्वयोः श्रेणिः सजातिभिः । कुलकः स्यात्कुलश्रेष्ठी २ मालाकारस्तु
मालिकः २ कुम्भकारः कुलालः स्यात् २ पलगण्डस्तु लेपकः तन्त्रवायः कुविन्दः स्या
त् २ व्योकारो लोहकारकः २ कर्मारश्च नाडिंधमः स्वर्णकारः कलादो रुक्मका।
रके ४ हेमपाष्टिकश्च स्याच्छांखिकः काम्बविकः २ शौल्विकस्ताम्रकुट्टकः २ स

णिकारो वैकटिकः १ तक्षा तु वर्धकिस्त्वष्टा रथकारश्च काष्टतट् ५ स्थपतिश्च ग्रा
माधीनो ग्रामतक्षः १ कौटतक्षोनधीनकः १ क्षुरी मुंडी दिवाकीर्तिनापितांतावसायि
नः ५ मंडिलश्च निर्णेजकः स्याद्रजकः १ धाविकश्च शौंडिको मंडहारकः १ सुराजी
वी कल्यपालश्च जावालः स्यादजाजीवी १ देवाजीवस्तु देवलः १ स्यान्माया शांब
री १ इंद्रजालं जालकर्मेति: कुहकं च मायाकारस्तु प्रातिहारकः १ शैलालिनस्तु
शैलूषा जायाजीवाः कृशाश्विनः भरता इत्यपि नटाः ६ चारणास्तु कुशीलवाः १ मा
र्दंगिका मौरजिकाः पाणिवादास्तु पाणिघाः वेणुध्माः स्युर्वैणविकाः १ वीणावा
दास्तु वैणिकाः १ जीवांतकः शाकुनिकाः १ द्वैवागुरिकजालिकौ १ वैतंसिकः कौ
टिकश्च मांसिकश्च समं त्रयम् १ भृतको भृतिभुक् कर्मकरो वैतनिकोपि सः ५ वा
र्तावहो वैवधिकः भारवाहस्तु भारिकः १ विवर्णः पामरो नीचः प्राकृतश्च पृथग्ज

नः निहीनोपसदोजाल्मः क्षुल्लकश्चेतरः च सः। भृत्येदासेरदासेयदासगोप्यकचे
टकाः नियोज्यकिंकरप्रेष्यभुजिष्यपरिचारकाः॥ पराचितपरिस्कंदपरजातपरै
धिताः ४ मंदस्तुंदपरिमृजआलस्यः शीतकोलसोः नुसः २ दक्षेतुचतुरपेशल
पटवः सूत्थानउष्णश्च २ उलकश्च चंडालप्लवमातंगदिवाकीर्तिजनंगमाः निषाद
श्वपचावंतेवासिचांडालपुक्कसः। ९ पुक्कसः भेदाः किरातशबरपुलिं
दाम्लेच्छजातयः व्याधोमृगवधाजीवोमृगयुर्लुब्धकोपिसः ४ कौलेयकः सारमेयः
कुक्कुरोमृगदंशकः शुनकोभषकः श्वाश्वान् ७ मंडलोग्रामसिंहोलोजिह्वापोरात्रि।
जागरः श्यामसगोरतिकोलश्च अलर्कस्तुसयोगतः। श्वाविश्वकद्रुर्मृगयाकुशलः
२ सरमाशुनी २ विट्चरः सूकरोग्राम्यः ३ वर्करस्तरुणः पशुः। आछोदनंमृगव्यं
स्यादाखेटोमृगयास्त्रियाम् ४ पापर्द्धि दक्षिणारुर्लुब्धयोगाद्दक्षिणेर्माकुरंगकः २

चौरैकागारिकस्तेनदस्युतस्करमोषकः प्रतिरोधिपरास्कंदिपाटच्चरमलिम्लुचाः पा

रिपंथिकः पश्यतोहरस्थ चौरिकास्तैन्यचौर्येचस्तेयं। लोप्त्रंचतद्धृते। वीतंसस्तूपक

रणंबंधनेमृगपक्षिणाम्। उन्माथःकूटयंत्रंस्यात् २ वागुरामृगबंधनी २ शुल्वंवरा।

टकःस्त्रीतुरज्जुस्त्रिषुवटीगुणः ५ उद्घाटनंघटीयंत्रंसलिलोद्वाहनंप्रहेः २ पुंसिवेमा

वायदंडः २ सूत्राणिनरितंतनवः २ वाणिर्व्यूतिःस्त्रियौतुल्ये २ पुस्तंलेप्यादिकर्मणि

२ पंचालिकापुत्रिकास्याद्वस्त्रदंतादिभिःकृता २ स्यात्सालभंजिकास्तंभेलेख्येनाञ्ज

लिकारिका। जतुत्रपुविकारेतुजातुषंत्रापुषंत्रिषु २ पिटकःपेटकः २ पेटामंजूषा

२ भारयष्टिविहंगिका भारयष्टिः तदालम्बःशिक्यंकाचः २ अथपादुकापादूरुपानत्स्त्री

सैवानुपदीनापदायता ४ पादत्राणंचनद्ध्रीवध्रीवरत्रास्यात् २ अश्वादेस्ताडनीक।

शा २ चाण्डालिकातुकण्डोलवीणाचंडालवल्लकी नाराचीस्यादेषणिका २ शा।

ग्रं
को
५५
55

णस्तुनिकषः कषः २ व्रश्चनः पत्रपरशुः २ ईषिकातूलिकासमे २ तैजसावर्तनीमू
षा २ भस्त्राचर्मप्रसेविका २ आस्फोटनीवेधनिका २ कृपाणीकर्तरीसमे वृक्षादनीवृ
क्षभेदी २ टंकः पाषाणदारकः २ क्रकचोस्त्रीकरपत्रं २ आराचर्मप्रभेदिका सूर्मीस्थू
णालोह प्रतिमा ३ शिल्पंकलादिकंकर्म प्रतिमानंप्रतिबिम्बंप्रतिमाप्रतिया
तना प्रतिच्छायाप्रतिकृतिरर्चापुंसिप्रतिनिधिरुपमोपमानंस्यात् ९ प्रतिरूपंप्रति
च्छेदः प्रतीकाशस्च वाच्यलिंगाः समस्तुल्यः सदृक्षः सदृशः सदृक् साधारणः स
मानश्च ९ स्युरुत्तरपदेत्वमी निभसंकाशनीकाशप्रतीकाशोपमादयः ४ कर्मण्या
तु विधाभृत्याभृतयोभर्मवेतनम् भरण्यंभरणंमूल्यंनिर्वेशः पणइत्यपि ॥ सुराह
लिप्रियाहालापरिस्रुद्वरुणात्मजाकोलसौः नलः २ दर्दोतुचन्द्रसेनालचद्वसस्या
नरस्तकस्य वेंगांलसवर्मातेगरिमाकौतिजनेगामाः निमानस्यपकावेतेमासिवेश्र

५५

लुब्धकाः सः १ पक्कणः शबरावासाधीव भेदाः किरातशबरपुलिंदा म्लेच्छजातयः

व्याधो मृगवधाजीवो मृगयुर्लुब्धकोपि सः ४ कौलेयकः सारमेयः कुं… रुणात्मा

जा गंधोत्तमा प्रसन्नेरा कादंबर्यः परिस्रुता ॥ मदिरा कश्यमद्ये चापि वारुणी

स्वादुरसा मदिरा कल्यं हारहूरं कापिशायनं च अवदंशस्तु भक्षणम् २ शुण्ड्य

वहार्यं चर्वणं ... शुण्डापानं मदस्थानं । मधुवारा मधुक्रमाः २ गौडी पैष्टी

च माध्वी च फलोत्था च हृता सुरनेति मध्वासवो माधवकः २ मधु माध्वीकमद्वयोः

मैरेयमासवः सीधुः २ मेदको जगलः समौ २ संधानं स्यादभिषवः २ किण्वं पुं

सि नग्नहूः २ कारोत्तमः सुरामंडः २ आपानं पानगोष्ठिका २ चषकोस्त्री पान

पात्रे २ सरकोप्यनुतर्षणम् २ धूर्तोक्षदेवी कितवोक्षधूर्तो द्यूतकृत्समाः ५ स्यु

र्लग्नकाः प्रतिभुवः २ सभिका द्यूतकारकाः २ द्यूतोस्त्रियामक्षवती कैतवं पण

स्यापि ४ दुरोदरंच पणोक्षेषु ग्लहः। अक्षास्तु देवनाः पाशकाश्चते ३ परिणा।
यस्तु शारीणां समंतान्नयने। अष्टापदः शारिफलं २ खेलनाधारश्च
तरंगफलं प्राकर्षश्च प्राणिद्यूतं समाह्वयः २ उक्ता भूरिप्रयोगत्वादेकस्मिन्येत्र
योगिकाः तादर्थ्यादन्यतो वृत्ता ज्ञेया लिंगांतरेपिते इत्यमरकोशे द्वितीयकां
डे शूद्रवर्गः दशमः १० इति श्रीमदमरविरचिते मरकोशे नामलिंगानुशासने।
भूम्यादिकांडो द्वितीयः श्रीगणेशायनमः ॐ विशेष्यनिघ्नैः संकीर्णैर्नाना
र्थैरव्ययैरपि लिंगादिसंग्रहैर्वर्गाः सामान्ये वर्गसंश्रयः स्त्रीदाराद्यैर्यद्विशे।
ष्यं यादृशैः प्रस्तुतं पदैः गुणद्रव्यक्रियाशब्दा ५ स्तथास्युस्तस्यभेदकाः स्ते
मकरोरिहतानिः शिवतातिः शिवप्रदः ४ सुकृती पुण्यवान्धन्यः २ महेच्छ
स्तु महाशयः २ हृदयालुः सुहृदयो महोत्साहो महामनाः ५ हृदयालुः सुहृ

ग्रं
के
५८
56

५८

दयः २ महोत्साहो महोद्यमः १ प्रवीणे निपुणाभिज्ञो विज्ञ निष्णात शिक्षिताः वै
ज्ञानिकः कृतमुखः कृती कुशल इत्यपि ९ कृतकर्मा कृतकृत्यः कृतार्थस्य प्र
तीक्ष्योऽर्च्यः सांशयिकः संशयापन्नमानसः २ दक्षिणीयो दक्षिणार्हस्तत्र दक्षि
ण्य इत्यपि ३ स्युर्वदान्यस्थूललक्ष्यदानशौण्डा बहुप्रदे ४ दाता च जैवातृकः स्या
दायुष्मान् २ अन्तर्वाणिस्तु शास्त्रवित् २ परीक्षकः कारणिकः २ आत्तपाट
लिकस्य वरदस्तु समर्द्धकः २ हर्षमाणो विकुर्वाणः प्रमना हृष्टमानसः ४ दुर्म
ना विमना अन्तर्मनाः स्यात् उत्क उन्मनाः २ सोत्कंठस्य दक्षिणे सरलोदारौ २ सुक
लो दातृभोक्तरि तत्परे प्रसितासक्तौ २ इष्टार्थोद्युक्त उत्सुकः १ प्रतीते प्रथितख्या
तवित्तविज्ञातविश्रुताः ६ गुणैः प्रतीते तु कृतलक्षणाहतलक्षणौ २ इभ्य
आढ्यो धनी २ स्वामी त्वीश्वरः पतिरीशिता अधिभूर्नायको नेता प्रभुः परि।

अ
को
५२
57

हृद्योधियः। अधिकर्द्धिः समृद्धः स्यात् २ कुटुंबव्यापृतस्तु यः स्यादभ्यागारि
कस्तस्मिन्नुपाधिश्च पुमानयम् २ वरांगरूपोपेतो यः सिंहसंहननो हि सः। निर्वा
र्यः कार्यकर्ता यः संपन्नः सत्वसंपदा। अवाचि मूकः १ अथ मनोजवसः पितृसंनि
भः २ सत्कृत्यालंकृतां कन्यां यो ददाति स ककुदः। लक्ष्मीवां लक्ष्मणः श्रीलः श्री
मान् ४ स्निग्धस्तु वत्सलः २ स्याद्दयालुः कारुणिकः कृपालुः सूरतः समाः ४
स्वतंत्रोपावृतः स्वैरी स्वच्छंदो निरवग्रहः ५ निर्यंत्रणो निरंकुशो यथाकामी च प
रतंत्रः पराधीनः परवान्नाथवानपि ४ अधीनो निघ्न आयत्तोस्वच्छंदो गृह्यकोप्य
सौ खलपूः स्याद्बहुकरः २ दीर्घसूत्रश्चिरक्रियः २ जाल्मोसमीक्ष्यकारी स्यात् २
कुंठो मंदः क्रियासु यः। कर्मक्षमोलंकर्मीणः क्रियावान्कर्मसूद्यतः। स कार्मः
कर्मशीलो यः। कर्मशूरस्तु कर्मठः २ कर्मण्यभुक्कर्मकरः २ कर्मकारस्तु तत्

५२

क्रियः २ अपस्नातो मृतस्नातः २ आमिषाशी तु शष्कुलः २ बुभुक्षितः क्षुधितो जि

घत्सुरशनायितः ४ परान्नः परपिण्डादः २ भक्षको घस्मरोऽद्मरः ३ सर्वान्नीनस्तु सर्वान्न

भोजी २ गृध्नुस्तु गर्धनः लुब्धोऽभिलाषुकस्तृष्णक् ५ तृषितः स्यात्पिपासितः तर्षितो

लालसो लोलः समौ लोलुपलोलुभौ २ उन्मदस्तून्मदिष्णुः स्यात् २ अ

विनीतः समुद्धतः २ निर्मर्यादश्च मत्ते शौण्डोत्कटक्षीबाः ४ कामुकः कमितानुकः क

म्रः कामयिताभीकः कमनः कामनोऽभिकः ८ क्ष्वेलो विवशः २ असतीपंचभद्रउ

पप्लुते २ वेश्यापतिर्भुजंगः स्याद्विङ्गः पल्लविको विटः ५ भिक्षाचरस्तु भिक्षाकस्या

त्रणाकतपस्विनौ विधेयो विनयग्राही वचनेस्थित आश्रवः ४ वश्यः प्रणेयः २ नि

भृतविनीतप्रश्रिताः समाः ३ धृष्टे धृष्णग्वियातश्च २ प्रगल्भः प्रतिभान्विते २ ना

त्कालधीश्च स्याददृष्टे तु शालीनः विलक्षो विस्मयान्विते २ अधीरे कातरः २ त्रस्तो

अ॰
को॰
५८

58

भीतश्चकितोत्रस्तस्संभ्रमः आशंसुराशंसितरि २ गृहयालुर्ग्रहीतरि २ श्र
द्धालुःश्रद्धयान्विते २ पतयालुस्तुपातुके २ लज्जाशीलोपत्रपिष्णुः २ वंदारुरभिवा
दके २ शरारुर्घातुकोहिंस्रः ३ स्याद्वर्धिष्णुस्तुवर्धनः २ उत्पतिष्णुस्तूत्पतिता २ अ
लंकरिष्णुस्तुमंडनः २ भूष्णुर्भविष्णुर्भविता ३ वर्तिष्णुर्वर्तनःसमौ २ निराकरिष्णुः
क्षिप्नुःस्यात् २ सांद्रःस्निग्धस्तुमेदुरः ज्ञातातुविदुरोविंदुः ३ विकासीतुविकस्वरः
२ विसृत्वरोविसृमरः प्रसारीचविसारिणि ४ सहिष्णुः सहनःक्षंतातितिक्षुःक्षमि
ताक्षमी ६ क्रोधनोमर्षणःकोपी ३ रोषणश्चंडस्त्वत्यंतकोपनः २ जागरूकोजा
गरिता २ घूर्णितःप्रचलायितः । स्वप्नक्शयालुर्निद्रालुः ३ निद्राणःशयितोस
मौ २ पराङ्मुखःपराचीनः २ संमुखीनस्त्वभिमुखः २ स्यादवाङप्यधोमुखः २
देवानंचतिदेवद्र्यङ् । विष्वगंचतिविष्वद्र्यङ् । यःसहांचतिसध्र्यङ्सतिर्यङ्य

स्निरंवत्ति । वदोवदावदोवक्ता २ वागीशोवाक्पतिः समौ २ वाचोयुक्तिपटुर्वाग्मी
२ वावदूकस्त्वतिवक्तरि २ स्याज्जल्पाकस्तुवाचालोवाचाटोबहुगर्ह्यवाक् ४ बहुभाषी
नेजनस्कन्थ दुर्मुखेमुखराबद्धमुखौ २ शक्लः प्रियंवदे । लोहलः स्यादस्फुट।
वाक् गर्ह्यवादीतुकद्वदः समौकुवादकुचरौ २ स्यादसौम्यस्वरोऽस्वरः २ रवणः
शब्दनः २ नान्दीवादीनान्दीकरः समौ २ जडोऽज्ञः २ एडमूकस्तुवक्तुंश्रोतुम।
शिक्षितः । तूष्णींशीलस्तुतूष्णीकः २ नग्नोवासादिगंबरः २ निष्कासितोऽवकृ
ष्टः स्यात् २ अपध्वस्तस्त्वधिक्कृतः २ आत्तगर्वोऽभिभूतः स्यात् २ दापितः साधितः
समौ २ निकृतः स्याद्विप्रकृतः २ विप्रलब्धस्तुवंचितः मनोहतः प्रतिहतः प्रति
बद्धोहतश्चसः ४ अधिक्षिप्तः प्रतिक्षिप्तः २ बद्धेकीलितसंयतौ २ आपन्नआपत्प्रा
प्तः स्यात् २ कांदिशीकोभयद्रुतः २ प्रत्यादिष्टोनिरस्तः स्यात् २ प्रत्याख्यातो

निराकृतः २ ग्राहाविनः शाविनोऽभिशप्तः ३ संकसुकोऽस्थिरे २ व्यसनार्तोपरक्तौ द्वौ
२ विहस्तव्याकुलौ समौ २ विक्लवो विह्वलः २ स्यात्तु विवशोऽरिष्टदुष्टधीः २ कश्यः
कशार्हे २ सन्नद्धे आततायी वधोद्यते ३ द्वेष्ये त्वक्षिगतः २ वध्यः शीर्षच्छेद्य इमौ समौ
२ विष्यो विषेण यो वध्यः मुसल्यो मुसलेन यः । शिश्विदानोऽकृष्णकर्मा २ चपलश्चि
कुरः समौ २ चलेचलः स्यान्नरलः देवलस्था स्यान्नरलः देवलस्थापलस्थलः दोषैक
ग्राहिच्छिद्रदर्शः पुरोभागी निगद्यते । दोषैकदृक् पुरोभागी निपादः निकृतस्त्वनृजुः श
ठः ३ कर्णेजपः सूचकः स्यात् २ पिशुनो दुर्जनः खलः नृशंसो घातकः क्रूरः पा
पः ४ धूर्तस्तु वञ्चकः २ अज्ञे मूढयथाजातमूर्खवैधेयबालिशाः कदर्ये कृपण
क्षुद्रकिंपचानमितंपचाः ५ कीनाशश्च निःस्वस्तु दुर्गतो दीनो दरिद्रो दुर्विधोऽपि
सः ५ हस्यः कीकटश्च वनीपको याचनको मार्गणो याचकार्थिनौ ५ नर्त्तकस्त्व।

अहंकारीत्वहंयुः स्यात् २ शुभंयुस्तु शुभान्वितः । दिव्योपपादुका देवाः । नृगवाद्या

जरायुजाः । स्वेदजाः कृमिदंशाद्याः । पक्षिसर्पादयोऽण्डजाः । उद्भिदस्तरवस्तत्र

उद्भिदुद्भिज्जमुद्भिदं २ सुंदरं रुचिरं चारु सुषमं साधु शोभनम् । कांतं मनोरमं रुच्यं म

नोज्ञं मंजु मंजुलम् ।१ हारि वल्गु मनोहारि च तदासेचनकं तृप्तेर्नास्त्यंतो यस्य दर्श

नात् । अभीष्टेऽभीप्सितं हृद्यं दयितं वल्लभं प्रियम् ८ निकृष्टप्रतिकृष्टार्वरेफयाप्या

धमावमाः कुपूयकुत्सितावद्यखेटगर्ह्याणकाः समाः ।२ अवरश्च मलीमसं च ।

मलिनं कच्चरं मलदूषितम् ४ म्लानं कल्माषं च पूतं पवित्रं मेध्यं च २ वीध्रं च विम ।

लार्थकम् निर्णिक्तं शोधितं मृष्टं निःशोध्यमनवस्करम् ५ असारं फल्गु । शून्यं तु

वशिकं रिक्तं तुच्छके ४ क्लीबे प्रधानं प्रमुखप्रवेकानुत्तमोत्तमाः मुख्यवर्यवरेण्य

श्च प्रवर्होऽनवरार्ध्यवत् परार्ध्याग्रप्राग्रहरप्राग्र्याग्र्याग्रीयमग्रियम् ।८ सल्लीवर ।

अ
को
६०

स्य श्रेयान् श्रेष्ठः पुष्कलः स्यात्सत्तमश्चातिशोभने ५ स्युरुत्तरपदे व्याघ्रपुंगवर्ष
भकुञ्जराः सिंहशार्दूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचराः ७ अप्राग्र्यं द्वयहीने द्वे अप्रधा
नोपसर्जने २ विशङ्कटं पृथु बृहद्विशालं पृथुलं महत् वड्रोरु विपुलं ९ विकटं च पी
नपीव्नी तु स्थूलपीवरे ४ स्तोकाल्पक्षुल्लकाः सूक्ष्मं श्लक्ष्णं दभ्रं ३ कृ
शं तनु २ स्त्रियां मात्रा त्रुटिः पुंसि लवलेशकणाणवः ६ अत्यल्पेऽल्पिष्ठमल्पीयः कणी
योऽणीय इत्यपि ५ प्रभूतं प्रचुरं प्राज्यमदभ्रं बहुलं बहु पुरुहूः पुरु भूयिष्ठं स्फारं भूयश्च भू
रि च ११ परःशताद्यास्ते येषां परा संख्या शतादिकात् गणनीये तु गणेयं २ संख्याते
गणितं १ अथ समं सर्वं विश्वमशेषं कृत्स्नं समस्तनिखिलाखिलानि निःशेषम् समग्र
सकलाखण्डपूर्णानीत्यप्यनूनके १४ घनं निरन्तरं सान्द्रं ३ निविडं निबिरीसं गाढं च पे
लवं विरलं तनु २ शिथिलं श्लथं च समीपे निकटासन्नसन्निकृष्टसनीडवत् स

६०

60

देशं स्याच्छमविधं समर्यादं सवेशवत् ३ उपकंठांतिकाभ्यर्णाः भ्यग्रा अप्यपि १४ अभितोव्य

यं १ संसक्ते त्वव्यवहितमपदांतरमित्यपि ४ नेदिष्ठमंतिकतमं स्याद्दूरं विप्रकृष्टकम् १ द

वीयश्च दविष्ठं च सुदूरे ३ दीर्घमायतं १ वर्तुलं निस्तलं वृत्तं ३ बंधुरं तून्नतानतम् १ उच्चप्रांशू

न्नतोदग्रोच्छ्रितास्तुंगे ६ अथ वामने न्यङ्नीचखर्वह्रस्वाः स्युः अवाग्रे वनतानतम् ३ अधो।

मुखं च अरालं वृजिनं जिह्ममूर्मिमत् कुंचितं नतं आविद्धं कुटिलं भुग्नं वेल्लितं वक्रमित्यपि

ऋजावजिह्मप्रगुणौ २ व्यस्ते त्वप्रगुणाकुलौ शाश्वतस्तु ध्रुवो नित्यसदातनस।

नातनाः ५ स्थास्नुः स्थिरतरः स्थेयान् १ एकरूपतया तु यः कालव्यापी स कूटस्थः १

स्थावरो जंगमेतरः १ चरिष्णु जंगमचरं त्रसमिंगं चराचरम् ६ गमागमं च चलनं कंपनं

कंप्रं २ चलं लोलं चलाचलं चंचलं तरलं चैव पारिप्लवपरिप्लवे ७ चटुलश्च अतिरि

क्तः समधिकः १ दृढसंधिस्तु संहतः १ खक्खटं कठिनं क्रूरं कठोरं निष्ठुरं दृढं जरठं

अ
को
८१

वृत्तिमन्त्तं २ प्रवृद्धं प्रौढमेधितम् १ पुराणे प्रतनप्रत्नपुरातनचिरंतनाः ५ विरत्नेव
प्रत्यग्रोऽभिनवो नव्यो नवीनो नूतनो नवः नूत्नश्च ७ सुकुमारं तु कोम
लं मृदुलं मृदु ४ अन्वगन्वक्षमनुगोऽनुपदे क्लीबमव्ययं ४ प्रत्यक्षं स्यादैन्द्रियकं १ अप्र
त्यक्षमतीन्द्रियम् १ एकतानोऽनन्यवृत्तिरेकाग्रैकायनावपि अप्येकसर्ग एकाग्रोऽप्येकै
यनगतोऽपि च ७ पुंस्यादिः पूर्वपौरस्त्यप्रथमाद्याः ५ आदिमोऽग्रिमश्च मध्यन्दिनेमध्य
मीयमध्यमध्यममेंतरे अथास्त्रियां अन्तो जघन्यं चरममन्त्यपाश्चात्यपश्चिमम् ८ अति
मस्य मोघं निरर्थकं २ स्पष्टं स्फुटं १ प्रव्यक्तमुल्बणं १ उद्गतमुत्कटमुद्रिक्तं च साधारणं
तु सामान्यं १ एकाकी त्वेक एककः २ भिन्नार्थका अन्यतर एकस्त्वान्येतरावपि ४ उच्चा
वचं नैकभेदं उच्चण्डमविलम्बितं १ अरुन्तुदं तु मर्मस्पृक् १ निर्मर्यादं निरर्गलम् नियन्त्र
णवाधं स्यादुद्दामोच्छृङ्खले तथा १ प्रसव्यं प्रतिकूलं स्यात् अपसव्यमपष्ठु च ४ विपरी

८१

नेविलोमंच वामंशरीरेसव्यंस्यात् १ अपसव्यंतुदक्षिणे १ संकटंनातुसम्बाधः १ क
लिलंगहनंसमे १ संकीर्णेसंकुलाकीर्णेमुंडितेपरिवापिते १ ग्रथितेसंदितेदृब्धेनिय
मितेनतथा संदानितेनिगडिते १ निगदितेसंयमितेच विसृतेविस्तृतेतते २ विततेच अं
न्तर्गतेविस्मृतेस्यात् प्राप्तप्रणिहितेसमे १ वेल्लितप्रेंखिताधूतचलिताकंपिताधुते ८
प्रेंखोलितस्त्ववलितोललितेदोलितावपि १ नुन्ननुन्नास्तनिष्ठ्यूताविद्धक्षिप्तेरिताःस
माः १ परिक्षिप्तंतुनिवृते १ परीतेपरिवेष्टितेवलितेच मुषितेमुषितार्थकम् १ प्रवृद्ध
प्रसृते १ न्यस्तनिसृष्टे १ गुणिताहते १ निदिग्धोपचिते १ गूढगुप्ते १ गुंठितरूषिते १
द्रुतावदीर्णे १ उद्गूर्णोद्यते १ काचितशिक्यिते १ घ्राणघ्राते १ दिग्धलिप्ते १ समुदक्तोद्धृ
तेसमे १ वेष्टितेस्याद्वलयिते १ संवीतेरुद्धमावृते २ रुग्णंभुग्ने १ अथनिशितक्ष्णुतशा
तानितेजिते ४ स्याद्विनाशोन्मुखंपक्वं १ ह्रीणह्रीतौतुलज्जिते २ वृत्तेतुवृतव्यावृतौ २

अ
को
८१

संयोजितउपाहितः २ प्राप्यंगम्यंसमासाद्ये ३ स्यन्नंरीणंस्रुतंस्रुते ४ संगूढःस्यात्संक
लितः २ अवगीतःख्यातगर्हणः २ विविधःस्याद्बहुविधोनानारूपःपृथग्विधः ४ बहु
रूपनानाविधपृथग्रूपाश्च अवरीणोधिक्कृतश्चाप्यवध्वस्तोवचूर्णितः ४ अनायासकृ
तंफाण्टं २ स्वनितेध्वनितंसमे २ बद्धेसन्दानितंमूतमुद्दितंसंदितंसितं ६ निष्पक्वेक्वथिते
२ पाकेक्षीराज्यहविषांशृतम् । निर्वाणोमुनिवह्न्यादौ । निर्वाणस्तुगतेनिले । पक्वं
परिणते २ गूनंहन्ने २ मीढंतुमूत्रिते २ पुष्टेतुपुषिते २ सोढेक्षान्ते २ उद्वान्तमुद्गते २ दा
न्तस्तुदमिते २ शान्तःशमिते २ प्रार्थितेर्दितः २ ज्ञप्तस्तुज्ञपितेसितः २ प्रुष्टप्लुष्टोषिताद
ग्धे तष्टत्वष्टौतनूकृते २ वेधितच्छिद्रितौविद्धे २ विन्नवित्तौविचारिते निष्प्रभेविगता
रोकौ २ विलीनेविद्रुतद्रुतौ २ सिद्धेनिर्वृत्तनिष्पन्नौ २ दारितेभिन्नभेदितौ ऊतंस्यूतमु
तंचेतित्रितयंतन्तुसंतते स्यादर्हितेनमस्यितनमसितमपचायितार्चितापचितम् ६ वरिवसि

८१

तेवरिवसितमुपासितंचोपवसितंच ४ उपचरितंच संतापितसंतप्तमोधूपितधूपा
यितौचदूनश्च ५ ह्रष्टोमत्तस्तृप्तःप्रह्लन्नःप्रमुदितःप्रीतः ६ छिन्नंछातंलूनंकृत्तं
दातंदितंछितंवृक्णम् ७ स्रस्तंध्वस्तंभ्रष्टंस्कन्नंपन्नंच्युतंगलितम् १ लब्धंप्राप्तंविन्नंभा
वितमासादितंचभूतंच ६ अन्वेषितंगवेषितमन्विष्टंमार्गितंमृगितं ५ आर्द्रंसा
र्द्रंक्लिन्नंतिमितंस्तिमितंसमुन्नमुत्तंच १ त्रातंत्राणंरक्षितमवितंगोपायितंगुप्तं ८
अवगणितमवमतावज्ञातेवमानितंचपरिभूते ५ अनादृतंच त्यक्तंहीनंविधुतं
समुज्झितंधूतमुत्सृष्टे ९ उक्तंभाषितमुदितंजल्पितमाख्यातमभिहितंलपितं २
बुद्धंबुधितंमनितंविदितंप्रतिपन्नमवसितावगतम् १ ऊरीकृतमुररीकृतमंगी
कृतमाश्रुतंप्रतिज्ञातंसंगीर्णविदितसंश्रुतसमाहितोपश्रुतोपगतम् ॥ ईलि
तशस्तपणायितपनायितप्रणुतपणितपनितानि अपिगीर्णवर्णिताभिष्टुते

ग्रं
को
९३

डितानिलङ्गनामानि ।२। भक्षितचर्वितलीढप्रत्यवसितगिलितखादितप्सात
म् । अभ्यवहृतान्नजग्धग्रस्तग्लस्ताशितंभुक्ते ।४। ब्राह्मण्योब्राह्मणहितः ।२। वीतदंभ।
स्त्वकल्कनः ।२। असंमतः प्रणाय्यः स्यात् ।२। वल्लभः प्रियदर्शिनः ।२। वैरंगिकोवि
रागार्हः ।२। संपिनस्वसनिष्ठिनः ।२। ईर्ष्यालुः कुहनो हेता ।२। गोष्ठश्वः परगेहगः ।२।
नीरुणेपाघेतयोस्त्विष्ठेनाग्रायः स्थूलिकोननः ।२। स्वहेतुश्रोस्वहेतुं दीर्घरोम्ण
रः ।२। अप्रसंस्कृतोव्युत्पन्नः ।२। प्रहतः तुल्यः ।२। अन्वेषीत्वनुपदीसमौ ।२। नीलीरा
गः स्थिरसौहृदः ।२। द्वाविडोग्रगउत्तमः । आसीनउपविष्टः स्यात् ।२। ऊर्ध्वस्थोर्ध्वस्थि
समौ । उत्पश्यनन्नाखे ।२। स्वस्तःपते ।२। न्यूक्षस्तथोष्ठके ।२। हेयिष्टन्नोदिष्टप्रेष्ठव
रिष्ठास्यविष्ठवेदिष्ठाः द्विप्रतसाभीक्ष्णिनप्युपीवबहुप्रकर्षार्थाः साधिष्ठम् ९३
विस्फेष्ठगरिष्ठह्रसिष्ठंदिष्ठः वाढभीयनवहुगुरुवामनहंदारकातिशयेभ्यः

म्यग्रामेयग्रामीणं ३ प्रविद्धविद्धौ वलोद्धूते २ चौरितं मुषितं गुप्तं ३ स्पष्टं देवि घसोऽत्तनम् २

उत्पाटितोऽपि ग्रलितार्थश्रद्धतोद्दरितोद्धृतम् ५ आचितं निचितं २ पूर्णं पूरितं भरितं भर

ते ४ मतोच्छिन्नं परीष्टं स्यात् २ अतर्गतं निरर्थकम् २ सोचितं स्यादथः स्वितं २ विसम

मूर्धकृद्देवितम् २ स्पर्शितं विनेवनन्यैतन्नतरीयंतत्ये ३ प्रस्थितमाक्रान्तं २ क्लिष्टक्लिष्टको

२ चितेकुरितं ऋषितौ ३ अयातं भ्रान्ते श्रीते २ अन्विते अन्वीतम् २ प्रकाशप्रकटौ स्फुटे ३ इत्य

मरकोशे तृतीयकांडे सामान्ये विशेष्यनिघ्नवर्गः प्रथमः। ॐ प्रकृतिप्रत्ययार्था

द्यैः संकीर्णे लिंगमुन्नयेत् कर्म क्रिया १ तत्सातत्ये त्वगम्येस्युरपरस्पराः। साकल्या

संगवचने पारायणतुरायणे २ यदृच्छा स्वैरिता २ हेतुशून्या त्वास्या विलक्षणं।

१ शमथस्तु शमः शान्तिः ३ दान्तिस्तु दमथो दमः ३ अपदानं कर्मवृत्तं। काम्यदाने

प्रवारणं ४ वशक्रिया संवननं २ मूलकर्म तु कार्मणम् ४ विधूननं विधुवनं २ तर्प

अ
को
६४
64

णेऽशीएनावनम् पर्याप्तिः स्यात्परित्राणे हस्तधारणमित्यपि २ सेवने सीवने स्यूतिः
२ विदरः स्फुटने भिदः आक्रोशनमभीषंगः २ संवेदो वेदना न ना २ संमूर्छनमभिव्या
प्तिः २ याच्ञाभिशस्तिर्याचनार्थना ४ वर्धनं छेदने २ अथ द्वे आनंदनसभाजने आथाम्ना
यः संप्रदायः २ क्षये क्षिया २ ग्रहे ग्राहः २ वशः कान्तौ २ रक्षणस्त्राणे २ रणः क्वणे २
व्यधो वेधे पचा पाके २ हवो हूतौ २ वरो वृतौ २ ओषः प्लोषे २ नयो नाये २ ज्यानिर्जीर्णौ
२ भ्रमो भ्रमौ २ स्फातिर्वृद्धौ २ प्रथा ख्यातौ २ स्पृष्टिः पृक्तौ २ स्नवः स्नवे २ एधा समृद्धौ २
स्फुरणे स्फुरणा २ प्रमितौ प्रमा २ प्रसूतिः प्रसवे २ श्च्योतः प्राघारः २ क्लमथः क्लमे उत्क
र्षोऽतिशये २ संधिः श्लेषे २ विषय आश्रये २ क्षिपायां क्षेपणं २ गीर्णिर्गिरौ २ गुरण
मुद्यमे २ उन्नाय उन्नये २ श्रायः श्रयणे जयने जयः २ निगादो निगादे २ मादो मदे २ उद्वे ६४
ग उद्भ्रमे २ विमर्दने परिमलः। अभ्युपपत्तिरनुग्रहः २ निग्रहस्तद्विरोधः स्यात् २ अभि

योगस्त्वभिग्रहः २ मुष्टिबंधस्तु संग्राहः २ डिंबे डमरविप्लवौ २ बंधनं प्रसितिः २ चा
रः स्पर्शः स्प्रष्टोपतप्तरि ४ निकारो विप्रकारः स्यात् २ आकारस्त्विंगइंगितम् २ परि
णामो विकारो द्वे २ समे विकृतिविक्रिये ४ अपहारस्त्वपचयः २ समाहारः समुच्चयः
२ प्रत्याहार उपादानं २ विहारस्तु परिक्रमः २ अभिहारोभिग्रहणं २ निर्हारोभ्यवक
र्षणं २ अनुहारोनुकारः स्यात् २ अर्थस्यापगमे व्ययः । प्रवृत्तिस्तु प्रवाहः स्यात् । प्र
वहो गमनं बहिः वियामो वियमो यामो यमः संयामसंयमौ ८ हिंसाकर्माभिचारः
स्यात् २ जागर्या जागरा द्वयोः २ विघ्नोन्तरायः प्रत्यूहः ३ स्यादुपघ्नोन्तिकाश्रये २ नि
र्वेश उपभोगः स्यात् २ परिसर्पः परिक्रिया २ विधुरं तु प्रविश्लेषः २ अभिप्रायश्छन्द आ
शयः २ संक्षेपणं समसनं २ पर्यवस्था विरोधनं २ परिसर्या परीसारः २ स्यादास्या त्वा
सना स्थितिः ३ विस्तारो विग्रहो व्यासः ३ स च शब्दस्य विस्तरः । स्यान्मर्दनं संवहनं

ग्रं
को
९५

65

२ विनाशः स्याददर्शनम् २ संस्तवः स्यात्परिचयः प्रसरस्तु विसर्पणम् २ नीवाकस्तु प्रया
मः स्यात् २ संनिधिः सन्निकर्षणम् २ लवोभिलावो लवने ३ निष्पावः पवने पवः ३
प्रस्तावः स्यादवसरः २ त्रसरः सूत्रवेष्टने प्रजनः स्यादुपसरः २ प्रश्रयः प्रणयः समौ २
धीशक्तिर्निष्क्रम २ अस्त्री तु संक्रामो दुर्गसंचरः प्रत्युत्क्रमः प्रयोगार्थः २ प्रक्रमः स्या
दभ्यादानमुद्घातआरंभः ५ उपोद्घातश्च संभ्रमस्त्वरा २ प्रतिबंधः प्रतिष्टंभो २ अवना
यस्तु निपातने २ उपलंभस्त्वनुभवः २ समालंभो विलेपने २ विप्रलंभो विप्रयोगः
२ विरहो विसंवादश्च विलंभस्त्वतिसर्जने । विश्रावस्तु प्रतिख्यातिः २ अवेक्षा प्र
तिजागरः २ निपाठनिपठौ पाठे ३ तेमस्तेमौ समुन्दने ३ आदीनवास्रवौ क्लेशे २
मेलके संगसंगमौ ३ अन्वेषणं विचयनं मार्गणं मृगणा मृगः ५ परिरंभः परिष्वंगः सं
श्लेष उपगूहने ४ निर्वर्णनं तु निध्यानं दर्शनालोकनेक्षणं ५ प्रत्याख्यानं निरसनं

९५

प्रत्यादेशोनिराकृतिः ४ उपशायोविशायश्चपर्यायशयनार्थकौ अर्त्तनंचऋतीयाचहृणी
याचघृणार्थके ४ स्याद्व्यत्यासोविपर्यासोव्यत्ययश्चविपर्ययः ४ पर्ययोतिक्रमस्तस्मिन्न
तिपातउपात्ययः ४ प्रेषणंयत्समाहूयतत्रस्यात्प्रतिशासनं । संस्तावःक्रतुषुयास्तुति
भूमिर्द्विजन्मनाम् । निधायतक्ष्यतेयत्रकाष्ठेकाष्ठंसउद्घनः । स्तंभघ्नस्तुस्तंभघनःस्तंभो
येननिहन्यते २ आविधोविध्यतेयेनतत्रविष्वक्समेनिघः । उत्कारश्चनिकारश्चद्वौधान्यो
त्क्षेपणार्थकौ २ निगारोद्गारविक्षावोद्ग्राहास्तुगरणादिषु ४ आरत्यविरत्तिविरतयउप।
रामे ४ अस्त्रियांतुनिष्ठेवः निष्ठ्यूतिर्निष्ठेवन निष्ठीवनमित्यभिन्नानि २ जवनेजूतिः २
सातिस्त्ववसाने २ स्यादर्त्तौवेदनार्त्ति २ उदजस्तुपशुप्रेरणं । अकरणिरित्यादयःशापे।
गोत्रान्तेभ्यस्तस्यवृन्दमित्यौपगवकादिकम् । आपूपिकंशाष्कुलिकमेवमाद्यमचेतसा
म् । मानवानांतुमानव्यं । सहायानांसहायता । हल्याहलानां । ब्राह्मण्यवाडव्येतुद्वि

श्रे
को
८०
67

नन्तनं १ हेषा ह्रेषा कानां दृष्टानां पार्श्वमुरणमनुक्रमात् २ खलानां खलिनी खल्या।
प्यथमानव्यकं नृणां। ग्रामता जनता धूम्या पाश्या गल्या पृथक् पृथक् अपि सा।
दुस्त्वकारी घवामि णाघ्वंणादिकम् परभागो गुणोत्कर्षः २ प्रतिपत्तिः प्रगल्भता।
१ श्रथने ग्रथने गुम्फः संदर्भो रचनानना प्रणिपातन्त्वनुनयः प्रणयः सान्त्वनानता।
ध्वं दवथुः परितापे स्यात् १ उन्नतापो विहृतिः २ क्रीडा विनोदो निर्वेदः २ खेदस्था
प्यवसन्नता १ आप्लवः स्नवने १ गर्भोधनायाः सातमाशयः २ श्रेकपालीपरिहृतः २
आसारस्तु स्नवणहले १ विगाने वचनीयत्वम् १ अत्याहानमतिक्रमः १ दाने त्यागः २
तुलाकल्पा १ क्रियाचेष्टा विकल्पने १ वितर्कस्तर्कणं १ आलस्यं कौसीद्यमति
नीश्रुता २ इत्यमरकोशे तृतीयकाण्डे संकीर्णवर्गः द्वितीयः। नानार्थाः कोपि।
कांतादिवर्गेष्वेवात्र कीर्तितः भूरिप्रयोगा ये येषु पर्यायेषु पितेषु ते आकारान्ते त्रिरि

८२

वेनाकः २ लोकस्तु भुवने जने २ पद्ये यशसि च श्लोकः २ खरे खड्गे च सायकः २ जंबु
कौ क्रोष्टुवरुणौ २ पृथुकौ चिपिटार्भकौ २ आलोकौ दर्शनोद्योतौ २ भेरीपटह
मानकः २ उत्संगचिह्नयोरंकः २ कलंकोंकापवादयोः २ तक्षको नागवर्धक्योः २
अर्कः स्फटिकसूर्ययोः २ हृदेव मारुते वेधसि ब्रध्ने पुंसि कः २ आत्मनि च कं शि
रोंबुनोः २ स्यात्पुलाकस्तुच्छधान्ये संक्षेपे भक्तसिक्थके उलूके करिणः
पुच्छमूलोपान्ते च पेचकः २ कमंडलौ च करकः। वर्षोपले दाडिमे च सुगते च वि
नायकः। गणपतौ धर्मराजे च किष्कुर्हस्ते वितस्तौ च २ राज्ञो मदनिकायां च स्पृ।
कर्कोटे च वृश्चिकः। प्रतिकूले प्रतीकं त्रिष्वेकदेशे तु पुंस्ययम्। स्यादुद्धूतीकं तृण।
निंबे कट्फले भूस्तृणेपि च २ ज्योत्स्निकायां च घोषे च कोशातकी। अथ कट्
फले सिते च खदिरे सोमवल्कः। ख्याते येन तच्च विष्णुकृते मेनिचः। उत्कारस्य नि।

ग्रं
को
६८
68

स्यात् २ अथ सिल्हके तिलकल्के च पिण्याकः ३ वाह्लीके रामठेपि च अपिशण्डाद्दृढीरे

शुनेककमेपि च महेंद्रगुग्गुलूलूकव्यालग्राहिषु कौशिकः ४ विश्वामित्रेच हक्काए

शुंकाख्यानेकः ३ खल्वेपित्वलकविष्णु । कनिष्ठेच जैवातृकः शशांकेपि १ आयु

ष्मतिच छुरेप्यथ स्यवतेकः । पक्षिविशेषेच व्याघ्रेपि पुंडरीकोना । दिग्गजेच यवा

न्यामपि दीपकः अलंकारे दीपेच शालावृकः कपिक्रोष्टुश्वानः ३ स्वर्णेपि गैरि

कम् । धातुविशेषेच पीडार्थेपि व्यलीकं स्यात् २ शल्के शकलवल्कले २ साष्टे

शते सुवर्णानां हेम्न्युरोभूषणे पले दीनारेपि च निष्कोस्त्री । आकर्षेच कल्कोस्त्री

समलैनसोः दंभेपि ३ अथ पिनाकोस्त्री शूलशंकरधन्वनोः २ धेनुका च करेण्वां

वकपार्श्विकयोः स्मृता ३ नवप्रसूतायां गवि च देव्यां हट्टौ स्वर्णमले मेघजा

लेपि कालिका ४ स्त्रयां कालवर्णे च कारिकायां गवि च देव्यां हट्टौ स्वर्णमले

६८

मेचकालेपिकालिका ४ स्वर्णांकालवर्णेवकारिकायातनाकृत्ययोः २ कर्णिकाकर्ण

भूषणे करिहस्तांगुलौपद्मबीजकोशे २ त्रिष्वितरेऽवृन्दारकौरूपिमुख्यौ २ देवेव एकेमुख्या

न्यकेवलाः २ संख्यायांच स्याद्दांभिकः कौक्कुटिकोयश्चादूरेरितेक्षणः २ ललाटिकः

प्रभोर्भालदर्शीकार्याक्षमश्चयः २ ग्रन्थगाह्यादपिकोनानन्दशेयामि भूभृद्ज्जितंबवल्ल

घवक्रेषुकरकोस्त्रियाम् सव्यगेत्तृदृशन्द्रोवरोमदृर्षवकंटकः पाकौपक्तिशिशू ।

मध्यरत्नेनेतरिनायकः २ पर्यंकःस्यात्परिकरे । आशीर्ग्रामपिलक्षकः । पेटकस्त्रि

षुवृन्देपि । गुरौदृश्येवदेशिकः २ खेटकौग्रामफलकौ २ धूर्तेप्यनेलस्तकःस्यात् । दे

कोदार्वसमदारकः २ सङ्गेऽरेपृष्ठिका । मेघोवृन्दिकोरमदर्शके इतिकान्ताः मशाव

ल्लिवट्टकरज्वालास २ अलिवाणौशिलीमुखौ २ शंखोनिधौललाटास्थिकम्बौना

ने ४ अङ्कोंशोनावोषधौच इंद्रियेपिवे । स्वर्णेमुल्लोष्प हलिम्बालेत्वग्निशिखे २ वृ

श्री
को
९५

शृणाख्योष्णमात्रमधरवज्रशास्त्रच उपलेपेपिगोत्तरवं। वाग्भांडेच इतिवाताः शैलवृ।
क्षौनगावगौ २ आशुगौवायुविशिखौ २ शरार्कविहगाः खगाः ३ शालिप्रभेदेशल
भेपतंगः पक्षिसूर्ययोः ४ मृगः कस्तुकहेदयोः २ पशवोपिमृगाः १ हरिणेहस्तिविशे
षेमृगशीर्षमार्गणयोश्च वेगः प्रवाहजवयोरपि २ खड्गादिग्रहणेपि च पन्नगः कोशमेरे
लोहजातीयादौरजस्यपि ३ गजेपिनागमातंगौ २ हयोश्वः कुवेसीसरंगयोः नागके
सरेजलदेवचंडालेमतंगापत्येच शृंगागलिल्लकेपिच १ नेत्रांतेच सर्गः स्वभावनिर्मोक्ष
निश्चयाध्यायसृष्टिषु ५ उत्साहेच योगः सन्नहनोपायध्यानसंगतियुक्तिषु ५ भोगः।
सुखेस्त्र्यादिभृतावहेश्च फणकाययोः ४ वातकेहरिणेपुंसिसारंगः शबलेत्रिषु ३ कपौ।
चप्लवगः १ भेकेपक्षिभेदेच शापेत्वभिषंगः पराभवे २ यानाद्यंगेयुगः पुंसियुगं युग्मेकृ ९९
तादिषु ३ हलवलक्षेच स्वर्गोषु पशुवाग्वज्रदिङ्नेत्रघृणिभूजले लक्ष्यदृष्ट्याद्दियां।

69

पुंसि गौः १० लिंगं चिह्ने शेपसोः २ शृंगं प्राधान्यसान्वोश्च २ विषाणं क्रीडाम्बुपात्रेव वरांगं
मूर्धगुह्ययोः २ भगः श्रीकाममाहात्म्यवीर्ययत्नार्ककीर्तिषु ७ इति कान्ताः परिघः परिघा
तेऽस्त्रेऽपि २ पर्गिलेव ओघो वृंदेऽम्भसां रये २ मूल्ये पूजाविधावर्घः २ अंहो दुःखव्यसनेष्वघम् २
त्रिष्विष्टेऽपि लघुर्दिप्रतिः साराल्पागुरुह्यपि निदाघस्त्वातपे स्वेदे ग्रीष्मे च परिकीर्तितः २ इ
ति घान्ताः उत्तानसेति कचाः केशा मणिः काचः शिक्यमङ्गेदहफञ्जः २ विपर्यासे च वि
स्तारे प्रपंचः २ पावके सुचिः मास्यमात्ये चात्युपधे पुंसि मेध्ये सिते त्रिषु ग्रभिप्तुगोस्त्रहाणां
सेच विस्तारे प्रपंचः २ पावके सुचिः मास्यमात्ये चात्युपधे पुंसि मेध्ये सिते त्रिषु ग्रभिप्तुगो
स्त्रहाणां वगभस्रोचरुचिः स्त्रियां ४ इति चान्ताः केकिताक्ष्यौ विहिभुजौ २ दंतविप्राण्डजा
द्विजाः ३ कुञ्जा विल्वदूरक्षागाः ३ गोष्ठाध्वनिवहाव्रजाः ३ धर्मराजौ जिनयमौ २ कुंजो दं
तेपि न स्त्रियाम् १ लतापि हिद्विनोदरे स्यानेच वल्ले जेस्तेत्रपदीरे २ वल्ल जो वल्लदर्शितः।

ग्रं
को
१०

समेक्ष्मांशेरणेप्याजिः २ तथैव प्रज्ञास्यात्संततौजने २ अब्जौशंखशशांकौच २ पञ्चेन्द्री
वे स्वकेनित्येनिजंत्रिषु २ नवमजौवैश्यनीवौ २ अग्रजौविप्रएवंजो इतिजांताः पुंस्या
त्मनिप्रधानेतत्क्षेत्रज्ञोवाच्यलिङ्गकः २ संज्ञास्याच्चेतनानामहस्ताद्यैरर्थसूचना २ दोषा
ज्ञोवेद्यविद्वांसौ २ ज्ञोविद्वान्सोमज्ञोपिच २ इतिञांताः काकेभगंडौकरटौ २ गजगंड
कटीःकटौ २ शमशानेकलिंजेच शिपिविष्टस्तुखलतौदुश्चर्मणिमहेश्वरे २ शोरिष्टे दे
वशिल्पिपित्वष्टा । सृष्टेंतहिणव दिष्टंदैवेपिनद्वयोः । कालेच रसेकटुः कट्वकार्येत्रिषु
मत्सरतीक्ष्णयोः ४ रिष्टंक्षेमाशुभाभावेषु २ अरिष्टेतुशुभाशुभे २ मायानिश्चलयंत्रेषु
कैतवानृतराशिषु अयोघनेशैलशृंगेसीरांगेकूटमस्त्रियां ४ सूक्ष्मैलायांत्रुटिःस्त्रीस्या
त्कालेस्वल्पेसंशयेपिसा २ अत्युत्कर्षाश्रयःकोट्यः २ संख्यायांच मूलेलग्नकचेजटा २ व्यु
ष्टिः फलेसमृद्धौच । स्त्रीतोव दृष्टिर्ज्ञानेक्ष्णिदर्शने २ इष्टिर्यागेच्छयोः । सृष्टंनिश्चितेबहु

१०

निविषु २ युक्तिर्निहितयोश्च कष्टन्तु कृच्छ्रगहने ३ दत्तामदागेहेषुतत्पटुः २ दौवारपालि ।
गोच विद्वद्भिः परिकीर्तितो पोटाद्यासीद्विलिंगाव २ वृष्टिर्वर्षणस्तकरौ गवित्रियांव व
टागोष्ठ्यांदृत्तिपंक्त्यो २ क्रूपीवस्तदरेज्जले २ इतिटांताः नीलकंठस्त्वश्रीकंठः शितिकंठः
शिवोपिच । मयूरेच पुंसि कोष्ठोन्तर्जठरे कुसूलेन्तर्गृहे तथा ३ निष्ठानिष्पत्तिनाशान्ताः २
काष्ठोत्कर्षे स्थितौ दिशि २ काष्ठं दारु च त्रिपुष्ठोष्ठोतिशालेव । मृष्ठेनेतिहृदेच कनिष्ठो
तियुवाल्पयोः २ इतिठांताः दंडोस्त्रीलगुडेपिस्यात् । चतुरंगबलेचतुर्थोपायोदमोमे
घाश्च गुडोगोलेक्षुपाकयोः २ सर्पमांसाद्यपूपाडौ २ भृंगोवाग्रामुराशिद्विडाः ४ त्वेडावे
णुश्शलाकापि । सिंहनादेदंतीष्ठवाधंच क्ष्वेडस्तु विषंधनिश्च नाडीकालेपिषट्क्षणे ।
धमनिश्च लडयोरैक्यात्नालश्च कांडोस्त्रीदंडबाणार्ववर्गावसरराशिषु ८ स्यात्कांडम
श्वाभरणेमतेन्द्रमल्पेवणिक्पथे ४ संघातग्रामयोःपीडीहृदयेपुंसिकलेवरे २ गंडोकपो

लविस्फोटौ २ मंडूके त्रिषु मंडिते । स्थानाणौ रुद्रभेदेपि खंडशोनही । शिखंडशोवर्हचूडयोः २
इतिडांतः सरणप्रसयोर्वाढं २ प्रगाढं भृशकृच्छ्रयोः २ शुक्रस्थूलौत्रिषु दृढौ २ ग्रंथ
थेच सुदृढौ विस्पष्टसंहतौ २ इतिढांताः भ्रूणोर्भके स्त्रैणगर्भे २ वाणोवलिसुतेशरे
द्वासेक्षुरंटकेच कणोतिसूक्ष्मेधान्यांशेसंघातेप्रमथेगणः २ पणोद्यूतादिषूत्सृष्टे भृ।
तौशुल्केपणनेपिच ४ वराटकोकार्षिकेचमौर्व्यांरव्याश्रितेसत्वशौर्यसंख्यादिकेगुणः
५ रज्जप्रधानसदृदेंद्रियभागेषुच निर्व्यापारस्थितौकालविशेषोत्सवयोःक्षणः २ व
र्णोद्विजादौशुक्लादौस्तुतौवर्णंतुवाक्षरे ४ तालविशेषेगुणयश्चविलेपनत्रपचर्योपि
पि ग्रामणीर्नापितेपुंसिश्रेष्ठेग्रामाधिपेत्रिषु २ ग्रामःखिटकोहंदेवया २ पृथिकापां
डुरान त्रिषुपांडौवद्दरिणःस्त्रीगेच स्थाणुःस्तंभेपिवेष्ठनः । लौहप्रतिमाव्याधिविशे
षयोश्च स्त्रवेलस्हाविपिपासेडे २ जगत्प्रभाकरूणेवृणः २ वनिकायेपिविपणिः । स

गमस्तपङ्कवारुणी २ करेणुरिभ्यां स्त्री नेभे २ द्रविणं तु बलं धने २ शरणं गृहरक्षित्रोः श्री
पर्णं कमलेऽपि च । अग्रिमेऽथेव विषाभिमरलोहेषु तीक्ष्णं क्लीबे खरे त्रिषु ४ प्रमाणं हेतु
मर्यादाशास्त्रेयत्ताप्रमातृषु ५ करणं साधकतमं क्षेत्रगात्रेन्द्रियेष्वपि ४ कामशब्दनास्य
शब्दोक्तेच प्राण्युत्पादे संसरणमसंबाधचमूगतौ घण्टापथे २ अथ वान्तान्ने समुद्गिरणमुन्
नये २ अतस्त्रिषु विषाणं स्यात्पशुशृङ्गेभदन्तयोः २ प्रवणं क्रमनिम्नोर्व्यां प्रह्वे ना तु वत
थ्राये २ संकीर्णौ निचिताशुद्धौ २ इरिणं शून्यमूषरम् २ सेनोचवरणः । वेणी नदीवाह
कचोच्चये २ इनिष्णन्ताः देवसूर्यौ विवस्वन्तौ २ सरस्वन्तौ नदार्णवौ २ पक्षिताक्ष्यौ गरु
त्मन्तौ २ शकुन्तौ भासपक्षिणौ २ अग्न्युत्पातौ धूमकेतू २ जीमूतौ मेघपर्वतौ २ हस्तौ च
पाणिनक्षत्रे २ प्रशंसार्थेव मरुतौ पवनामरौ २ यन्ता हस्तिपके सूते । भर्ता धातरि पो
ष्टरि स्वामिनि च यानपात्रे शिशौ पोतः २ प्रेतः प्राण्यन्तरे मृते २ ग्रहभेदे ध्वजे केतुः २

ग्रं को ७२

72

पार्थिवेतनयेसूतः २ स्थपतिःकारुभेदेपि। बृहस्पतिसदकारीकंचुकीच भूभृद्भूमिध

रेनृपे २ मूर्धाभिषिक्तोभूपेपि। ऋतुःस्त्रीकुसुमेपिच वसंतादौच विष्णावप्यजिताव्यक्तौ

। अपरिभूतेवृद्धे प्रस्कन्देशूर्वेच सूतस्त्वष्टरिसारथौ २ ब्राह्मण्यांक्षत्रियाज्जातेपारतेच।

व्यक्तःप्राज्ञेपि २ स्कन्देनिक्षिप्तेच दृष्टांतावुभेशास्त्रनिदर्शने २ क्षत्तास्यात्सारथौद्वाःस्थे

क्षत्रियायांचशूद्रजे २ वृत्तांतःस्यात्प्रकरणेप्रकारेकार्त्स्न्यवार्तयोः ४ आख्यायिकाच

आनर्तःसमरेनृत्तस्थाननीवृद्विशेषयोः ३ ज्ञात्वेव कृतांतोयमसिद्धांतदैवाकुशलक

र्मसु ४ श्लेष्मादिरसरक्तादिमहाभूतानितद्गुणाः इंद्रियाण्यश्मविकृतिः शब्दयोनि

चधातवः ७ गैरिकंमनःशिलादिर्हैमादिश्च कक्षांतरेपिशुद्धांतोनृपस्यासर्वगोच

रे २ कासूसामर्थ्ययोः ~~शिलादिर्हैमादिश्च कक्षांतरेपिशुद्धांतोनृपस्यासर्वगो~~चरे

२ कासूसामर्थ्यशक्तिः २ उत्साहादौच मूर्तिःकाठिन्यकाययोः २ विस्तारवल्ल्योर्व्रततिः।

७२

वसतीरात्रिवेश्मनोः २ स्थितौच क्षयार्च्चयोरपचितिः २ निष्कृतौ व्यत्ययेच सातिर्दानाव-

सानयोः २ अर्त्तिपीडाधनुष्कोट्योः २ जातिः सामान्यजन्मनोः २ छन्दोलंकारविशेषयोर्मा-

लती गोत्रयोश्च प्रवारस्यन्दयोरीतिः २ आरम्भे मर्यादायांवेदर्पीडैव ईतिर्डिम्बप्रवास-

योः २ उदयेधिगमेप्राप्ति २ त्रेताग्नित्रितयेप्युगेवीणाभेदेपिमहती १ वृहत्यांच भूतिर्भ-

स्मनिसंपदि २ भवतेच नदीनगर्योर्नागानांभोगवती । अथसंगरेसंगेसभायांसमितिः २

क्षयवासावपिक्षितिः २ भृश्च रवेर्विषशयोहंत्ववह्नेर्ज्वालावहेतयः २ जगतीजगतिच्छ-

न्दोविशेषेपिक्षितावपि २ पंक्तिःछन्दोपिदशमे । श्रेणिदेशार्थसंख्याव स्यात्प्रभावेपिचाय-

तिः । आगामिकालेदेर्घ्येव पत्तिर्गतौच । सेनांशेपदातौच मूलेतुपक्षतिःपक्षभेदयोः २

पक्षाग्रश्च प्रकृतिर्योनिलिंगेव २ स्वाम्यमात्यादिस्वभावश्चप्रत्ययात्सर्वेव कैशिकाद्या-

श्चवृत्तयः । जीविकाविहृतिश्च सिकताःसर्वाल्वकापि । सिकतिलेदेशेच वेदेश्रव

ग्र
को
७२
23

मिवच्छतिः २ किंवदंत्यांपहज्ञान्याकर्णनेच वनितानजनितात्यर्थानुरागायांचयोषिति ।
ह्रीमात्रेच गुप्तिःक्षितिव्युदासेपि । कारायांरक्षायांच धृतिर्धारणधैर्ययोः २ सौख्येच न
हतीत्सुद्रवार्ताकीछंदोभेदमहत्यपि २ वासितास्त्रीकरेणवोश्च वार्तावृत्तौजनश्रुतौ वा
र्तंफल्गुन्यरोगेचत्रिषु २ अप्सुवहृताम्हते २ पीयूषेहृतशेषेप्रयाचितभैक्षेमोक्षेच कल
धौतेरूप्यहेम्नो २ निमित्तंहेतुलक्षणयोः २ श्रुतंशास्त्रावधृतयोः २ युगपर्याप्तयोःकृतं २
ग्रात्यादिनेभद्राभीतिः कर्मजीवानपेक्षिव २ युक्तेक्ष्मादावृतेभूतंप्राण्यतीतेसमेत्रिषुः
९ वृद्धेप्रामौव वृत्तंपद्येचरित्रेत्रिष्वतीतदृढनिस्तले ५ अधीतेच महद्राज्यंच । वृद्ध
नुवृद्धितत्वेच अवगीतंजन्यवादेगर्हितेत्रिषु मरुद्देहेच श्वेतंरूप्येपि । शुक्लेच रक्तं
हृतिरूप्येसितेत्रिषु २ त्रिषुतोः ज्ञगादिहेपि । भवनेच रक्तंनील्यादिरागिच । असु
कुकुंकमतामवमत्वरक्तेच अवदातःसितेपीतेशुद्धे २ वद्धार्जुनौसितौ युक्तेतिसंस्कृते ७२

सर्षिएणभिनीतः २ अथसंस्कृतेनकृत्रिमेलत्तएणेपेनेपि २ वह्नाङ्गेनौसितेनो शुक्केनिसंस्कृतेनर्षि
एणभिनीतः ३ अथसंस्कृतेनकृत्रिमेलत्तएणेपेनेपि २ पङ्केसितस्ते शुएणदानेन अनतोनवथा
वपि । नाश्वरहितेविलोयमोग्निवभुवि श्यानेएहेप्रनीतः २ अभिजातस्त्रकुलनेवुधे २
मकमारेव विविक्तौमनविजनौ २ अस्य एकस्य सुश्लिष्टौ शुद्धमोक्षयौ २ द्वौचामङ्गपत।
यौमङ्कौ २ सुतिंगतस्य श्रितीधवलमेवकौ २ सत्वेसाधौविद्यमानेप्रशस्तेभ्यर्हितेव
सत् ५ सत्वेचदत्तश्रांशुवस्कृतः सुजितेरास्वभिशुक्रेश्रतःकृते २ निवातावाश्रयावा
तौ शस्त्राभेद्यंचवर्मयत् २ जातोर्ध्वकप्रहृष्टाः सुरुहक्लिनाः २ उक्तिनास्वमीहद्विमन्तो
यतोत्पन्नः २ अर्हतौसादरार्चितौ २ विपाकेतिनतिर्गतुल्येएहेस्निग्धतोगते अतनवे
स्निलेसत्वेशोभनेपिविवदितम् अहारवचनयोर्भक्तिः गौणंवाहतोभ्यांहीनेभे २ द्रवि।
णत्रवलेधने २ शरणंरक्षहरक्षितोः २ श्रीपर्णीकमलेपिव । अग्निमंथेव विषाभिसार

ग्रं
को
२४

रत्नोद्देषु तीक्ष्णं क्लीबे खरे त्रिषु ४ प्रमाणं हेतुमर्यादाशास्त्रेयत्ताप्रमातृषु ५ करणं साध
कतमे क्षेत्रगात्रेंद्रियेष्वपि ४ कामशास्त्रनाट्यक्षणस्त्रीकेच प्राण्युत्पादे संसरणमसंबाध।
चमूगतौ घंटापथे ३ अथ वांतान्नं समुद्गिरणमुन्नये ८ अतन्ने विश्वविषाणं स्यात्पशुशृं
गेभदंतयोः ३ प्रवणं क्रमनिम्नोर्व्यां प्रह्वे ना तु चतुष्पथे ३ संकीर्णौ निचिताशुद्धौ २ इ
रिणं शून्यमूषरम् २ सेतौ च वरणः । वेणी नदीवाहे कचोच्चये २ [illegible]तिर्णताः देवसू।
यौ विवस्वंतौ २ सरस्वंतौ नदार्णवौ २ पक्षिताक्ष्यौ गरुत्मंतौ २ शकुंतौ भासपक्षिणौ २ अ
ग्न्युत्पातौ धूमकेतू २ जीमूतौ मेघपर्वतौ २ हस्तौ च पाणिनक्षत्रे २ प्रशंसार्थे च मरुतौ।
पवनामरौ २ यंता हस्तिपके सूते २ भर्ता धातरि पोष्टरि स्वामिनि च यानपात्रे शिशौ।
पोतः २ प्रेतः प्राण्यंतरे मृते २ ग्रहभेदे ध्वजे केतुः २ पार्थिवे तनये सुतः २ स्थपतिः कारु
दपि बृहस्पतिसत्रकारी कंचुकी च शुभदृसिपरे तपे २ मूर्धाभिषिक्तो भूपेपि । ध दनःस्त्री

२४

क्तम्रमेपि च वसंतादौ च विल्वावणजितात्मकौ । ग्रणतिश्रुतेवृद्धे ग्रस्फुटे मूर्खे च सततस्व

हृतिसारयो २ ब्राह्मण्यां क्षत्रियात्ताते पारवते च यकः प्राप्तोपि । स्फुटे निश्चिते च दृष्टांताव

भे शास्त्रनिदर्शने २ सत्तास्यात्स्वारयोर्हास्येत्क्षत्रियायांच पुत्रने २ वृत्तांतः स्यात्प्रकरणे

प्रकारे कार्त्स्न्यवार्त्तयोः ४ आख्यायिकाव आनर्तः समरे नृत्यस्थाने नीवृद्विशेषयोः ३ ज

लेव कृतांतो यमसिद्धांतदैवाकुशलकर्मसु ४ श्लेष्मादि रसरक्तादि महाभूतानि त

द्गुणाः इंद्रियाण्यश्मविकृतिः शब्दयोनिश्च धातवः ७ गैरिकं मनःशिलादि हैमादि

श्च कक्षांतरेपि शुद्धांतो नृपस्यासनगोचरे २ कालसामर्थ्ययोः शक्तिः २ उत्साहादौ च

मूर्त्तिः काठिन्यकाययोः २ विस्तारवल्ल्योर्व्रततिः २ वसती रात्रिवेश्मनोः २ स्थितौ च व

याविधयोरपचितिः २ निष्कृतौ व्यसनेप्येव सातिर्दानावसानयोः २ अर्त्तिः पीडाधनुष्कोट्योः

२ जातिः सामान्यजन्मनोः २ वैदेहे लेखारविशेषयोर्मालती गोजयोश्च प्रचारस्पंदयो

ग्रे
को
१५
75

रीतिः २ आरकूटे मर्यादायां वेदभ्यां दैव ईतिर्डिम्बप्रवासयोः २ उदये धिगमे प्राप्तिः २ त्रे
ताग्निचितये युगे वीणाभेदेऽपि महती २ हस्त्यां च धृतिर्भस्मनि संपदि २ भवने च नदी
नगर्यो नागनां भोगवती २ ग्रंथसंगरे संगे सभायां समितिः २ जगती जगति छन्दो।
विशेषेऽपि क्षितावपि २ पंक्तिः छन्दोऽपि दशमे । श्रेणिदेशसंख्योश्च स्यान्वभावेऽपि व्याप
तिः । आगामिकाले दैर्घ्ये च पतिर्गतौ च । सेनांशे पदातौ च मूलेन पत्तिः पत्तभेद।
योः २ पत्तां गच्छ प्रकृतिर्योनि लिंगे च २ स्वाम्यमात्यादिस्वभावस्वप्रत्ययात्मस्वीव कै
शिक्याद्याश्च हतयः । जीविका विह्नतिश्च सिकताः स्युर्वालुकापि । सिकतिल्ले देशे
च वेदेश्रवसि वक्षकृतिः २ किं वदंत्यां ग्रहज्ञानां याकर्णे नेव वनितां जनितां त्यर्थां त्वण
गायां च योषिति । स्त्रीमात्रे च शुक्तिः शितिवृशासेऽपि । कारायां रक्ष्यायां च धृतिर्धारण
धैर्ययोः २ सौख्ये च हस्तनी च्छरवानां कीळं दरो भेदे महत्यपि २ वाक्षितास्त्रीकरेणौ

घ वार्ता हन्तोजनत घुनो वार्तफलाम्पदेगेव चिघु २ अम्रवहतामरते २ पोशधेड्रतमोवेघ

याखितभेदेसोदेव कलयोनेहप्यदेह्लो २ निमितंदेनल्लम्मणोः २ क्रतेखाह्वावघ।

तयोः २ घुनपर्यामयोकृते २ अन्याद्दितेमद्दाभीतिः कमेजीवानपेदिव २ घुकेसादा

हृनेभूतेग्राणिनीतेसमेचिघु २ अद्देप्रामोव हृतंपघेवरिद्रेचिघुनीतदछनिम्रले ५ घ

धीतेव मदद्दाम्पव। हदतवुडितनंव अवगीतेजन्पेस्याड्रदितेचिघु मकृदेहेव खेतं

रुप्पेपि। घुक्रेच रजनंदेह्विरुप्पेसितेचिघु २ चिघुनोजनगर्दिगेपि। भवनेव रकेनी

ल्पादिगणिव। अम्रककेंकेमेनाद्यमनरकेच अवदातःसितेपेतेम्घहे २ वद्दाजंनो

सितो घुकेतिसंस्कृतेमर्षिएएभिनीतः २ अयसंस्कृतेकृचिमेल्लदणोपेतेपि।पके

सिके२गणदानेव अनेनोनवथावपि। नाघएवद्दितेविलोपनविजनो २ अंसएकस

मृद्धितोसृष्ठसोक्षयो। दोवाम्लघुरुघोम्घको। प्रमिगातस्य पितीयवलमेवको २

अ
को
१८
76

सत्येसाधौविद्यमानेप्रश[स्तेऽभ्य]र्हितेचसत् ५ सत्वेवदत्तग्रंथोद्धरस्कृतः पूजितेरात्यभि
युक्तेग्रतःकृते ३ निवातावाश्रयावातौशस्त्राभेद्यंचवर्मयत् ३ ज्ञातोधेकप्रवृद्धाःसमु
च्छ्रिताः ३ उक्षिप्ताल्पमोहृतिमन्योद्यतोभ्यन्नः १ प्रमोसादरार्चितौ १ विपाकेतिनति
ग्मुक्तमेहिब्रिन्नतौगते मनजुरीमिलेसतेशोभनेपिविवक्षितम् ग्रशरावववयोर्भ
क्तिः गोलंपाहृत्तौवसेवने सामान्योत्पन्नयोर्जातं १ प्रह्लिनिद्धीपतीद्रयोः १ सोमिकेपि
प्रधानः १ प्रस्यावपातावनदावदौ १ समिन्त्वभावरणेपिस्त्री १ व्यवस्थायामपिस्थितिः । आ
प्रौलच्यप्रणाचितौ १ नमारौहिवपौत्रयोः १ इनितांताः अर्थोभिधेयरैवस्तुप्रयोजन ।
निवृत्तिषु ५ इंद्रियविषयेकारणेच निपानागमयोःतीर्थंमृषिजुष्टजलेगुरौ ४ सोपाने
मन्त्रिण्युपायेपात्रेव समर्थस्त्रिषुशक्तिस्थेसंबद्धार्थेहिते ३ त्रिषुदशमीस्थौक्षीणरागवृ
द्धौ ३ नष्टबीजोवा वेश्मीपरच्यापि । ग्रहप्रांतःपंक्तिश्च ग्रस्थानीयत्नयोरास्था ३ प्रस्थो

१८

स्त्रीसानमानयोः २ शास्त्रविलयोर्ग्रीयः २ संख्याधारेस्थितौसरतौ ३ रतिसाधाना: अभिरा
यवंशेऽहंरौ २ गृहौनीश्रनवत्सरौ २ प्रवबाहीतलिंदाते २ दायादौसतवांधवौ २ पादार
शंस्यन्निनर्घाशगाः २ प्रत्यंतपर्वतस्य वेदाग्र्यकौसलमोनदः २ निर्वादोजनवादेपिवादा
भावेनिश्चिनवादेव शादौनेवालशाखयोः १ सरावेरुदितेज्ञातर्थाकंदेदाहणेरणे २ सा
नुसादौनगेधेपि १ नैमित्येप्रीतिदानेकाव्यगणेच सूदःस्यादौजनेपिच । सूपकारेच
गोष्ठाध्यक्षेपिगोविंदः । विस्मोव दंडेध्यामोदवन्मदः । गर्वेक्तेव्योगजदानेव प्राधान्ये
राज्यलिंगेवहूषांगेककुद्रोस्त्रियाम् २ शैलसृंगेव स्त्रीसंवित्तानसंभाषाक्रियाकाराति
नामसु ५ तेषणाचारप्रतिज्ञासव धर्मेरहस्यपनिषत् । वेदांतनतत्वेव स्यादृतौवत्सरे ।
शरत् १ पदेव्यवसितित्राणस्थानलक्ष्मांघ्रिवस्तुषु २ पादस्तुरीयांशमिंदुतेवपरस्मा
सेव गोष्ठदेसेवितेमाने २ प्रतिष्ठाकृत्यमास्पदम् २ त्रिष्टिममधुरेस्वादुः २ सदृचा ।

ग्रं
को
११
77

नीलएकोमलौ २ मूढाल्पापटुनिर्भाग्याः मंदाः स्युः ४ हलिविशेषः सोरस्य दौन्तुशारदौ
प्रत्यग्राप्रतिभौ २ उत्सेधः कायउन्नतिः । पर्याहारश्चमार्गश्चविवधौवीवधौचतौ २ परि
धिर्यज्ञियतरोः शाखायामप्युपसूर्यके २ बंधकंव्यसनंचेतः पीडाधिष्ठान ।
माधयः ४ स्युः समर्थननीवाकनियमाश्चसमाधयः चित्तैकाग्र्येच दोषोत्पादेःनुबं
धः स्यात्प्रकृत्यादिविनश्वरे मुख्यानुयायिनिशिशौप्रकृतस्यानुवर्तने ५ विधुर्विष्णौ
चंद्रमसि २ परिच्छेदेबिलेऽवधिः २ कालेच विधिर्विधानेदैवेच २ प्रकारेधात्वकल्प
योः कालेविधायकेवाक्ये प्रणिधिः प्रार्थनेचरे २ अवधानेच बुधवृद्धौपंडितेपि २
जिनेऽप्यविरेच स्कंधः समुदयेपिच । अध्यायेवीरविषयेहन्तनेवाकुमारयोः सैन्यां
शेराजसंहत्योः स्कंदोंशेनाशिभागयोः सैन्यभागेहन्तनेवायोग्रेसेनानिसम्भदेवाहे
नशिभेदेच देशेनदविशेषेःब्धौसिंधुर्नासरितिस्त्रियाम् ४ विधाविधौप्रकारेच २

११

स्त्र्यादिभोजनेवेतनेच वेतनेभादिभोजने हवभेदेकृतेसिद्धः साध्यश्चोपिच

त्रिषु । मत्तानेपुस्केच वर्षज्ञायायासुषाहीच ॥ स्वधालेपोमतेस्वुद्री ॥ संस्थाप्रतिज्ञा

मर्यादा ॥ श्रद्धासंप्रत्ययःस्पृहा ॥ मधुमद्येपुष्परसेक्षौद्रेदैत्यमशकयोः चैत्रेवसंतेः

जनाने ॥ सलिलेंधनमप्यपि ॥ मधुमद्येपुष्परसेक्षौद्रेदैत्यमधुकयोः चैत्रेवसे ।

श्रवत्सकेवलेच इतिद्विष्ठस्यजनैरोपंडिनेमन्यगाविनो ॥ व्रह्मवेध्यरथिस्तिमोनिर्दे

शो ॥ श्रद्धाः वलेविनः श्रविहरोध्यवष्टधः ॥ वद्धे शसिद्धोव्यानभूषिनौ ॥ लेशि

पिगंधः ॥ सम्बाधः गुह्यसंकटयोर्द्वयोः ॥ बाधानिषेधेऽः चेच ॥ ज्ञातृचान्द्रिसुरा

बुधाः इतिधान्ताः सूर्यवह्नीचित्रभानू ॥ भानूरश्मिदिवाकरौ ॥ भूतात्मानौधातृ

देहौ ॥ शुध्यात्मासत्यशुणप्रत्न । मूर्खनीचौपृथग्जनौ ॥ ग्रावाणौशैलपाषाणौ

॥ पत्रिणौशरपक्षिणौ ॥ तरवेनस्य तरुशैलौशिखरिणौ ॥ शिखिनौवह्निबर्हिणौ।

घे
को
७८
78

णे २ हस्तकृत्कतैशाङ्गु कस्य मातलालानीनर्भगायामेनीविशाशिखधिगे मलि
नीशुष्यवर्मीच प्रतियत्नावुभौलिप्सोपग्रहौ २ सतोगुणांतराधानसंस्कारश्च सं।
स्कृतेमतः हृत्तोग्निः कक्रूटीवह्नी शिखिनौज्ञातनसादिनौ गुणांतराहितौतुत्रोप।
हितएणयमारयो हौमारथिरथारोहौ २ वाजिनोश्वपत्तिगः ३ कल्येप्यभित
नोज्ञनक्षमयामपि २ अथदायनाः वर्षाविक्षीहिभेदाश्च ३ वेद्याग्रकोविवेचनाः ३
क्लेशेपिहजिनः । ज्ञीवेकृतिलेचर्मपापयोः मनस्वीमानवान् विश्वकर्माकेश
रशिल्पिनोः २ श्रान्तायन्तोपनिर्वृत्तिः स्वभावोब्रह्मवर्षीव सेत्रतस्य शक्तोवान
कमतेभोवर्षकोष्ठोचनाचनाः २ अभिमानोर्थाभिदर्पज्ञानेप्रणयहिंसयोः ४ च
नोमेचेमतिचनेत्रिश्रृतेनिरंतरे ४ सत्त्वलोदमुद्रेविस्तारेचकांमायावाघेच स्वनः
हर्षेप्रभौ २ राज्ञामृगांकेसत्त्रियेनपे ३ वानिम्नोनतेकीहन्यो २ विदत्याच सर्वं।

७८

न्यामपि वाहिनी । सेनायां च ह्रादिन्यौ वज्रतडितौ ॥ वेलायामपि कामिनी । स्त्रीवि

शेषे च त्वरितद्योरपि तनुः ॥ कृशेऽल्पे वीरणे च समाधौ निद्रिकापि च । भल्लवध

स्थाने पृष्ठे च कतविस्तारयोरस्त्री वितानं त्रिषु तुच्छके मन्दे ॥ शून्ये कर्करे च पृथके

तनं कृत्ये केतनाद्युपनिमन्त्रणे ॥ रहैव वेदस्तत्त्वं तपो ब्रह्म ॥ ब्रह्मा विप्रः प्रजापतिः ॥

उत्साहनेव हिंसायां सूचने चापि गन्धनं ॥ प्रकाशनेव आतञ्चनं प्रतीवापजवनाप्या

यनार्थकं ॥ व्यंजनं लाञ्छनं श्मश्रुनिष्ठानावयवेष्वपि ॥ ककारादीन्यक्षराणि च सा

न्कौलीनं लोकवादे युद्धे पश्वहिपक्षिणाम् ॥ स्यादुद्यानं निःसरणे वनभेदे प्रयोजने ॥

अवकाशे स्थितौ स्थानं ॥ क्रीडावपि देवनं । परिदेवने स्तुते च उत्थानं पौरुषे तन्त्रे स

न्निविष्टोद्गमेऽपि च ॥ मलोत्सर्गे शरद्व्याहृते च व्युत्थानं प्रतिरोधे च विरोधाचरणेऽपि

च । समाधिनिर्हृतौ च मारणे मृतसंस्कारे गतौ द्रव्योपपादने निर्वर्तनोपकरण

नृब्रह्मासवसाधने १ मेधे मेढ्रे ऽसिद्धावुपाये सैन्ये च निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्यासार्प-
णेऽपि च २ ऋणादिग्भौ च व्यसनं त्वापदि भ्रंशे दोषे कामजकोपजे ४ पक्षौ दैवानिष्ट-
फले च पक्ष्मादिलोम्नि किंजल्के तंत्वाद्यंशेऽप्यणीयसि २ दहनं च वर्त्म नेत्रच्छदेऽध्व-
नि २ शुक्रादग्निसेकौपीने २ कल्याणदैव मैथुनं संगते रते २ प्रधानं परमात्मा धीः २
महामात्याः प्रकृतिश्चाप्यथ प्रज्ञानं बुद्धिचिह्नयोः २ प्रसूनं पुष्पफलयोः २ निधनं
कुलनाशयोः २ ग्रंतस्य क्रंदने रोदनाह्वाने वर्ष्म देहप्रमाणयोः २ गृहदेहत्विट्प्रभा-
वा धामान्यथ ४ जन्मापि चतुष्पथे संस्थानं संनिवेशे च १ आकृतौ मरणे च लक्ष्म
चिह्नप्रभावयोः २ आच्छादने संपिधानमपवारणमित्युभे । वर्त्म च आराधनं साधने स्याद-
वाप्तौ तोषणेऽपि च २ अधिष्ठानं चक्रपुरप्रभावाध्यासनेष्वपि ४ आरोपणे व्यवस्थापने च
रत्नं स्वजातिश्रेष्ठेऽपि । सलिलं च वने सलिलकानने २ ज्ञातोपयुक्तं हंतरत्नमभिधी

यते नलिनेनिर्मलोलोके २ अथयत्नेनिर्गलेव वाच्यलिंगास्तथोत्तरे समानाःसत्समै
केषुः २ पिशुनौखलसूचकौ २ हीनन्यूनावूनगर्ह्यौ २ वेगिशूरौतरस्विनौ २ अभिपन्नो
ऽपराद्धोऽभिग्रस्तव्यापद्गतावपि २ अभिजनस्य अथजगत्याधार लोकंभुप्यादिदानान्वया
मनानालावशासने २ निधनमवसानेपि। सार्थेवार्धुषिकोधनी २ कल्पापदेपिकौपीनं
नानाखिदेपिवेदना। घनस्ववलेशे। भार्यायांजनी। शोभोपिलाञ्छने। इतिनान्ताःक
लापोभूषणेवर्हेतूणीरेसंहतेपिच ४ परिच्छेदेपरीवापःपर्युप्तौसलिलस्थितौ २ गो
धुगगोष्ठपतिर्गोपो २ द्वौविबर्हेशाकपी २ अहिश्च वाष्पोऽहप्याक २ कशिपुस्त्वन्न
माच्छादनंद्वयं २ तल्पंशय्याट्टदारेषु २ स्तम्बेपिविटपोऽस्त्रियाम् स्कंदाहर्धनयोः प्रा
प्तरूपस्वरूपाभिरूपाबुधमनोज्ञयोः २ भेद्यालिंगाअमी कूर्मी
वीणाभेदश्चकच्छपी २ कुतपोमृगरोमांश्येपटेवाद्योऽष्टमेंशके २ इतिपान्ताःरेफो

ग्रं
को
८
80

वर्णैस्समाख्यातः कल्पितार्थेत्रिलिंगकः रेफःस्यात्पापवर्णयोः २ इतिफांताः अंत
गभवमल्वेश्लेगंधर्वौदिव्यगायने २ मृगभेदेच कंबुर्नावलयेशंखे २ कमुकेच द्विजिह्वे
सर्पकंचुकौ २ पूर्वोन्यलिंगःप्रागाहपुंबहुत्वेपिपूर्वजान् अतीतेत्तमवेःक्लीवे २ विश्वे।
द्विपिकादम्बः २ पत्नीच नितंबोद्रितटेकटौ २ द्वीफणापि। कलिम्बश्च बिंबोस्त्रीमंड
लेवाकृतौफले २ इतिबांताः कुंभौघटेभमूर्धांशौ २ डिंभौतुशिशुबालिशौ २ स्तंभोस्थू
णाजडीभावौ २ शंभूब्रह्मत्रिलोचनौ २ गर्भेद्वापि कुक्षिभ्रूणार्भकागर्भाः २ अंतर्भवेच वि
स्रंभः प्रणयेपिच। अविसंवादेविश्वासेच स्याद्भेर्यांदुन्दुभिःपुंसिस्यादक्षेदुंदुभिःस्त्रियां
। स्यान्महारजनेक्लीवंकुसुंभःकरकेपुमान् २ क्षत्रियेपिचनाभिर्ना। विजिगीषोरति
वक्रमध्येतेसेच सुरभिर्गोविचस्त्रियाम्। वसंतेमनोज्ञेसुगंधौच सभासंसदिसभ्येषु।
समूहेशालायांद्यूतेच त्रिषुप्राप्तेपिवल्लभः। प्रियेध्यक्षेच करभौकरपार्श्वोष्ट्रौ २ रंभा।

८

स्यात्करलीनतया इति भांनाः किरणप्रग्रहौ रश्मी २ कपिभेकौ प्लवंगमौ २ इच्छामनोभ
वौ कामौ २ वाञ्छार्थे च आक्रयोगौ पराक्रमौ २ धर्माः पुण्ययमन्यायस्वभावाचारसोम
पाः ९ पुधिहितपिनादेवश्च धर्मसाधनयागादौ च उपायपूर्वं आरंभ उपधा चाप्युपक्र
मः वणिक्पथः पुरं वेदो निगमः २ नागरो वणिक् नैगमौ द्वौ २ बले रामो नीलचारुसि
ते त्रिषु ४ भार्गवे काकुत्स्थे च शब्दादिपूर्वो वृंदेपि ग्रामः । विषयैकदेशे योगे यमेदे च का
नो च विक्रमः । शौर्ये च स्तोमः स्तोत्रे ध्वरे वृंदे ३ जिह्मस्तु कुटिलेलसे २ उक्तोपि वर्मः।
आतपे ग्रीष्मे च चेष्टालंकारे भ्रांतौ च विभ्रमः २ गुल्मा रुक् स्तंभ सेनाश्च ३ रत्नस्थाने।
च जामिः स्वसृकुलस्त्रियोः २ क्षितिक्षांत्योः क्षमा । युक्ते क्षमे शक्ते हिते त्रिषु त्रिषु।
भूयामो हृति क्लमौ २ श्यामा स्याच्छारिवा निशा २ कांता गंधप्रियंगुलता च ललामं
पुच्छपुंड्राश्वभूषाप्राधान्यकेतु रत्नं शृंगे शोषे नपुंसके तिलके स्याल्ललाम च ४ सूक्ष्म

अ
को
८।
८१

धाम्नामपि । श्लेष्मेव शङ्खौ प्रधाने प्रथमस्त्रिषुः । वामौ वल्गुप्रतीपौ च २ दक्षिणेतरे च
वामा कामिनीव अधमौ न्यूनकुत्सितौ २ जीर्णं च परिभुक्तं च यातयाममिदं द्वयम् अ
घस्रगणग्राह्ध्वमोक्ष्वान्तत्तभोऽदमजिरंत्रविनिर्गमः २ धामसु प्रस्नासकृते २ भीमाहव
भीषणे पारवाः ३ इति मंत्रानाः हवंगगनहसैनादूयौ २ निलयापचयोत्तयौ २ यक्षा
कल्पान्त स्थगुर्यौ हेवरस्पालो २ भ्रान्तौ भ्रान्तजहिषौ २ पर्जन्यौ रसदब्धौन्द्रो २ स्याद
र्यः स्वामिवैश्ययोः २ तिष्यः पुष्ये कलियुगे २ पर्यायोवसरे क्रमे प्रत्ययोधीनशप
थज्ञानविश्वासहेतुषु रंध्रेशब्दे २ अनुशयो दीर्घद्वेषानुतापयोः २ स्थूलोच्चयस्त्व
साकल्येनागानांमध्यमेगते २ समयाः शपथाचारकालसिद्धान्तसंविदः ५ नियम
श्च व्यसनान्यशुभं दैवं विपदित्यनयास्त्रयः ३ अत्ययोतिक्रमे कृच्छ्रे दोषे दण्डेपि ४ अथा
परिग्रहायत्योः संपरायः ३ पूज्यस्तु श्वशुरेपि च मातास्व पश्चादवस्थायिबलं समवा

८।

यथासन्नयः २ संघातेसन्निवेशेचसंस्थायः २ गृहेचशरणंयात्यमीविहंभयात्त्राणेमाणः

परिचयेच विरोधेपिसम्बन्धयः। विषयोयस्ययोज्ञातस्तत्रशब्दादिकेष्वपि २ ग्रामसङ्घ

हेच निर्यासेपिकषायोस्त्री। नवरससुरसेरागविशेषेरक्तपीतवर्णयोगेच स्यात्सभा

योग्यतिश्रयः। आस्पदेच प्रायोभृत्यंतगमने मृतश्यानेसदृशेच मन्युर्दैन्येक्रतौक्रुधि

रहस्योपस्थयोगुह्यं २ सत्यंशपथतथ्ययोः २ वीर्यंबलेप्रभावेच २ रेतोवीरकर्मेच

द्रव्यंभव्येगुणाश्रये २ पृथिव्याद्यौधनेभेषजेच धिष्ण्यंस्थानेगृहेभेग्नौ ४ भाग्यंकर्म

शुभाशुभं २ कशेरुदेशेगांगेयं २ विशल्यादंतिकापिच। लांगलीविगतशल्याच स्व

साकषायोस्त्रीगैर्योः २ कृत्तापजनंसमग्रधारणम् उपायःकर्मचेष्टाचचिकित्साचनवि

क्रियाः ५ धान्वर्थेगर्भाधानादिसंस्कारेगेर्धदैहिकेच व्यायामस्पर्धयोःक्रियाकान्तिःमति

विवसनातपः कल्पाप्रकोष्टदर्भादेः कांचांमध्येभवेबंधने २ उद्योगेच कृत्याक्रियादे

ग्रं
को
८२
82

वृत्तयोःत्रिषुभेदेधनादिभिः २ जन्यःस्याज्जनवादेपि। पितरिवप्रवाहकल्लोकेच जघन्यो

न्त्येधमेपिच २ जघनमभवेच गर्भाधानेवचकर्मणि याप्यश्च कल्योसज्जनिरामयौ २ दत्त।

ष्य प्रभातेच कादम्बरीच आत्मवाननपेतोर्थादर्थ्यौ २ पुण्यंतुचार्वपि। रूपकंतेच रूप्यं

प्रशस्तरूपेपि। आहतहेमरूप्याद्येच वत्स्योवत्सवागपि। दाताच स्यायेपिसध्यःस्या।

त। ग्रंतेवल्लयेपुक्रमप्रमाणेच सौम्यंसुंदरेसोमदैवते २ चंद्रनलेच रूगण्याह सर्वज्ञ।

भिषज्जैवेद्यौ २ कल्पाकलवध्रःसवित् २ फलकल्याणयोर्भव्यंयोगोसंप्रतिकेत्रिषु २

लयश्चाप्यतिक्रमेपि। जलस्थानेपिवाश्रयः। दैन्याचार्येपिधिष्ण्योना। कषायःसुरभा

वपि। चंद्रोदयोवितानेपि। स्यादाम्नायोन्वयेश्रुतौ २ धीनेधिनेक्षितेशैत्यं २ जातंकु

लजकांतयोः २ व्यवायोव्यवधौरत्याम् २ आत्माकामश्चलक्ष्मायः इतियांताः निवहा

वसंसेवारौ २ क्रमेव संस्ताविप्रस्तराधरौ २ शत्रुगीष्पतिप्रत्राधौ २ गुप्तरहस्संदंग्रलसारे

८२

अलञ्च हावयोर्युगसंज्ञयोः २ प्रकारो भेदसादृश्ये २ आकारो विंगिताकृती । सन्निवे
आस्य किरणत्रुधान्यशूकेषुमञ्जुध्वन्वधराधरौ २ अद्रयोर्दुमशैलाकाः २ खीलनाहो॥
पयोधरौ २ धान्तारिदानवाहुत्राः २ वलिहस्तांशवः कराः २ हलिभ्रूरेव प्रदराभंग
नानीहरवाणा २ अस्त्राः कचाअपि । बाघोस्त्रणीव अज्ञातस्तुगोगोः कालेष्यसमस्क
नोचन्नवरौ २ खर्णपिराः । धनेभेधेव परिकरः पर्यंकपरिवारयोः २ समूहारंभयोः
प्रगाढगात्रबंधेव सूकाश्चहोवतारः स्यात् । सुद्धमौक्तिकेकतीनिकातारकयोः अ
स्वस्वखेरुष्पच शरोवायो । सतत्रिपुकर्बुरे । अथप्रनिताजिसंविदापन्नसंगरः ४
शमीफलेच वेदभेदे शुभिवादे मंत्रः । मायाबीजादौच मित्रोरवावपि । हलाद्दिव
मवेभूमपावंडेपिसूवरः ४ वृन्नेव गृदेष्यवस्करः । वर्चस्केच आडंवरस्तूर्यरवेगर्जे
ड्राणंवगर्जिते २ संरम्भेव अभिसारोभियोगेच शौर्येसन्नहनेपिव २ स्याज्जंगमेपरी

वारः खड्गकोशे परिच्छदे २ विष्टरो विटपी दर्भमुष्टिः पीठाद्यमासनं २ द्वारि द्वाःस्थे प्रतीहा
रः प्रत्यनन्तरे । विपुले नकुले विष्णौ बभ्रुः स्यात्पिङ्गले त्रिषु ४ सारो बले स्थिरांशे च न्याय्ये क्ली
बं वरे त्रिषु ४ दुरोदरो द्यूतकारे । पणे द्यूते दुरोदरं महारण्ये दुर्गपथे कान्तारः पुंनपुंसकः
२ मत्सरोऽन्यशुभद्वेषे तद्वत्कृपणयोस्त्रिषु २ देवाद्वृते वरः श्रेष्ठे त्रिषु क्लीबे मनाक्प्रिये २
विवादस्य वंशांकुरे करीरोऽस्त्री तरुभेदे घटे च ना २ ना चमूजघने हस्तसूत्रे प्रतिसरोऽस्त्रि
याम् २ याने नियोज्ये च यमानिलेन्द्रचन्द्रार्कविष्णुसिंहांशुवाजिषु शुकाहिकपिभे
केषु हरिर्ना कपिले त्रिषु १४ शर्करा कर्परांशेऽपि । इक्षुविकारे शर्करिलदेशे च यात्रा
स्याद्यापने गतौ २ देवोत्सवे च इरा भूवाक्सुराप्सु स्यात् ४ तन्द्रे च तन्द्री निद्राप्रमीलयोः
२ धात्री स्यादुपमातापि क्षितिरप्यामलक्यपि २ क्षुद्रा व्यंगा नटी वेश्या सरघा कंटका
कारिका ५ त्रिषु क्रूरेऽधमेऽल्पेऽपि क्षुद्रं २ कृपणे च मात्रा परिच्छदे अल्पे च परिमाणे मात्रा २

धनेकर्णभूषणे: क्षितिनिमेषकालेतालं गेच मात्रंकार्त्स्न्येवधारणे २ स्वार्थेच प्रालेख्यं
वर्ययोश्चित्रं २ तिलके सभद्रानन्तवयोस्थकलत्रं श्रोणिभार्ययो: २ योग्यभाजनयो:
पात्रं २ नदीकूलान्तरेयत्नंभांडेनाश्यात्मकर्तरीव पत्रंवाहनपक्षयो: २ पर्णेच निदेश
ग्रंथयो: शास्त्रं २ शस्त्रमायुधलोहयो: २ पर्णेव स्याज्जटांशुकयोर्नेत्रं २ मंथानरज्जौ
शस्त्रिणवल्लिनाश्रौच क्षेत्रंपत्नीशरीरयो: २ केदारेसिद्धस्थानेगणेनक्षत्रवहारेव मु
खाग्रेक्रोडहलयो: पोत्रं २ गोत्रंतुनाम्निच। फलेशैलेचगोसंद्वंद्वेच सत्रमाच्छाद
नेयज्ञेसदादानेवनेपिच ४ दंभेसाधनेच अजिरंविषयेकाये २ अंगनेच अम्बरं।
व्योम्निवाससि २ खङ्गंपरस्वभेदेच चक्रंराष्ट्रेपि। आयुधेरथांगेसैन्येतैलिकक्र
लाद्युपकरणेचक्रवाकेगुरुयोगाद्गुणावर्तयोश्च अक्षरंनमोक्षेपि। वर्णापरब्रह्मणो
श्च तीरमम्बुच। कुंडेच स्वर्णेपिभूरिचंद्रौद्वौ २ वरूद्विमांसाश्च दारमात्रेपिगोत्र

श्री
को
८४
84

रम् । श्वरद्वारेव गृहाहंभोगद्वारेदे ४ सिरिकृंजेव रद्रौनिकमृपद्वे ४ धुरोधिक
पुरधंयुगालि ५ भित्ताभेदेव अगारेनगारेश्वरंमंदिरंव ४ अथराष्ट्रोह्रीविषयेस्याद्रुप
द्रंवे ४ हरोहित्यंभहेस्थये ४ ईषदर्थेव वन्योह्रीदीरकेपवौ ४ तंत्रप्रधानेसिद्धांते
सूत्रवायेपरिच्छदे ४ शयनेशास्त्रप्रक्रियायांव गोष्ठीरंचामरेदंडेख्योश्रीरंशयना।
सने ४ उशीरेद्रवेच शुक्रेरंकरिट्टलायेवाघभोरमुखेजले योन्निवद्रूपालेपश्ये
नीर्थौषधिविशेषयोः ८ अनरमवकाशावधिपरिधानांतर्धिभेदतादर्थ्ये छि
द्रात्मीयविनावहिरवसरमध्येंतरात्मनिव ४ अन्यार्थेच पुल्लेपिपिहिरे । वरु
ख्यात्यांच राजकशेरुण्यपिनागरं । श्रृंखानगरभवेच शार्वरंत्वंधतमसेघातुके
भेत्यलिंगकः ४ गौरोरुणेसितेपीते ४ व्रणकार्यप्युरुष्करः । भल्लानकेच नरराः
पिहिरेपिस्यात । कुतोच अथस्तादपिचाधरः । गोष्ठीहीनेच अनाकुलेपिवेका

८४

गः प्रवह्लिकेव याग्रेग्रासककग्राकूले । उपर्युदीच्यश्रेष्ठेष्वप्युत्तरं स्यात् २ वाक्येप्रतिवा।

क्येच अनन्तरंचाप्यविपर्यये २ श्रेष्ठेश्वरानात्मोत्तमः परः ४ शत्रौच स्वादुप्रियौतुमधुरौ २

क्रूरौकठिननिर्दयौ २ उदारोदातृमहतोः २ अनुकूलेवशंवदस्त्वितरस्त्वन्यनीचयोः २ मंदस्वच्छं

दयोःस्वैरः २ शुभ्रमुद्दीप्तशुक्लयोः २ आसारोवेगवद्वर्षेसैन्यप्रसरणेतथा २ धारांबुपाने

चोत्कर्षेऽश्वा २ कडारेऽपिकर्बुरः २ बंधुरंबंधुरेनम्रे २ गिरिःकंदुकशैलयोः २ वरुःस्यात्सा

हविष्पाके २ उपधीरःकातरेचले इतिरांताः चूडाकिरीटंकेशाश्चसंयतामौलयस्त्रयः २

द्रुमप्रभेदमातंगकाण्डपुष्पाणिपीलवः २ कृतान्तानेहसोःकालः २ महाकालेऽपिकालवर्णे

च वत्नेऽष्येपिपुंसिकलिः । कलहेरणेच कमलाश्रीर्हरिणेपुंसिक्लीबेश्यात्पमतोययोः ४

स्यात् करंगेपिकमलः प्रावारेपिचकंबलः साम्नायांनागविशेषेच करोपहारयोः पुं

सिबलिःप्राण्यंगजेस्त्रियाम् २ दैत्येच स्थौल्यसामर्थ्यसैन्येषुबलंनाकाककसीरिणोः ५

ग्रं
को
८५
85

वातूलः पुंसि वात्यायामप्यवातासहे त्रिषु । उत्तानेव भेदलिंगाः शार्दूलः पुंसि श्वापदस
भेदयोः २ व्याडः व्याली मल्लोह्योपापविट्ककिराति २ शल्लीभ्रूलेङ्गाङ्गुधं शंकावपिस्थोः
कीलः । ज्वालाग्रांबंधनेरतौ प्रहस्तविश्लेषेव पालिस्त्र्यंकपंक्तिषु २ प्रान्तेव कला ।
शिल्पेकालभेदे १ आलीसख्यावलीमपि । अनर्थेच अध्यंगुविकृतौ वेलाकालमर्या
दयोरपि २ वहलाः कृत्तिकागावोवहलोग्निः स्थितौ त्रिषु ४ पलेव वहलोप्यस्ति ली
लाविलासक्रिययोः २ उपलाशर्करापिच रत्नविकारेच शोणितेंभसि कीलालं । म
लमाघेशिफाभयोः २ प्रतिकेव नालं सद्भृदभ्रानाघोगवातहारकावपि ४ हेमद्रं
द्रनालेव शीलं स्वभावे सद्वृत्ते २ सस्ये हेतुकृते फलं ३ आयुधाग्रेलाभेव त्रुटिर्नेत्रहृज्जो
क्लीवे समूहे पटलेनना २ अथः स्वरूपयोरग्नीनलं २ पृष्ठेचपेटेविनलोगोधायांच सा
टामिषेपलं । कर्षचतुष्टयेच गेवीनलेपिपानालं । रसातलेच वेलं वसेपमेत्रिषु २

८५

क्रकलेशंकृमिः कीटेस्थधेनातन्तुषानले २ निर्णीतेकेवलमितित्रिलिंगत्वेककृत्स्नयोः २
पर्यायमितेमपुण्येषुकुशलंशिक्षितेत्रिषु प्रवालमंकुरेप्यस्त्री विद्रुमेवीणादण्डेच त्रिषुस्थले
नरेपिच । पीवरेच करालोदन्तुरेतुंगे २ चारीहृतेपिपेशलः २ सदोचसृक्विभेकेपिवालः ।
स्यात २ केशेवालधीच लोलःचलसतृष्णयोः २ कलंकेत्रहेपिनालीके २ कुबेरेचैककुं
डलः । स्त्रीहावावन्तयोर्हेला २ शाकलबुद्धयोर्दले २ तलिखितोपकरणेशलाकानल
शाख्ययोः २ नमलेयाकलेशाहे । शष्कुलीकर्णपाल्यपि इतिलान्ताः दवदावौवनार
ण्यवह्नी २ जन्महेतौभवो २ प्राप्तिसंसारसत्ताकल्याणेषुच मैत्रीसहायःसचिवः । पतिशा
खिनराधवः २ ध्रुवयःशैलमेघार्काः २ ग्रावाणोनाताधवाह्वाः २ भावःसत्तास्वभावाभि
प्रायचेष्टात्मजन्मसु ५ प्रत्यपस्थाख्यारिषुच शाङ्कनारेफलेषुच्छेप्रसर्वो गर्भमोचने ४ प्र
पतौच प्रविश्वासेपह्नवेपि । निकृतावपिनिह्नवः । अपलापेच उल्केकामर्षयोरिह्वाश

अ
को
१९
86

सवेसदेऽन्नवः ४ ग्रनुभावः प्रभावेच सतांचमतिनिश्चये । भावस्तत्वनेव स्याज्जन्महेतुः प्र।
भवः स्थानेवाद्योपलब्धये १ क्लीवेपारशवं शस्त्रेवर्णभेदेत्रिलिंगकं अश्वोभ्रभेदे क्लीवेन नि
श्चिते शाश्वते त्रिषु २ कौलेनिश्चयेस्त्रु विमानेव स्वोज्ञातावात्मनि स्वंत्रिष्वात्मीये स्वोस्त्रि
यांधने ४ स्त्रीकटीवस्त्रबंधेपि नीवीपरिपणेपि च १ ग्रासव्ययविश्रृंखलेधनेकालापदेव शि
वा गौरीफेरवयोः १ हरीतक्यामलकीव द्वंद्वंकलहयुग्मयोः १ द्रव्यासुव्यवसायेषु स।
त्वमस्त्रीतुजंतुषु ४ क्लीवेनपुंसके षंडे वाच्यलिंगमविक्रमे १ ग्रस्तधर्माभिश्रणतोग्रा
धो १ प्राध्वं वंधने २ निवाताः द्वौ विशौ वैश्यमनुजौ १ द्वौ वाराभिसरौ स्पशौ १ द्वौ रा।
शी १ द्वौ राशीपुंजमेषाद्यौ १ द्वौ राशीपुंजमेषाद्यौ १ द्वौ वंशौ कुलमस्करौ १ रहः प्रका।
शौ वीकाशौ १ निर्वेशो भृतिभोगयोः १ कृतान्ते पुंसि कीनाशः क्षुद्रकर्षिकयोस्त्रिषु १
कर्केटे च पदे लक्ष्मनिमित्ते पदेशः २ प्रसिद्धौ च स्यात्कुशमस्त्र च । दर्भे च फलेव दक्षा

१९

वश्यानेकविधास्वपि। वर्तिर्दीपदशांतेव गात्रानुलेपिवापना। स्त्रिकष वशास्त्रीकरिणीच।
स्यात् २ वन्ध्यागवीच दृग्ज्ञानेज्ञातरित्रिषु २ दर्शनेऽक्ष्णिच स्यात्कर्कशः साहसिकः कठो
रमसृणावपि २ प्रकाशोऽतिप्रसिद्धेपि। प्रकटेऽथोतेव शिशावज्ञेचवालिशः २ द्रागश्राद्
नाशः स्वरोचितिरोधाने २ जीवितेशः प्रियेयमे २ नृशंसावृद्धौ निस्त्रिंशौ २ ग्रेषुः सर्पः। ग्रेषा
वः करः। ग्राह्याख्याशालिशशीश्चार्थे २ पाशोबंधनशस्त्रयोः इतिशान्ताः स्वरमस्यावति
मिषो २ पुरुषावात्ममानवौ। काकमत्स्यात्मवगौ ध्वांक्षौ २ कक्षौवत्सणवीरुधो २ पापपार्श्व
भितौच गंभीरुः सगर्दभरभौ २ प्रेषः प्रेषणमर्दने २ पक्षः सहायेपि। उष्णीषः शिरोवेष्टकि
रीटयोः २ शुक्लेवृषकेश्रेष्ठे सुकृतेवृषभेवृषः ५ कोषोस्त्रीकुड्मलेखड्गपिधानेर्थौघ।
दिव्ययोः ४ पात्रविशेषेव यूतेदेशाविफलकेप्याकर्षः २ अर्थांत्तमिन्द्रियेनाशृगंगे
वाधेवक्षेयवदारेकलिङ्गमे ८ कर्षूवीतीकरीषाग्निः कर्षुः कुल्याभिधायिनी २ प्रभा।

ग्रं
को
८०

87

वेतनक्रियायां च पौरुषं २ विषमस्त्रं च । गवलेच उपदानेः ध्याः निषेधस्यात् मांसे च अपरा
धेऽपि किल्बिषं । पापे च स्यात्कुष्ठे लोकधातौ च शेवल्लरे वर्षं मषिह्रियाम् २ प्रेतान्ते त्वणंप्र।
स्त्रा २ भित्तौ मेवाध्येनाम्रतिः २ हिरण्यो भाषि । दीप्तिश्च त्रिपुरे ग्वेदे कान्तेऽनिकृष्टयोः
२ प्रत्यये पिकलोध्याद २ सूत्रलये मणविक्रयणे रक्ताः संख्या शारवोग्यबलदे २ घोषो रव
वनो २ कपिशीर्षं भित्तिशृङ्गे । अवतर्पस्तपकः स्यात् दोषो वातादिके २ दोषा रात्रौ २
तोपिकृत्कृत्स्नः । पेरागभागे गंडूषाहृयोग्रमनावपराणे २ इति षान्तः रविस्रेनवृन्तवृन्दो
हंसो २ आत्मा प्राणेऽपनि विशेषस्य सर्वगवह्नौ विभावसु २ वत्सो नणकवर्षौदो २ व
त्सश्च सारंगाश्च दिवौकसः । स्रगाख्यातकाश्च शृङ्गारादौ विषे वीर्ये गुणे रागे द्रवे रसः १
पारते देहधातो भुवि च पुंसि स्त्रीसावने सोढौ कर्णे एवे पिशाखौ २ देवभेदे नलेऽश्मा वस
२ रत्ने धने वसु २ विसो च वेधाः । स्त्रीनाशी दिनांशे सा हिंदहयोः २ लालसे प्रार्थनात्सुक्ये

हिंसाचौर्यादिकर्मणि च । वधश्चापि । मानाच भ्रूयावैरोरस्मीचते ॥ ज्वालाभासोर्नपुंस्यर्चि॥
र्ज्योतिर्भद्योतदृष्टिषु ॥ पापापराधयोरागः ॥ खगबाल्यादिनोर्वयः ॥ तेजः पुरीषयोर्वर्चः
रूपेच महश्चोत्सवतेजसोः । रजोगुणेच स्त्रीपुष्पे ॥ राहौच ध्वान्तेगुणेतमः ॥ छं
दः पद्येभिलाषेच ॥ वेदेच तपः कृच्छ्रादिकर्मच । माघेशीर्षेपि च सहोबलं । सहामा
र्गः । नभः खंश्रावणोनभाः । ओकः सद्म । आश्रयश्चौकाः । पयः क्षीरं । पयोंबुच । ओ
जोदीप्तौ ॥ विषमसंख्याबलेच स्रोतः इंद्रियेनिम्नगारये ॥ तेजः प्रभावेदीप्तौच ब
लेशुक्रेपि ॥ अतस्त्रिषु विद्वान्विदंश्च । परिणामवतोयोश्च बीभत्सोहिंस्रोपि । अतिश
येत्वमीष्टानवच्च प्रतिशायेत्वमी वृद्धप्रशस्ययोर्ज्यायान् ॥ कनीयांस्तुयुवाल्पयोः ॥ वरी
यांस्तूरुवरयोः ॥ साधीयान्साधुबाढयोः इतिसान्ताः दलेपिबर्हः । मयूरपिच्छेच नि
र्बंधोपरागार्कादयोग्रहाः ॥ द्वारेच राशीपीडेकाष्ठसेनिसंग्रहेनागारंतके ॥ तलाह

त्रैष्यादिरस्मोग्रग्राहः ग्रहोपिच २ पत्नीपरिजनादानमूलशापाःपरिग्रहाः ५ दारेषुच।
गृहाः। वेश्मनिच श्रोण्यामप्यारोहो वरस्त्रियाः। आरोहणेस्याद्वारेच स्रदोहेपि। सै
न्यविन्यासेच अहिर्वृत्रेपि। सूर्येवह्नेवग्नीन्दर्कास्तमोपहाः ३ परिच्छदेनृपार्हेर्थेपरि
बर्हः २ धनेच इत्यमरकोशे तृतीयकांडे नानार्थवर्गः तृतीयः ३ ॥ अथाव्ययाः परे आ
ङीषदर्थेभिव्याप्तौसीमार्थेधातुयोगजे ४ आप्रगृह्यः स्मृतौवाक्ये २ आस्तुस्यात्कोप
पीडयोः २ पापकुत्सेषदर्थेकुः ३ धिङ्निर्भर्त्सननिंदयोः २ चान्वाचयसमाहारेतर।
समुच्चये ४ स्वस्त्याशीःक्षेमपुण्यादौ ३ प्रकर्षेलंघनेप्यतिः २ स्वित्प्रश्नेचवितर्केच २
तुःस्याद्भेदेवधारणे २ सकृत्सहैकवारेपि २ आरात् दूरसमीपयोः २ प्रतीच्यांचरमे
पश्चात् २ उताप्यर्थविकल्पयोः २ अपिःसम्भवचेप्रश्ने २ तथापत्यंतरेपिच २ पुनःस
हार्थयोःशश्वत् २ नित्यार्थेच साक्षात्प्रत्यक्षतुल्ययोः २ खेदानुकंपासंतोषविस्म

यामंत्रणेवत हंतहर्षेनुकंपायांवाक्यारंभविषादयोः ४ हानेनिश्चयेव प्रतिःप्रतिनि
धौवीप्सालक्षणादौप्रयोगतः २ इतिहेतुप्रकरणप्रकर्षादिसमाप्तिषु ५ प्राच्यांपुरस्ता
त् प्रथमेपुरार्थेग्रतःस्मपि ४ पुनंदेशेकालेव यावत्तावच्चसाकल्येः वधौमाने:वधार
णे ४ मंगलानंतरारंभप्रश्नकार्त्स्न्येष्वथोअथ अधिकारेप्रतिज्ञायांच वृथानिरर्थ
काविध्योः नानानेकोभयार्थयोः २ विनार्थेच नुःपृच्छायांविकल्पेच २ वितर्के
च पश्चात्सादृश्ययोरनुः २ लक्षणेवीप्सायांहेत्थेच प्रश्नावधारणानुज्ञानुनयामं
त्रणेननु ५ गर्हासमुच्चयप्रश्नशंकासंभावनास्वपिः ५ अपेक्षायांच उपमायांवि
कल्पेवा २ हंहेसंबोधनेपेवसामित्वर्धेजुगुप्सिते २ अमासहसमीपेच २ कंवारिणिच
मूर्धिंच २ निराकृत्वयोश्च इवेत्यमर्थयोरेवं २ उपदेशेनिश्चयेंगीकारेच नूनंतर्के
र्थनिश्चये २ तूष्णीमर्थेसुखेजोषम् २ किंपृच्छायांजुगुप्सने नामप्रकाश्यसंभाव्य

अ
को
८४
89

कोपगमक्लमे ५ अलीके विस्मये च अलं भूषणपर्याप्तिशक्तिवारणवाचकम् ४
निश्चये च हं वितर्के परिप्रश्ने २ भये भक्तौ नेतु अनिच्छायां च समयान्तिकमध्ययोः २ पुन
रप्रथमे भेदे । निर्निश्चयनिषेधयोः २ स्यात्प्रबन्धे चिरातीते निकटागामिके पुरा २३
ऊररी उररी चरी च विस्तारेऽङ्गीकृतौ त्रयम् २ स्वर्गे परे च लोके स्वर्वार्तासंभाव्ययोः किल २
हेतौ च निषेधवाक्यालंकारजिज्ञासानुनये खलु ४ समीपोभयतः शीघ्रसाकल्या
भिमुखेऽभितः ५ नामप्राकाश्ययोः प्रादुः २ मिथोऽन्योन्यं रहस्यपि २ तिरोऽन्तर्धौ तिर्य
गर्थे २ हा विषादशुगार्तिषु ३ निराशायां च अहहेत्यद्भुते खेदे हि हेताववधारणे २
त्यमरकोशे तृतीयकांडे अव्ययवर्गः चतुर्थः ४ ॐ चिराय चिररात्राय चिरस्याद्याश्चिरा
र्थकाः ३ चिरेण चिराचिरमपि च मुहुः पुनःपुनः शश्वदभीक्ष्णमसकृत्समाः ५ स्रा
गिति अंजसा सद्यः अपदि मंक्षु च द्रुते ८ द्राक् प्राप्नतरमाच बलवत्सुष्ठु किमुत स्व

८४

नीववनिर्भरे २ पृथग्विनानान्तरेणतेद्विहह नानावर्जने २ अंतराच यतयतस्तनो।
द्वैतीयेननेनव अस्याकल्पेतकिंचन १ कदाचिन्नान १ सार्धंतसाकंसत्रासमंसह ५ स
नस्य अन्तहल्यार्थकेयार्थं। वेधनेव वार्थकेनवृथाहथा १ मषाच आहोउताहोकि
मुतविकल्पेकिंकिमुतव २ तुहिचस्मह्वैपादपूरणे २ अहोनावलुभोःशहाम्ब ए
त्तनेस्वती १ दिवाह्नीति। अघदोषावतंमंच रन्नानाविति १ उषाच तिर्यगर्थेसाचिति
रो १ प्यपसंबोधनार्थकाः स्युप्याउंगाहेहैभोः २ हंहोअरेच समयानिकषाह्वि
हक १ समीपंचअतकिंतेनमहसा। स्यान्नुरःपुनतोथतः १ स्वाहाहेववद्विदाने
श्रौषड्वौषट् वषट्स्वधा ५ किंचिदीषन्मनागल्पे ४ प्रेत्यामुत्रभवांतरे १ वहा
यथातथावैवंसाम्ये २ अहोहीतिविस्मये। मौनेतस्तीतस्नलीकां १ नोधंच।
सद्यःसपदितत्क्षणे १ दिष्ट्याशन्मुपजोषंचेत्यानंदे १ अथान्तरेनरान्तरेणवमध्ये

अ
को
५
90

स्युः २ प्रसह्यन्तु हठार्थकम् । युक्ते द्वे सांप्रतं स्थाने अभीक्ष्णं शश्वदनारते २ अभावे
नह्यनोनापि २ मास्ममालंचवारणे ३ पक्षान्तरे चेद्यदि च तत्वेत्वद्धाञ्जसा द्वयम् । प्र
काश्ये प्रादुराविः स्यात् २ ॐमेवं परमं मते २ समन्ततस्तु परितः सर्वतो विश्वगित्यपि
४ अकामानुमतौ कामं । असूयोपगमेऽस्तु च । ननु च स्याद्विरोधोक्तौ । कच्चित्कामप्र
वेदने । निःषमं दुःषमं गर्ह्ये २ यथास्वं तु यथायथम् । मृषा मिथ्या च वितथे । यथा
र्थं तु यथातथम् । स्युरेवं तु पुनर्वै वेत्यवधारणवाचकाः ५ प्रागतीतार्थकं । नूनम
वश्यं निश्चये द्वयम् २ संवद्वर्षे । अवरे त्वर्वाक् । आमेवं अंगीकारार्थे २ स्वयमा
त्मना । अल्पे नीचैः । महत्युच्चैः । प्रायो भूम्नि । अद्रुते शनैः । सना नित्ये । सनन्ता
नाथ बहिर्बाह्ये । स्मातीते । अस्तमदर्शने । अस्ति सत्वे । रुषोक्तावुम् । ऊंप्रश्ने ।
अनुनयेत्वयि । नकैखित्स्यात् उषा रात्रेरवसाने । नमो नतौ । पुनरर्थेङ्ग । निरा

५

नेऽह्नि । ह्युप्रभृतेस्सने । सायंसाये । अत्यपूर्वेह्नीत्यादौपूर्वोत्तरापरात् तथाधरान्यान्य।

तरेतरात्पूर्वेद्युरादयः ५ उभयेद्युश्चोभयेद्युः परेत्वह्निपरेद्यवि ह्योगते । अनागतेह्निश्वः ।

परश्वस्तत्परेहनि । तदातदानीं २ युगपदेकदा २ सर्वदासदा २ एतर्हिसंप्रतीदानीं

अधुनासांप्रतंतथा ५ दिग्देशकालेपूर्वादौप्रागुदक्प्रत्यगादयः ३ इत्यमरकोशेष्व

नेकार्थवाचकः वर्गः अव्ययवर्गः पंचमः ५ ॐ सलिंगशास्त्रैः सन्नादिकृत्तद्धितसमा

सैः अनुक्तैः संग्रहे लिंगंसंकीर्णवदिहोन्नयेत् लिंगशेषविधिर्व्यापीविशेषैर्य

द्यबाधितः स्त्रियामीदूद्विरामैकाच् सयोनिप्राणिनामचनेनविद्युन्निशावल्लीवीणा

दिग्भूनदीह्रियाम् १ अदंतैर्द्विगुरेकार्थः नसपात्रयुगादिभिः तल्वृन्देयेनिकश्चावै

रमैथुनकादिवुन् स्त्रीभावादावनिक्तिण्वुल् ण्वण्वुच् क्यप् यच् इन् अच् । अणाः

उणादिषुनिरुरीश्चश्री ३ इने चलास्थिरम् तन्कीडांगांग्रहरणंवेन मोहापालु

वाणिदिक वनौकः साक्रियास्यांवेत् दारुपात्रादि फालगणी ग्रैवेयंपात्रावस्त्रयोगे
लेपात्रास्वधेतिदिक स्त्रीस्यात्काविस्तरणल्पादि विवत्तापचयेयदिलं काशेफालि
काटीकाधातकीपंचिकाढकी सिम्बकाशारिकादिकाप्राविकोल्काषिपीलिका
तिन्दुकीकलिकाभंगिः स्वरंगास्वविपाद्दयः पिच्छाविनेशकाकिन्यः चूर्णिः शाली
दुली दरन् सानिः कन्यानयामसीनाभीराजसभापिच कलशीचर्चरीपारीदोराल
हावसिधला लालालितावगंडुषाग्रधसीवमसीमसी इतिस्त्रीलिङ्गविशेषः
पुंल्लिंगसभेदानवराः सपर्यायः स्वराहराः स्वर्गयागादिमेघाद्रिंदुकालासिशण
रधः कर गंडोष्टदादांत कंठ केश नखस्तनाः ग्रहाहांनः त्वेडभेदाः राज्ञांताः
प्रागसेवकाः श्रीवेणाघास्थनिर्यासा प्रसवेनाग्रवाधिनाः कशोफजनवल्ल।
निदित्वानहविरामकाः कषणभमरोपांताग्यदंतायसीश्च पघनघसटो

पोता गोत्राख्यानुरणाद्याः नाम्नकर्तरि भावे च वचम् शत्रु शप नड्.ण वाञ्चः ल्युः

कर्तरि इमनिज् भावे कोः चोः किः प्रादितोन्यतः इंद्रेश्च वड्वौ शश्च वड्वात समाप्ते

कोनः सर्वेंद्रपर्यायः एवंकोपि च वटकस्थानुवाकस्थरलकस्यकरंगकः पुंलोस्त्र।

खः सन्नुङस्थविरपट्टधटावटः कोष्टारकठूदृष्ठाश्च पिंडगोरपिवंडवत् गेहः करंडोल

गुडोवरंडश्च किणोद्गणः हतिः सीमंत हरित रोमंथोद्गीथबुद्बुदाः कामसंदोद्गुरः क्रं

डः फेनस्तूपौ समूपवद्वो ग्लातपः तत्रिघानाभिः क्रणयद्गरकेटराः प्रारद्गरगवुकाश्च

गोलहिंगलमङ्गलाः वेतालमल्लभल्लाश्च पुरोडाशोपिपदिमः कल्माषोरभसश्चैव

सकटाहः पतद्ग्रहः इति पुंलिंगविशेषः स्त्रीयेन्यचावाचरणपर्णाश्च भ्रद्दिमोदक।

म् शीनोलमांसहृधिरमखालिद्गविणंवलम् फलहेमशुल्वलोहम् सुखदुःख

शुभाशुभे जलपुष्पाणि लवणं व्यंजनानुलेपनम् कोटेः शतादि संख्यासंख्यावा

ग्रं लत्वं प्रभृतेश्शतम् वाक्कमस्त्र इस उस ग्रन् ग्रंतम् यदनांतमकर्तरि चांतेसनोपधंशि
को ष्टंत्रेप्राक् संख्याशाल्विनम् पात्राद्यदंतैरेकार्थो द्विगुर्लक्ष्यानुसारतः द्वंद्वैकत्वाव्य
९२ यीभावौ पथः संख्याव्ययात्परः षष्ठ्याश्छायाबहूनां चेत्समासे संहतौ सभा शाला।
92
र्थापि परराजामनुष्यार्थाद्राजकात् दासीसभं नपसभं रक्षः सभमिमादिशः उप
ज्ञोपक्रमांतश्च तदादित्वप्रकाशने कोपज्ञकोपक्रमादिकस्थो शीनरनामसु भा
वेनकर्विज्ञोन्ये समूहे भावकर्मणोः उदेतप्रत्ययाः त्वष्यञ्सद्विनाभ्यापरं त्वदः कि।
याव्ययानांभेदकान्येकत्वेपि उक्तं तोटकं चौवं मिच्छ्रदहस्त्रैणं किरीटं मर्म योज्ञ
ने राजसूयं वाजपेयं गद्यपद्ये कृतौ कवेः माणिक्यभाष्यसिंदूरचीरचीवरपंजरम्
लोकायतं हारितालं विदलस्थालवाह्लवम् इति नपुंसकलिंगविशेषः पुंनपुं। ९२
सकयोः शेषोर्धर्चपिण्याककंटकाः मोदकस्तंडकटंकः शाटकः कवचोर्बुदः॥

तकोघोगवरकतमालामलकानहः ऊहं पिंडं शीधु तुल्लो स्वेदितं देमकाहिम।
म् एयग्रीव पात्रीव शृंगं चमस दिक्का मौग्रर्यवीदोहतातीनांपुंस्वायवैदिकंध।
वम् तत्रोक्तमिहलोकेपितचेदस्यपल्लग्रोषवत् इतिपुंनपुंसकलिंगशेषः स्त्रीपुंस
योरपत्यांताः द्विचतःषट्पदोरगाः जातिभेदाः पुमाख्याश्चस्त्रीयोगेः सहमलकः
तुलिवेराटकः स्वातिर्विणिकः पाटलिमित्रः सुषारूपादः कर्कधुर्यथिहिः शाटीकटि :
ऊटी इतिस्त्रीपुंलिंगशेषः स्त्रीनपुंसकयोर्भावक्रिययोः ष्यन् क्वचित्तुञ् गे
वित्री गेचिती मैत्रीमैत्र्यम् तुञ् प्राप्तदाश्रितः षष्ठांतप्राकादाः सेनाच्छायाशा
लासुरानिशाणः स्याडानरसेनस्थनिशंगोशालमितरेवदिक प्रावर्ततोजरपरोरि
पुष्पाद्रेसिनश्चलश् त्रिवृहंवत्रिवृहीव त्रितदंवत्रितद्यपि इतिस्त्रीनपुंसकशे
षः त्रिषु पात्री पुटी वाटी पेटी कुवलदाडिमौ इतित्रिलिंगशेषः परंलिंगस्व।

अं
को
५२
93

प्रधानेऽङ्कोऽन्तस्तद्रूपेऽपि तत् ग्रथिताः प्रत्यलंप्रामापन्नः सर्वैः परोपगाः तद्धितार्थो द्वि
गुः संख्यासर्वनामतदंतकाः बहुव्रीहिर्वदिङ् नाम्नामुन्नेयानदुदाहृतिः गुण
द्रव्यक्रियायोगोपाधिभिः परगामिनः कृतः कर्त्तर्यसंज्ञायाम् कृत्याः कर्तरि
कर्मणि अणाद्यंतास्तेनरक्ताद्यर्थेनानार्थभेदकाः कतिसंज्ञातास्त्रिषुसमायु
ष्मदस्मत्तिङव्ययम् परंविरोधेशेषंतुज्ञेयंशिष्टप्रयोगतः इत्यमरकोशेतृ
तीयकांडे लिंगसंग्रहवर्गः षष्ठः ६ स्वर्गादिकांडे भूकांडे प्रत्येकंदशवर्ग
तः सामान्यकांडेचतथा वर्गाः षट् परिकीर्तिताः इत्यमरकोशः संपूर्णः स
माप्ता शुभमस्तु सर्वजगतानाम् ॥ ॐ

५२